

Kéthetente megjelenő magazin | ára: 600 Ft | 83. évfolyam, 33-34. szám | 2018. augusztus 26. | Evangélikus.hu

EVANGÉLIKUS Életo

Szente Vajk
hitről, munkáról,
hagyományról

Szent István és
az evangélikusok

Ordass Lajosra
emlékezünk

LUTHER II.

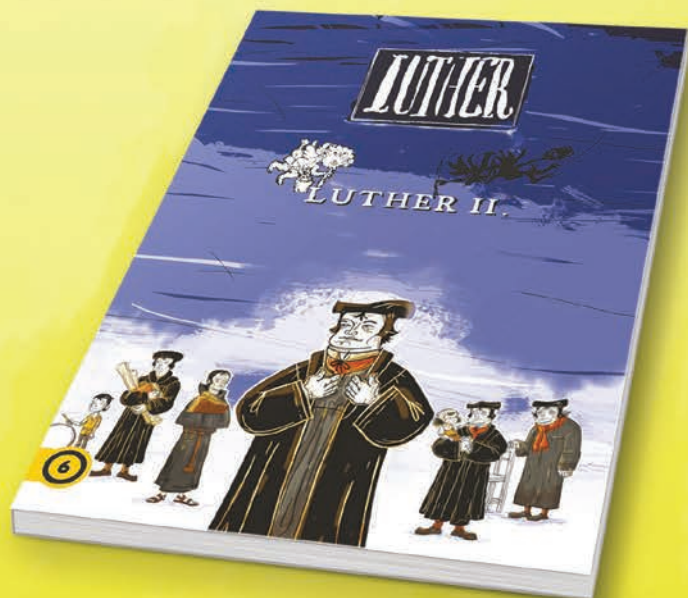
SZÍNES MAGYAR ANIMÁCIÓS FILM

Játékidő: 5×13 perc

Képarány: 16:9 | LKF 002

136 × 190 mm | DVD-tokban

ISBN 599-954-9909-00-2

6. Kenyértörés

7. A lelkiösmeret szava

8. A wartburgi vár titka

9. Vér, vér, vér

10. Szerelem és halál

A LUTHER ÉLETÉT FELDOLGOZÓ

10 részes rajzfilmsorozat **MÁSODIK 5 EPIZÓDJA**

Richly Zsolt rendezésében,

Lackfi János forgatókönyve alapján

Luther, amint gyermekként diót csen a kamrából. Luther, az eminens diák. Luther, az éjszakai átvirradó szerzetes. Luther, a lángoló szavú igehirdető. Luther, a tisztcsaládfő, aki nemcsak népes családját, de a wittenbergi diákságot is maga köré vonzza...

A kalandos életút állomásait végigjárva szembesülhetünk a korabeli drámai eseményekkel, elgondolkodhatunk a máig ható tanulságokon, a sorozat humorának és friss grafikai stílusának köszönhetően pedig tartalmas szórakozásra is számíthat a néző. Családi moziként, iskolai tanórásra és gyülekezeteinknek egyaránt szeretettel ajánlom ezt a nagyszerű sorozatot, amelyben minden korosztály megtalálhatja a maga nézőpontját. | **Fabiny Tamás püspök**

A Luther életét feldolgozó tízrészes animációs sorozat 6–10. részét tartalmazó

DVD 2500 Ft-ért megvásárolható a Luther Kiadó webáruházában.

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között.

www.lutherkiado.hu/bolt • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

A múlt példái a jelennek

E lapszámunkban a múltidézés és a figyelemfelhívás a főszerep. Megemlékezünk egyházunk egyik tanúságtevőjéről, a megállás szimbólumáról, Ordass Lajos püspökről halálának negyvenedik évfordulója alkalmából, Szeverényi János pedig egy másik különleges ember portréját rajzolja meg jegyzetében: a néhai Szigeti István katolikus plébános az alázatosságával is példa lehet mindannyiunk előtt.

Augusztus 20-i nemzeti ünnepünkön országsszerte tartanak ökumenikus egyházi alkalmakat. Kertész Botond történész arra világít rá írásában, hogy a középkori Magyarország – a Szent István-i is – nemcsak többnyelvű, hanem többfelekezeti is volt.

Címlapinterjúnkban evangélikus kötődéséről, hagyománytiszteletről és munkáiról is beszélgetünk Sente Vajkkal, aki a tévés vetélkedők nyári szünete alatt sem pihent: Szegeden, a Szabadtéri Játékok keretében most először rendezett – esténként négyezer néző öröme – musicalt. Az előadást ósztól Budapesten is láthatják majd az érdeklődők.

Bár még javában tombol a nyár, több fajsúlyos témát is kínálunk olvasóinknak. Az egyik ilyen az interneten terjedő kontrollálatlan szexuális tartalom, amely a fiatalok életét – esetenként büntetlen előéletét –, gondolkodását is befolyásolja. Annak jártunk

utána, mi áll a jelenség hátterében, mit tehetünk mi, család- és egyháztagok azért, hogy megvédjük a fiatal generációt. A sajnos hazánkban is sok-sok családot érintő alkoholfüggőséggel kapcsolatban két, nemrégiben megjelent kiadványról szólunk; a Magyar Máltai Szeretetszolgálat könyvei alkoholbeteg szülők gyermekeinek segíthetnek.

Evangélikus gyülekezeteket bemutató sorozatunk legújabb állomása Szeged; ifj. Cserháti Sándor lelkész apai örökségről, a színes egyetemi város hitéletéről, valamint a közügyek és társadalmi témák iránt is fogékony közösségről beszélt, amelyben a zene is különleges szerepet tölt be.

Az idei Szélrózsa országos evangélikus ifjúsági találkozó kiapadhatatlan témaforrás, így e lapszámunkra is tartogatott még olvasnivalót, mégpedig lelki és szellemi tartalmakat, fontos és húsba vágó témákat, amelyeket a találkozó után is érdemes átgondolnunk, szívünkre helyeznünk.

Lapkészítőként úgy érezzük, a mostani magazinszám, a nyár utolsó lapszáma különlegesen áldott időszakban született; reméljük, minden olvasónk számára kínálunk olyan írást – jegyzetet, novellát vagy az állandó rovatok cikkeit –, amely tartalmas perceket szerez majd.

■ KÉZDI BEÁTA

Isten tanúja

Hetven éve, 1948. szeptember 8-án tartóztatták le. Hatvan éve, 1958. június 24-én állították végleg félre az egyház vezetéséből. Negyven éve, 1978. augusztus 14-én távozott el közülünk. E három dátumnak nemcsak

Ordass Lajos evangélikus püspök életében volt jelentősége, de egyházunk történetében is határvölvek. Isten tanúságtevő szolgáira emlékezünk.

22. oldal

Ha apának, anyának fontosabb a pia

Az Apa, anya, pia – Hogyan találhatják meg szenvedélybeteg szülők felnőtt gyermekei mégis a boldogságot?, illetve a Bolyhos című kötetet a Magyar Máltai Szeretetszolgálat jelentette meg nemrégiben.

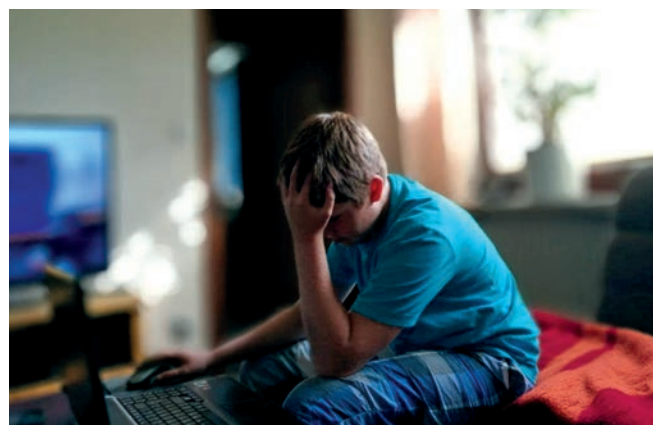
Mindkettőt bátran ajánlhatjuk az érintetteknek és a szakembereknek egyaránt, hiszen sajnos hazánkban is igen súlyos probléma a szenvedélybetegség.

32. oldal

Meztelenség, szex a világhálón

Tehetetlen, dühöngő szülők, kétségbeesett fiúk és síró lányok a rendőrsőn. Hogy mi az előzmény? Néhány fotó. Sok kamasz azt hiszi, hogy teljesen elfogadott, rendben lévő dolog, ha a saját magukról készített intim képeket megosztják egymással, sőt a fiúk ezt el is várják a lányoktól – és közben mit sem tudnak arról, hogy az ilyen képeknek nemcsak az interneten való közzététele, hanem már a birtoklása is bűncselekmény. Mit tehet az egyház, a szülő azért, hogy a fiatalok megismerkedjenek a szexualitás helyes, Isten által elrendelt módjával? Ennek jártunk utána.

35. oldal

Láthatóan evangélikus

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Honti Istvánné vállalkozó, presbiter – Balassagyarmat. Naponta látjuk a világban, hogy mi minden szörnyűség történik. Azt hiszem, hogy mindenképpen hálát kell adni az Úrnak, hogy itt vagyunk, életben vagyunk, hogy szeretet vesz körül minket. Én hálát adok azért is, hogy a gyülekezeti énekkarba járhatok, de azért is, ha a gyülekezeti tagokkal társadalmi munkát végezhetünk. Hiszem, hogy az Isten kegyes hozzánk, hogy vagyunk, hogy szólhatunk, hogy józanul gondolkodhatunk.

Amíg a gyermekeink kisebbek voltak, együtt jártunk a templomba. Még most is próbáljuk, hogy nagyobb ünnepeken az egész család együtt vegyen részt az istentiszteleten. A közös hálaadás a családon belül is összetartozást jelent. Az imádság feltöltődés, ugyanakkor egy plusz az ember életében: tudom, hogy akár kérek, akár hálát adok, az Úrnál meghallgatásra találok. Naponta előveszem az Útmutatót és a Bibliát, ezek olvasásával indul minden reggelem. Elolvasom az ígéket, majd hálát adok, és aztán kérek is. Bízom benne, hogy a Jóisten meghallgat, és segít nekem.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a lathatoan.reblog.hu és a [facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Pillanatkép: liturgikus egyeztetés a Fatemplom fesztiválon

Az idén július 13. és 15. között megrendezett Fatemplom fesztivál záróeseménye hagyományosan a vasárnapi ökumenikus istentisztelet. Az alkalom Sajgó Szabolcs jezsuita szerzetes (a Párbeszéd Házának vezetője), Smidéliusz Gábor evangélikus lelkész és Steinbach József református püspök szolgálatával, a fesztivál művészeinek és vendégeinek (Palya Bea, Rátóti Zoltán, Szarvas József, Kaláka, Légierő Fúvószenekar) közreműködésével zajlott. ■ E. É.

ORATIO OECUMENICA

Teremtő Urunk, aki azt ígérted őseinknek, hogy nem hagyod el őket, és nem maradsz el tőlük, hálával köszönjük gondviselő szereteted minden jelét, amelyet nekünk is megmutattál az elmúlt időkben! Köszönjük, ha felismerhettük, mi a jó, és mi a rossz a cselekedeteinkben. Segíts meg, hogy életünkkel szolgálhassunk téged. Hűséges hatalmadba szeretnénk ajánlani az előttünk álló hét, a nyár utolsó napjait: pihe-nésünket és munkánkat, testünket, lelkünket és mindenünket.

Megváltó Urunk, aki tetteiddel bizonyítottad irántunk való szeretetedet, s aki magad is irgalmas samaritanussá lettél, hogy felkarold bűntől sebzett, halálfélelemtől holtra vált életünket, kegyelmedbe ajánljuk a szenvedőket: hajolj le a betegekhez, állj a magányosok mellett, vigasztald a gyászolókat! Kérünk, mutasd meg szabadító hatalmadat, segíts hordozni a keresztyűket, és bűnbocsátó irgalmaddal örvendeztess meg minket újra és újra!

Megszentelő Urunk, aki arra kértél, hogy fogadjunk be téged, s aki szállást készítesz magadnak nálunk, hogy megszentelj és tisztogass, kérünk, töltsd be életünket egyre teljesebben, és készíts helyet szívünkben mások számára is! Adj szavakat, hogy hitvallásunk téged dicsőítsen, és sarkallj tettekre, hogy cselekedeteinkben az élő Krisztus váljék láthatóvá.

Szentháromság egy igaz Istenünk, áldd meg és őrizd meg egyházadat! Kérünk, adj bölcsességet vezetőinknek! Újjáteremtő szeretetedbe ajánljuk lakóhelyünket, egész népünket. Kérünk, óvd és segítsd újrakötni a béke kötelékeit a népek között! Te, aki azt akarod, hogy minden ember üdvözljön, és az igazság ismeretére jusson, terjeszd országodat szerte e világon – köztünk és rajtunk keresztül is! Kérünk, add, hogy eszközeiddé válhassunk az evangélium hirdetésében szóval és cselekedettel. Ámen.

Szentháromság ünnepe után 13. vasárnap

Zsid 13,1-6

Az összhang visszhangja az Összhangnak

Évekkel ezelőtt, amikor az Echo nevet adtuk gyülekezetünk ifjúsági zenekarának, nagyon sokszor idéztem a címbeli mondatot. Azért szeretem ezt a szójátékot, mert frappánsan beszél arról a csodáról, amelyet az első keresztényeket látva így konstatált a környezetük: „Ezek szeretik egymást.” Mert amikor helyén vannak dolgaink, amikor összhang és harmónia van az életünkben, az nem más, mint az Istenben lévő összhang visszhangja. Mi nem teszünk mást, mint az isteni összhangot visszhangozzuk. Ez a keresztény ember és az egész egyház küldetése ebben a világban: hogy Isten szeretetének éltető sugárait tükrözze vissza életében.

A Zsidókhöz írott levél igéje ma éppen ebben az összefüggésben tart tükröt elénk, és azt kérdezi tőlünk: vajon megvan-e bennünk ez az összhang? Meglátszik-e rajtunk – mai Krisztus-követőkön – az ő világosságának visszfénye? Vajon képesek vagyunk-e visszhangozni Isten szeretetét ebben a világban, ahol minden más szó hangosabb és hangsúlyosabb ennél az elfelejtett és sokszor tudatosan is háttérbe szorított szónál: Isten igéjénél?

Mai igénk arra figyelmeztet bennünket, hogy csak Jézusban – aki „tegnap, ma és mindörökké ugyanaz” (Zsid 13,8) – tudjuk megerősíteni szívünket. S csak ha komolyan vesszük szavát, és nem írjuk át igéjét, lesz számunkra is valóság ez az összhang.

Az első keresztényeket erről ismerték fel. Arról, amit itt is olvasunk: hogy vendégszeretők voltak, hogy törődtek egymással, hogy nem feledtek meg a betegekről, a foglyokról. Hogy megbecsült volt előttük a házasság, és nem csalták házastársukat. A kapzsiságtól és pénzsóvárságtól távol tartották magukat, és igyekeztek egész életüket becsületesen élni. Persze nem kell idealizálni az egykori helyzetet, de az azért egyértelmű, hogy az első keresztények élete mindenképpen kitért az akkori világban.

A kérdés éppen ezért ma nekünk szól: miről ismernek meg bennünket, mai keresztényeket? Egy nyugati püspök szavai jutnak eszembe, aki ezt írta: „Ahol Jézus megfordult, ott megpezsdült az élet, ahová én megyek, ott mindenhol kávéval kínálnak.” S persze lehet egy közös kávézás is Isten jelenlétének az áldott alkalmá, de azért érezzük ebben a mondatban az ironiát, amely elkényelmesedett keresztény életünkről rántja le a leplet.

A mai evangéliumi történet szerint sem véletlenül állítja Jézus az irgalmas samaritánust hallgatói elé, hiszen a kényelmes, sokszor képmutató és hiteltelen vallásosságnál hatástalanabbat elképzelni sem lehet. De hogy mindez ne így legyen, kapunk ebben az igében két biztató mondatot, amelyet a levél írója így vezet be: „...mert ő mondta...”

Nem maradok el tőled! „Nem maradok el tőled, sem el nem hagyom téged.” Ez az ígélet többször is elhangzik a Szentírásban. Nyilván azért, hogy Isten az ő hűségéről biztosítson bennünket. A nagy igehirdető, Spurgeon írja *Isten ígéreteinek tárháza* című könyvében: „A görög szöveg ötszörös tagadásban fejezi ki ezt a gondolatot, mintegy teljesen kizárva még a lehetőségét is annak, hogy az Úr valaha is elhagyja népe egyetlen tagját is. Ez a drága igevers nem ígér mentességet a bajoktól, de biztosít bennünket az elhagyatottság ellen.” S milyen jó ezzel a bizonyossággal énekelünk: „Velem vándorol utamon Jézus...”

FOTÓ: GETTYIMAGES

A másik biztató mondatban pedig a levél szerzője bátorítja olvasóit: „Ezért bizakodva mondjuk: »Velem van az Úr, nem félek, ember mit árthat nekem?«” Evangélikus himnuszunk szavai juthatnak eszünkbe, amelyben Luther ezt kérdezi: „Ha ő velünk, ki ellenünk?” A kérdésben pedig benne van a válasz is, mert Isten szeretetéből élve valóban nincs mitől félnünk. Mert vele járva az összhang valóság lehet életünkben. És ez ma is feltűnő lehet, sőt végső soron vonzó is, mert ez a másság nem magamutogató, hanem a legfőbb jóra – Istenre – irányítja a figyelmet.

■ BARANYAY CSABA

Imádkozzunk! Köszönjük, Urunk, hogy munkálkodsz életünkben, hogy bűneink ellenére is megtartasz, hogy erősítsz ígéreteiddel, hogy hűséged és kegyelmed hordoz a nehéz időkben is. Így kérünk, formáld bennünket a te szereteted szerint! Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (augusztus 26.) *Ügyeljünk arra, hogy egymást szeretetre és jó cselekedetekre buzdítsuk.* Zsid 10,14 (Hós 14,10b; Lk 10,25–37; 1Jn 4,7–12; Zsolt 93) Buzdítás. Egyszerre kötelesség és felelősség. Az idei foci-világbajnokságon is láhattuk, hogy mekkora erőt tud adni egy csapatnak a buzdítás. Nekünk, keresztényeknek is szükségünk van erre. Bátorításra, támogatásra. Szükségünk van arra, hogy egymást erősítsük léleekben. Szükségünk van felebarátaink támogatására, és nekik is a miénkre. Sokszor nehézségekkel küszködünk, és van, hogy a hitünk is meginog. Viszont egy-egy jó időben elmondott bátorító szó hitet megtartó erővel is bírhat. Téged is nagyon szeret az Isten, aki most ezeket a sorokat olvasod!

Hétfő (augusztus 27.) *Éljetek szeretetben, ahogyan Krisztus is szeretett minket, és önmagát adta értünk.* Ef 5,2 (2Móz 15,13; Mt 12,1–8; 1Jn 4,1–6) Nincs annál nagyobb szeretet, mint ha valaki életét adja a másikért. Krisztus éppen ezt tette veled. Az életét adta oda a te életedért. Ezzel a felfoghatatlanul nagy tettel buzdít bennünket is arra, hogy szeressük a mellettünk lévő embereket. Jézus szeretete magával ragadó volt. Nem úgy beszélt, mint az írástudók, hanem úgy, mint akinek hatalma van. Jézus valóban tudta, hogy mit jelent a másik embert elfogadni és szeretni. A halálos betegséget hordozó leprásokhoz is bátran odalépett teljes szeretettel. Mi, Krisztus követői szeretetben élünk?

Kedd (augusztus 28.) *Nagyok és csodálatosak a te műveid, mindenható Úr Isten, igazságosak és igazak a te utaid, népek királya: ki ne félné téged, Urunk, és ki ne dicsőítené a te nevedet?* Jel 15,3–4 (Zsolt 97,1; Ám 5,4–15; 1Jn 4,7–21) Jólesik a lelkünknek dicsérni az Urat. Talán sokszor észre se vesszük, hogy mennyire fontos számunkra az Isten dicsőítése. A Mindenható ezzel is erősít bennünket. Ugyanis a dicsőítése közben bennünk tudatosodik az ő hatalmas volta. Felidéződnek szívünkben azok a szép emlékek, amikor az Isten hatalmával megsegített minket valamikor az életben. Dicsérjük az Urat!

Szerda (augusztus 29.) *Ellenben erőt kaptok, mikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanúim lesztek Jeruzsálemben, egész Júdeában és Samáriában, sőt a föld végső határáig.* ApCsel 1,8 (Ézs 62,6; 5Móz 24,[10–13]17–22; 1Jn 5,1–5) Ha tudnánk, mi az Isten hatalmas terve velünk, akkor lehet, hogy el se mernénk indulni az úton. Az apostolok történetéből nagyon sok erőt lehet méríteni. Nagy dolgokat vitt véghez az életükön keresztül az Isten. Viszont ők sem látták azt az egészet, amelyet Isten tervezett az

életükkel. Talán ha tudták volna, hogy milyen nagy próbatételeken kell átesniük, akkor páran meghátráltak volna. De mindig megkapták az erőt a Szentlélektől. Így olyan dolgokra is képesek voltak, amelyekről talán álmodni sem mertek.

Csütörtök (augusztus 30.) *András [...] így szólt [Jézushoz]: Van itt egy gyermek, akinél van öt árpakenyér és két hal, de mi ez eny nyinek? Jézus ezt mondta: Ültessétek le az embereket!* Jn 6,8–10a (2Móz 16,11–12; ApCsel 4,32–37; 1Jn 5,6–12) A kenyérszaporítás csodájában ideális az egyensúly Isten és az ember munkája között. Az ételt egy védtelen gyermek adja, aki azért a kevésért sem tudott megoldozni, amelyet Jézusnak ad. A tanítványok tanácsalansága jelzi, hogy itt emberi erővel bizony nem mennek semmire. Magát a csodát Jézus végzi el, de a tanítványokat is munkára szólítja fel, hiszen ha nem lenne ember, aki leülte-ti őket, akkor lehet, hogy még a csoda megtapasztalása előtt útnak indulnak. Úgy érzem, nekünk is ilyen egyensúlyra van szükségünk az életünkben.

Péntek (augusztus 31.) *Az Úr szólította Sámuel, és ő így felelt: Itt vagyok.* 1Sám 3,4 (Mk 1,19–20; Jak 2,5–13; 1Jn 5,13–21) „Itt vagyok” – áll ez a felirat éppen azon a pólón, amely rajtam van, amikor ezeket a sorokat írom. A 72 óra kompromisszum nélkül önkéntes programja keretében kaptam. Arról szól ez a rendezvény, hogy évente egyszer három napon keresztül önkéntes munkát végzünk. Nem ok nélkül szerepel az elnevezésben a „kompromisszum nélkül”. Sokszor tényleg nehezek voltak a feladataink. Volt, hogy munka közben nem éreztem olyan jól magam, de amikor elkészültünk, az mindenért kárpótolt. Sokszor ilyen Jézust is követni. Néha nehéz válaszolni a hívására, hogy „itt vagyok”, sokszor nem a legkellemesebb benne lenni a munkában. De amikor elvégeztük a feladatot, akkor mindig úgy tekinthetünk vissza, hogy a hatalmas Isten által nekünk adott feladatot végezhettük el.

Szombat (szeptember 1.) *Ne sanyargasd a jövevényt, hiszen ti ismeritek a jövevény életét, mert ti is jövevények voltatok Egyiptomban.* 2Móz 23,9 (Mt 2,14; Júd 1–2.20–25; 2Jn 1–13) Nagyon hamar képes vagyok elfelejteni a saját bűnömet. Rádásul nem csak egyszerűen elfelejtem. Nagyon gyakran másokban éppen azokat a hibákat kifogásolom, amelyeket magamnak is le kellett korábban tennem. A Mindenható viszont ebből szabadulást adhat nekünk. Minden egyes alkalommal, mikor elesek, egyben erősödök is. Egy napon pedig, Isten kegyelmével, végleg elhagyhatom bűnömet.

■ JUHÁSZ DÉNES

EVANGÉLIKUS Élet | FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

Szeptember hónap igéje

Kétségtelen, hogy az emberi tudomány évezredek során megváltoztatta a világról való elképzelésünket. Ma már sok mindent tudunk, amit a régiek nem tudtak. Sok mindent értünk a világmindenség felépítéséből és működéséből, és ezáltal az emberi technika is új dolgokra lett képes. Mégis, ez a tudásunk korlátozott. Mértékadó fizikusok – például a CERN svájci részecskegyorsító igazgatója – nyilatkoztak úgy, hogy a világnak csupán egy kicsi töredékét ismerjük, és nincs esély arra, hogy valaha is megismerjük a teljes univerzumot.

Ez az örökkévalóság az Isten ideje. Létezésének nincs kezdete és nincs vége, számára a világtörténet minden ideje, eseménye a mostban létezik. Amikor Mózesnek kijelenti magát az égő csipkebokornál, így mutatkozik be: „Vagyok, aki vagyok” (2Móz 3,14), de úgy is érthető, hogy „vagyok, aki leszek”. Én vagyok az örök létező, a való, az Örökkévaló.

Ezt az örökkévalóságot tárja Isten az ember értelme elé. Nem tudjuk felfogni, mégis tudunk vele mit kezdeni.

Először is tudomásul vesszük értelmünk és a világról való ismeretünk korlá-

Másodszor: az örökkévalóság alapvetően befolyásolja földi, térbeli és időbeli létezésünket, személyiségünket, cselekedeteinket. Az örökkévaló Isten tér és idő felett jelen van mindenütt és mindenkor. Ő rendezi az eseményeket, ő ad értelmet azoknak, ő törődik velünk. És ha mi, emberek korlátozott értelmünkkel nem ismerjük is fel Isten szándékait, ha nem tudjuk is, mert nem is tudhatjuk, hogy mi következik ránk az életben, a történések mögött jelen van Isten. Ennek a tudata pedig erősít, vigasztal és a jóra ösztönöz.

Isten emberi értelemmel meg nem érthető módon cselekszik, mégis az ember javára. Ezért a hit bizalmával közelíthetünk hozzá, a „nem értelek, de bízom benned” vallomásával. De nem vak, nem alap nélküli ez a bizalom. A forrása Jézus Krisztus kereszthalála, az, hogy ő életét áldozta azért, hogy minket Istenhez vezessen. Isten azzal, hogy odaadta értünk a Fiát, elkötelezte magát az ember oldalán. Benne elrejtve létezhetünk, felülemelkedve sérüléseinken, aggodalmainkon és félelmeinken.

Harmadszor pedig: az örökkévalóság jövőt ad nekünk. A Szentírás számtalan helyen beszél Isten eljövendő örök országáról. Emberi szavakkal, emberi képekben szól erről az új létről, hol királyi menyegzőhöz, hol arannyal és drágakövekkel díszített városhoz hasonlítja. Mindezek azonban csupán hasonlatok. Értelmünk nem képes befogadni a valóságot, csupán töredékeket, mozaikdarabkákat látunk az örökkévalóságból. De mindez elég ahhoz, hogy reménységünk legyen. Ennek alapján várjuk, hogy a földi, anyagi világ kiteljesedik majd a szellemi világba, a mennybe, ahol az örökkévaló Isten országa van.

Ha felismernénk, hogy Isten az emberi értelem elé tárta az örökkévalóságot, akkor felébredne bennünk a hit is, és a reménység a jövőkre nézve. El kell fogadnunk, hogy a véges fájdalmas szülésben fogja világra hozni a végtelent. A világ és minden ember érzi a vajúdás fájdalmait. De akik Jézusban már meglátták Isten örökkévaló világának fényét, azok azt imádkozzák: Marana thé! Urunk, jöjj!

■ BALICZA IVÁN

„[Isten] szépen megalkotott mindent a maga idejében, az örökkévalóságot is az emberi értelem elé tárta, de az ember mégsem tudja felfogni Isten alkotásait elejétől a végéig, amelyeket megalkotott.”

(Préd 3,11)

A Biblia emberei nem arra a kérdésre keresték a választ, hogyan, milyen természettudományi törvények szerint működik ez a világ. Ők beérték azzal, hogy rácsodálkoztak a világra és annak Teremtőjére, és megfogalmazták hálájukat, hitvallásukat, hogy Isten szépen megalkotott mindent a maga idejében. Mert úgy látták, hogy a teremtett világ szép és jó, és benne kitértetett helyet adott Isten az embernek.

Igénkben a *Prédikátor könyvének* írójára továbbmegy. Azt mondja, hogy Isten a látható világon, a tér és az idő mindenki által tapasztalható dimenzióján túllépve az örökkévalóságot is az emberi értelem elé tárta. Ezzel egy új dimenziót nyit meg. Az örökkévalóság ugyanis nem a vég nélküli idő, hanem az időn kívüli, idő nélküli lét, amelyet az emberi értelem nem képes értelmezni, csupán hasonlítani. Einstein relativitáselmélete óta ismert, hogy az idő is relatív. Egy megközelítőleg fénysebességgel száguldó űrhajóban az idő lassabban telik, mint a Földön, amelyet elhagyott. Az örökkévalóság ennél is több. Nincs idő.

tait. Amit nem látunk, érzékszerveinkkel nem tapasztalunk, műszereinkkel nem fogunk be, az még nem biztos, hogy nem létezik. Mi egy fizikai, térben és időben meghatározott világban élünk; az emberek többségének értelmében ott van az örökkévalóság sejtése, egyfajta vágyódás egy olyan, időn és téren túli létezés után, amelyről Juhász Gyula ír *Szimpozion* című versében:

*Valahol lenni kell egy lakomának,
Hová hivatalos, kit ideleln
Halálba üzött az éhség, a bánat,
A reménytelen szerelem.*

*Valahol lenni kell egy palotának,
Hová bejáratos, kit ideleln
Minden örömből és fényből kizártak
S elhullt a rögös útfelen.*

*Valahol lenni kell egy orgonának,
Melyen majd egyszer befejezhetem
A dallamot, mely itt halálba bágadt
S amely az életem nekem!*

„A szelídek fegyvere az Isten szava”

Közös imádság a pharrajimos és a kislétai gyilkosság évfordulóján

Ökumenikus imaórát tartottak augusztus 2-án a Szent Egyed (Sant'Egidio) közösség szervezésében Budapesten, a Jézus Szíve-templomban a roma holokauszt és a kislétai cigánygyilkosság évfordulójához kapcsolódóan. Az imádságot Székely János szombathelyi megyés püspök vezette.

Auschwitz-Birkenauban 1944. augusztus 2-áról 3-ára virradó éjjel az SS-ek meggyilkolták az ott még életben lévő mintegy háromezer romát és szintit. Napra pontosan hatvanöt évvel később, 2009. augusztus 3-ának a hajnalán kislétai házában sörétes puskával agyonlőtték Balog Máriát, és súlyosan megsebesítették akkor tizenhárom éves lányát. Ezt a bűncselekményt sorozatgyilkosok követték el, akik előzőleg már öt áldozattal végeztek.

A Sant'Egidio közösség évről évre megrendezi az imádságot „a megsebzettekkel való közösség iránti vágyból, hogy közösségben legyünk az Úrral, akit arra kérünk, hogy szője újra az emberség erőszakkal felszakított szövetét”.

Az idei imádságot Székely János szombathelyi megyés püspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia Caritas in Veritate bizottságának elnöke vezette. Könyörgést mondott Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke; Balog Zoltán református lelkész; Michels Antal józsefvárosi plébános; Kiss Ulrich jezsuita szerzetes és Radnóti Zoltán rabbi, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége rabbistületének elnöke.

A megemlékezésen jelen voltak a német, a francia, a szlovák, az ukrán, a kanadai, a palesztin, a mexikói és a nigériai nagykövetség képviselői.

Tanúságot tett Fahidi Éva, aki a birkenauai haláltábor foglyaként és túlélőjeként húszévesen szem- és fültanúja volt az ottani eseményeknek. A 2008–2009-es merényletek áldozatainak hozzátartozói közül eljött Balogh Aranka és nővére, Gizella Kislétáról és Csorba Erzsébet néhány családtagjával Tatárszentgyörgyről. Jelenlétük, kitartásuk és az emlékezéshez való hűségük tanúbizonyság az imádság vizsgáló erejéről.

„Elképzelhetetlen erőszak áldozataira emlékezünk. És nincs vége. Évek óta most először tovább kellett írunk

azoknak a listáját, akik a közelünkben fajgyűlölet áldozatai lettek. Igaz, nem az országhatáron belül, de ahhoz nagyon közel. Papp Dávidot egy Nyugat-Ukrajnában zajló pogromban gyilkolták meg június 23-án” – hívta fel a figyelmet köszöntésében Szóke Péter, a Sant'Egidio közösség budapesti vezetője. Figyel-

Székely János püspök Máté evangéliumának részletén elmélkedve azzal kezdte homíliáját, hogy Krisztus szavai szerint már az is méltó az ítéletre, aki haragszik. A szavakba sűrűsödő megvetés, gyűlölet félelmetes pusztítást végez a másik ember szívében. A második világháború pusztítása is szavakkal, gondolatokkal kezdődött. Az áldozatoknak eltűnik a nevük, kiirtandó kártevőknek tartják őket, mint ahogy Ruandában a népiirtás előtt a rádió úgy beszélt a tuszikról, mint kiirtandó csótányokról. Emberek méltóságát, arcát tüntették el! – hívta fel a figyelmet a püspök, majd hozzátette: A teremtő Isten tenyerébe van írva a nevük, az ő szemében drága a vérük. Az ő teremtményei vagyunk, bőrünk színétől függetlenül kedves gyermekei, remekművei, identitásunk nem átok, hanem áldás.

A püspök azért fohászodott, hogy a holokauszt tanítson minket emberségre, bátor kiállásra minden élet mellett. Minden élet szent, a fogantatástól a természetes halálig. A kórházakban nincs helye a megfogant élet kiirtásának. Végül azokért könyörgött Székely János, akiktől el akarják venni méltóságukat. „Egy társadalom embersége azon mérhető, hogyan

meztetett, hogy az erőszakot csak egy másik, nagyobb erőszak képes legyőzni: a szelídek erőszakossága. „A szelídek fegyvere az Isten szava, amelyet az Írás kétélű kardhoz hasonlít. Ezt a fegyvert nem mások, hanem magunk ellen kell fordítanunk, hogy kimetsszen a szívünk-ből minden egocentrizmust, megvetést és közönyt a másik, a gyengébb, a szegényebb, a tőlünk különböző emberek és népek iránt.”

A tanúságtétel után név szerint megemlékeztek a cigánygyilkosság-sorozat áldozatairól, gyertyát gyújtottak értük, majd mindenki meggyújthatta az emlékezés mécsesét.

FOTÓ: SOÓS LAJOS / MTI

bánik a gyengékkel” – idézte a szónok XVI. Benedek pápát.

A homília után a jelen lévő egyházi vezetők fordultak könyörgéseikkel Istenhez. „Gyűjtsd össze tömlődbe könnyeinket – kérte Fabiny Tamás, emlékezve a történelem hatalmas kegyetlenségeinek, népiértésainak áldozataira. – Aztán vigasztalj meg minket, mert egyedül te vagy képes a vigaszra.”

Balog Zoltán református lelkész az áldozatokért, a túlélőkért könyörgött, és azokért, akiknek felelőssége, hogy ne legyen ember embernek farkasa. Kérte az Urat a nagydobronyi cigányokért, akiknek református imaházát felgyújtották.

Radnóti Zoltán rabbi emlékezésében azt a kérdést tette fel, hol volt az ember akkor, amikor ezek a szörnyűségek történtek. Isten az embert együttélésre teremtette, együtt kell ezt a világot fenntartanunk, békét teremtenünk, lemondanunk önző céljainkról a kiszolgáltatottak javára. Adjunk vigaszt, hirdessük, hogy itt vagyunk, segítünk!

Michels Antal Európa legnagyobb, beregszászi cigány gettójára emlékeztetett, és kárpátaljai roma testvéreinkért imádkozott. Kiss Ulrich azoknak az emlékéit idézte fel – a jezsuita templomban márványtábla is emlékeztet rájuk –, akik a vészterhes időkben felismerték az igazságtalanságot, és bár tudták, hogy kockázatos, mégis cselekedtek.

A Sant'Egidio közösség fiataljainak énekével kísért imaóra áldással zárult, amelyet Székely János cigány nyelven mondott el. Ezt követően az altemplomban tovább szövődtek az immár tízéves barátságok lelkészek, áldozatok, hívő és jóakarátú emberek között, akik összefogva évente emlékeznek és bátorítják egymást a cselekvésre. És folyamatosan tanulják Isten szavának hallgatása mellett azt, amire Szőke Péter emlékeztetett Dietrich Bonhoeffer mártír német evangélikus lelkész szavaival: „Meg kell tanulnunk, hogy az embereket ne annak alapján ítéljük meg, amit tesznek, vagy amit elmulasztanak megtenni, hanem annak alapján, amit szenvednek. Az emberekhez és különösen a gyengékhez való viszonyulás egyetlen hasznos módja a szeretet, vagyis a ragaszkodás a velük való közösség fenntartásához. Maga Isten sem vetette meg az embert, hanem emberré lett érte.”

■ THULLNER ZSUZSANNA
Forrás: Magyar Kurír

Boldogok a mennyei kincssel lehetünk

Missziói nap a Nógrádi Egyházmegyében

„Boldog nemzet” mottóval rendezték meg az idei nógrádi egyházmegyei evangelizációt augusztus 5-én, vasárnap délután. A helyszín ezúttal nem szabad téren volt, hanem az egyházmegye legnagyobb evangélikus templomában, Szügyön. A védett térben ékes rendben zajlott le az igei alkalom, amelyet az egyházmegye missziói felelőse, Horváth-Hegyí Áron lelkész vezetett le.

A háromórás együttlét mind zenében, mind pedig az ige megszólaltatásában nagy lelki gazdagodást jelentett a kétszázötven fős gyülekezetnek.

A heti (és az alkalom mottójául választott) ige alapján Győri János Sámuel nyugalmazott evangélikus lelképásztor szólt: „*Boldog az a nemzet, amelynek Istene az Úr, az a nép, amelyet örökségül választott.*” Igehirdetésében szólt a nemzetségek, a generációk boldogságáról, amelynek alapja nem a földi, hanem a mennyei kincs. Értelmezésében mi is kincsek vagyunk Isten számára (ahogy a példázatban az ember számára a menynek országa), ezért keresi az övéit szüntelenül – akiket „örökségül választott”.

Megtérésről és a Krisztussal élt életéről Sohan László, a főtí evangélikus kántorképző gondnoka, valamint Veczán Zoltán nyíregyházi harmadéves teológus tett biznyságot. A biznyságtételek őszintén szóltak régi bűnökről, megkötöttségekről, az azokból való szabadulásról, a vallásos élet csapdáiról, a hitben langymelegségről, de legfőképpen az örök élet reménységéről.

A tradicionális gyülekezeti éneklésen kívül három módon csendült fel az ének: az alkalomra összeálló négyfős csapat könnyűzenei blokkjában, a gyermekfoglalkozáson részt vevők énekszolgálatában („Rút volt szíve s sötét...”), valamint a Hammond-organával és más hangszerekkel kísért Halleluja-éneklésben. Utóbbiban Győri János Sámuel és csapata működött közre. Az idősebbek számára jobban ismert ébredési énekek hangulata és mély istenhitről tanúszkodó szövegei méltóképpen készítették elő a záró részt, az úrvacsorai közösséget, amelyben Szabó András nógrádi egyházmegyei esperes és Torzsa Tamás helyi lelkész végezte a liturgiai szolgálatot.

A bőséges lelki táplálék után a testi sem maradt el, hiszen a közeli kultúrházban gazdagon megterített asztalok várták a résztvevőket.

Hisszük, hogy az ige közösségteremtő és életmegújító ereje nem pótolható semmi mással – szükség van hát sok-sok hasonló hitébresztő egyházi alkalomra. Mert a hit hallásból van.

■ HORVÁTH-HEGYÍ ÁRON
Forrás: Evangélikus.hu

Törvényszéki lepelvizsgálat

Egy folyóiratban megjelent cikk szerint a legnagyobb valószínűséggel középkori hamisítvány a Krisztus halotti lepleként számon tartott torinói lepel. A relikviát ezúttal törvényszéki vizsgálatnak vetették alá a kutatók, kizárólag a véryomoknak vélt vörös foltokra koncentrálva.

Az egyebek között véryomelemzést alkalmazó, valamint egy önkéntes és egy próbababa bevonásával végzett nyomozás eredményeit a *Journal of Forensic Sciences* című folyóiratban publikálták.

A torinói lepel néven híressé vált ereklye a legenda szerint a názáreti Jézus halotti leple: az evangéliumok tudósítása szerint Krisztus testét gyalcsba csavarták azután, hogy levették a keresztről, majd ebben is temették el. A 4,37 méter hosszú és 1,1 méter széles, halszálkamintásan szőtt lenvászonon egy körülbelül 1,75 méter magas, szakállas férfi testének lenyomata rajzolódik ki, akit láthatóan megkínóztak: erre utalnak a fején, a kezén és a lábfejen található sérülések, valamint egy szúrt seb a szív tájékán.

Az ereklye eredetiségét mindazonáltal eddig nem sikerült kétséget kizáróan bizonyítani, a tudósok a mai napig vitáznak róla. Az mára biztossá vált, hogy nem festmény a lenyomat, az azonban továbbra is kérdéses, hogy pontosan mely korból származik. A római katolikus egyház nem foglalt hivatalosan állást a relikvia eredetiségét illetően. Az 1988-ban elvégzett szénizotópos kormeghatározás szerint az 1260–1390 közötti időszakból származik, ám sokan megkérdőjelezik az eredmény pontosságát.

A mostani vizsgálat kizárólag azokra a véryomoknak vélt vörös foltokra koncentrált, amelyek az áldozat bal kezén és alkarjain lévő sebekből, valamint a Biblia szerint egy lándzsa okozta oldalsó sérülésből származhatnak. A vizsgálat során az

önkéntes csuklójára illesztett apró cső segítségével szimulálták a keresztre feszítésnél használt szög okozta sebből csepegő vért. A lándzsa okozta oldalsó sérülésből származó vér folyási irányát pedig a próbababán vizsgálták. A különböző eszközökkel végzett elemzések azt mutatták, hogy a sebekből eredő vér folyási iránya nem egyezik meg a lepelről készített nagy felbontású képeken látható foltokkal, hiába vett fel különböző fekvő pozíciókat az önkéntes.

Az amerikai, nagy-britanniai és svájci egyetemek kutatói által elvégzett 1988-as tesztek eredményét a hívók egy része megkérdőjelezi, arra hivatkozva, hogy a leplel végzett helyreállítási munkálatok az elmúlt évszázadokban befolyásolhatták az eredményeket.

Az olaszok által La Sacra Sindoneként emlegetett leplet a torinói Keresztelő Szent János-székesegyházban őrzik, és csak különleges alkalmakkor tárják a nyilvánosság elé. ■ MTI

Zöld katedrálisok

Több mint ötezer-ötszáz brit templom tért már át megújuló energiaforrások használatára, beleértve az Egyesült Királyság leghíresebb katedrálisai közül is néhányat, hogy segítsék az éghajlatváltozás elleni küzdelmet.

A SALISBURYI KATEDRÁLIS

Az anglikán egyház, a katolikus egyház, a baptisták, a methodisták, a kvékerek és az Üdvhadserég imahelyei álltak át száz százalékban megújuló energiaforrásokra, az anglikán egyház tizenöt katedrális

is zöldenergiát használ már, köztük a salisburyi vagy épp a liverpooli.

Egyházi vezetők sürgetik, hogy még többen kövessék a példájukat. Az éghajlatváltozás „korunk egyik nagy erkölcsi

problémája”, amely a szegényeket sújtja leginkább – fogalmaztak a *The Guardian* című lap jelentése szerint.

A templomok villanyszámlája átlagosan évi ezer font, az átállással azonban több mint ötmillió font értékű fosszilis energiát spóroltak meg becslések szerint. Ráadásul a civil program, amelyhez csatlakozva áttérhetnek a megújuló forrásokból nyert energia használatára, igyekszik a lehető legkedvezőbb árat kialakítani nekik.

Salisbury püspöke és az anglikán egyház környezetvédelemért felelős legmagasabb rangú tagja, Nicholas Holtam fantasztikusnak nevezte, hogy a templomok is kiveszik a részüket a környezetre nehezedő terhek csökkentéséből. Rowan Williams volt canterburyi érsek, az anglikán egyház előző vallási főméltósága pedig azt mondta, az egyház úgy döntött, eladja részesedéseit a fosszilis energetikai cégekben, amelyek nem tartják be a párizsi egyezményben foglalt célokat. A projektet kezelő szervezetek egyikének, a Christian Aidnek az elnökeként egyúttal sürgette a kormányt, tűzze ki célul, hogy az Egyesült Királyság 2050-re váljon zéró kibocsátóvá. ■ MTI

Csökkenő egyháztagság Németországban

Egy év alatt hatszázhatvanezerrel csökkent a németországi nagy keresztény egyházak tagjainak száma – mutatott rá nemrégiben a Németországi Protestáns Egyház (EKD) és a németországi római katolikus püspöki konferencia közleménye.

KEPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

A protestánsok a friss adatok szerint 21,5 millióan vannak, 390 ezerrel kevesebben, mint egy évvel korábban, ami 1,8 százalé-

kos csökkenést jelent. A római katolikus egyház tagjainak száma pedig 270 ezerrel csökkent – 23,3 millióra – egy év alatt

Németországban. A 82,7 milliós németországi népesség 57,6 százaléka tartozik valamelyik keresztény felekezethez. A hívők számának csökkenése leginkább demográfiai okokra vezethető vissza. A protestáns egyházak követői közül tavaly 350 ezer ember halt meg. Ezenfelül a reformáció indulása ötszázadik évfordulójának évében csaknem 200 ezren döntöttek úgy, hogy elhagyják az egyházat.

Az egy évvel korábbinál 6 ezerrel több ember – összesen 168 ezer – lépett ki a római katolikus egyházból. A csatlakozók száma viszont magasabb volt az egyházat elhagyókénál; a római katolikus egyház 170 ezer új tagot köszönhetett. A protestáns egyházhoz 205 ezren csatlakoztak tavaly, szinte ugyanannyian, mint egy évvel azelőtt. Hans Langendörfer, a németországi római katolikus püspöki konferencia titkára fájdalmasnak nevezte, hogy ilyen sokan hagyták el az egyházat. Mint fogalmazott, az egyháznak utat kell találnia, hogy elérje és megszólítsa az embereket.

■ Forrás: MTI / Echo Tv

Evangelikus püspöki bíráló a bajor politikusoknak

A németországi római katolikusok vezetője után pár nappal a Németországi Protestáns Egyház tanácsának elnöke is bírálóat fogalmazott meg a bajor konzervatív politikusok nyilatkozatai miatt a migrációs válsággal kapcsolatban. Heinrich Bedford-Strohm evangélikus püspök a Die Welt című konzervatív lap honlapján megjelent interjúban azt mondta, hogy a bajor konzervatív politikusok vitatható nyilatkozatokat tettek a nyilvánosság előtt a témában.

A bajor püspök szerint sok hívőt keletlenül érint, ha a bajor Keresztényszociális Unió (CSU) elnöke, Horst Seehofer örömét fejezi ki, hogy a hatvankilencedik születésnapján hatvankilenc embert toloncoltak ki, Markus Söder bajor kormányfő pedig menekültturizmusról beszél. „Az ilyen megnyilatkozások okot adnak arra az aggodalomra, hogy elvész az együttérzés – fogalmazott Bedford-Strohm. – Sosem szabad megfélemlíteni arról, hogy a menekültek esetében emberekről beszélünk, akikről mi, keresztények azt mondjuk, hogy Isten

a saját képére teremtette őket.” A püspök úgy érzi, hogy a CSU-n belül, különösen az egyházhoz kötődő körökben is jogosan fogalmazódik meg az a vád, hogy az elmúlt hónapokban azért változott meg a párt hangneme, hogy a tőlük jobbra álló Alternatíva Németországnak nevű párt (AfD) szavazóit visszacsábítsák. Ez azonban nemcsak eredménytelennek bizonyult, de tartalmilag sem helyénvaló – vélekedik a lutheránus egyházi vezető. A keresztény irányultság, melyre a CSU a nevében is utal, kötelezettségvállalást jelent, hogy az ember helyénvaló nyel-

vezetet használ – magyarázta Bedford-Strohm.

Az elmúlt hónapokban mintha csak arról lehetett volna hallani a CSU politikusaitól – mondta –, hogyan lehet távol tartani a menekülteket, de arról kevés szó esett, hogy a rászorulókat humanitárius kötelesség befogadni. Bedford-Strohm kiemelte, hogy támogatja a migráció korlátozását, de ez nem jelent felmentést az alól, hogy a vészhelyzetben lévőkön segíteni kell. Mint mondta, az egyház intenzív megbeszéléseket folytat a CSU politikusával, és „ez mindig jó”. Aláhúzta, hogy az egyház dolga ilyenkor az, hogy a keresztény alapvetéseket képviselje a vitákban.

A július 16-i héten a német római katolikus püspöki konferencia vezetője, Reinhard Marx münchen–freisingi érsek is bírálta a bajor konzervatív politikusok szóhasználatát.

■ MTI

Focitábor az Erős Várral

Az Erős Vár FC hat tagja, köztük több volt fasori diák július elején focitábort szervezett tizenegy-tizenöt éves fiúknak Révfülöpön, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban. A harminckilenc résztvevőből tíz fasori diák, közülük pedig nyolcan osztálytársak voltak. A táborozók egy része már a tavalyi focihéten is részt vett, idén pedig további gyerekek csatlakoztak hozzájuk.

Már a Révfülöpre tartó vonaton megkezdődött az ismerkedés a szervezők és a gyerekek között. A hosszú utazást követően jó volt megjárni a lábainkat a gyönyörű Balaton-parti focipályán. Az első edzést olyan játék követte, amelynek keretében a nem vonattal utazókkal is megismerkedhettünk.

A napok keretét az áhítatok adták, amelyeken az elhangzott igeversék mindig kapcsolódtak valamilyen formában az összetartáshoz, ily módon a focihoz is, s ez is hozzájárult a jó tábori közösség kialakulásához.

A délelőtti és délutáni fociedzéseken kívül több közösségi programot is rendez-

tek a szervezők. Számomra a foci-világbajnokságok eredményeivel, játékosaival és csapataival kapcsolatos vetélkedő volt a legizgalmasabb. De nagyon hasznosnak bizonyultak a közös beszélgetések is. Különösen érdekes volt, amikor a csapat-szellem és a magabiztosság kérdését jártuk körbe a focival kapcsolatban.

Bár nem volt kánikula a tábor hetében, azért a balatoni fürdés és a jól megszokott vízilabdázás sem maradhatott el. A maradék szabadidőben lehetett a központban levő kispályán focizni, és a pingpong- és csocsómeccsek sem hiányozhattak. Nagyon hangulatos volt a közös éneklés, gitározás a csütörtöki táborútnál.

Az edzéseket mindennap játék követte, csütörtökön pedig megkezdődött az ötcsapatos bajnokság, melyen a kék (francia), piros (spanyol), fehér (angol), zöld (német) és sárga (brazil) csapat vett részt. Habár az idei világbajnokságot a franciák nyerték, a révfülöpi tornán végül az angol csapat diadalmaskodott.

Igazán tartalmas hetet tölthettünk együtt Révfülöpön. A focis élményeknél talán csak a közösségi együttlétek voltak jobbak. Azt hiszem, mindenki azzal az elhatározással jött haza, hogy jövőre találkozunk megint Révfülöpön.

Erős vár a mi Istenünk, Erős Vár a mi csapatunk!

■ MIKULÁS MARCELL

Forrás: Evangelikus.hu

Evangelikus iskola diákja lett világbajnok

Kós Benedek, a szarvasi Vajda Péter Evangelikus Gimnázium 11/b osztályos tanulója világbajnok lett kajak egyesben ezer, illetve ötszáz méteren a július 26–29. között a bulgáriai Plovdivban megrendezett ifjúsági és U23-as kajak-kenu világbajnokságon. A szintén vajdás Opavszky Márk (10/c) és Grivalszki Tamás (11/b) hetedik helyezést ért el kajak négyesben Szendy Maximiliánnal és Pálfi Mátéval. Az evangelikus gimnázium diákjainak edzője Nyerges Attila.

■ Forrás: Evangelikus.hu

FOTÓ: KIZORKA.RS

Középen Kós Benedek

Lelkeszi búcsú Rákoskeresztúrtól

Kovács Áron 2011-től szolgált a Rákoskeresztúri Evangélikus Egyházközségben. A másodlelkész augusztus 5-én Ézs 40,31 alapján – „Akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak, és nem lankadnak meg, járnak, és nem fáradnak el” – tartott igehirdetésével búcsúzott el a gyülekezettől. Lelkeszi szolgálatát a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Egyházközségben folytatja.

■ Forrás: Evangelikus.hu

FOTÓ: KOVÁCS GIÓZÓ

Veszélyben a fazekasvarsándi evangélikus templom

Kritikus állapotba került a fazekasvarsándi evangélikus templom tornya, ezért Kalit Eszter evangélikus lelkész a gyülekezettel gyűjtést indított az épület felújításáért.

Fazekasvarsánd alföldi kisközség Romániában, a Maros és a Fehér-Körös között, a Zarándi-hegység közelében, Aradtól harminckét kilométerre. „Fazekasvarsánd területén kétszáz-

huszonhat éve hirdeti evangélikus templom a gondviselő Isten jelenlétét – írja Kalit Eszter lelkész. – A jelenlegi templom idén száztíz éves. E hosszú évszázad alatt az épület sok örömteli esemény, keresztelő, esküvő, karácsonyi, húsvéti, pünkösdű és anyák napi istentisztelet otthona volt, valamint a gyász és bánat terhe alatt roskadozó vigasztalódásának is a helye lehetett. Az élő Ige, Krisztus evangéliuma itt szólt és szól – felekezeti hovatartozástól függetlenül – mindenkinek szeretetről, újrakezdeésről, megbocsátásról, békességről és feltámaszásról.

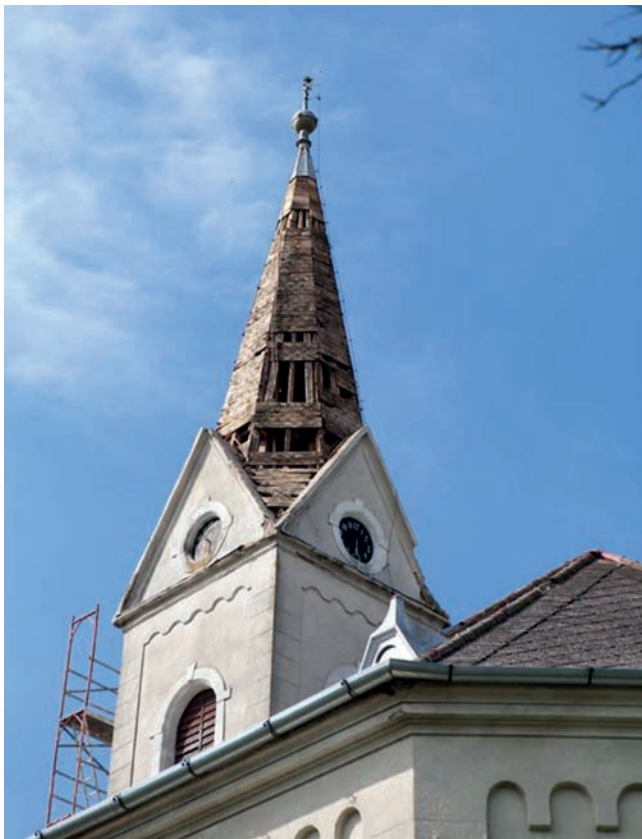
Az épület kisebb-nagyobb javításaira korábban is sor került, de idén száztíz éves templomunk nagyobb törődést, fontos beavatkozást igényel. A templomnak mind a külseje, mind a belseje felújításra szorul. A Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspökségének köszönhetően az egyházközség nagy anyagi támogatást kapott a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.-től, így elkezdődött a torony és a templomhajó héjazatának felújítása. A munkálatok kezdetekor viszont egy nagy gond került napvilágra. A messziről is látható toronysüveget, Fazekasvarsánd szimbólumát a szű és a viharok olyannyira tönkretették, hogy életveszélyessé vált. Mielőbb ki kell cserélnünk a megrongálódott faszervezetet. Így az egész eddigi koncepciót újra kellett tervezni, és az egyházközséget terhelő költségek a gyülekezet önerejéhez képest óriásivá nőttek.

Ehhez kérjük mindannyiuk anyagi, fizikai és lelki támogatását is! Minden támogatást a jövő nemzedékek nevében is köszönünk, és Isten gazdag áldását kérjük támogatóinkra!”

Forrás: Fazekasvarsándi Evangélikus-Lutheránus Egyházközség

A templom felújítására szánt adományokat fogadó számla adatai a következők:

- Számlatulajdonos neve: Biserica Evangelica-Lutherana din Romania – Parohia Olari
- IBAN: RO48BTRL00201205A18278XX
- Bank: Banca Transilvania
- Megjegyzés: Donatie pt. reparatii biserica

Az alázatos embert nem lehet megalázni

Egy igaz ember portréja

Kibontott ajtók, ablakok, törmelék közül lépett elő poros munkaruhában. Kőművesnek néztem. Kedves természetességgel kérdezte: „Te vagy az új szolgatárs?” Két oldalról megcsókolt, és nyomban azt kérdezte, hogy az ajtót hová is kellene beépíteni. Így találkoztam első szolgálati helyem, Gerendás katolikus plébánosával, Szigeti Istvánnal.

Tizenhárom gyermekes, hívő családból származott. Kicsi, egyszerű szobájában megbeszéltünk mindent. Utólag látom csak igazán, mekkora ajándék az ilyen testvér és barát. Szerettük az Urat és a gyülekezeteket. Ökumenikus megbékélési istentiszteletet tartottunk templomában. A szomszédos csorvási közösségeket is bevonva öt felekezetet (katolikus, refor-

tudtunk várni a januári ökumenikus imahétre. Közös énekesfüzetet is szerkesztettünk. A rendszerváltás előtt – megbeszélve a párt által irányított iskola igazgatójával – évtizedek után bevezettük az iskolai hittant. Szombat este látogattuk meg otthonában az iskola vezetőjét. Szolgálatunknak, munkánknak súlyt adott a lelki egység, a közös fellépés.

Egy alkalommal nem találtam helyettest a vasárnapi istentiszteletre. Eszembe jutott szolgatársam. Így érveltem: „Évek óta együtt dolgozunk a faluért, imádkozunk, bibliaórákat tartunk, kérlek, két mise között vállald el az evangélikus istentisztelet megtartását.” „Ahhoz nekem át kell térnem” – válaszolta. „Igen – mondtam –, körülbelül kétszáz métert...” „Azt tette, amit máskor is: énekelt a gyülekezettel, imádkozott, igét hirdetett. Más alkalommal kántorunkat helyettesítette esküvőn.

Épült a szeretetotthon. Állami és egyházi segítség nélkül. Sokszor a plébános egyedül végezte a munkát. Néha érkeztek például Belgiumból katolikusok, akik szabadságukat, pénzüket a magyarországi plébániának ajánlották fel. A békéscsabai evangélikus ifjúság is többször eljött segíteni Bakay Péter vezetésével. Az egyik, börtönt is megjárt ifjú zaklatottan számolt be arról, hogy a betongerenda ráesett a plébános lábára, és ő nem szitkozódott, mérges sem volt.

Jelentős összegű számlát kellett kifizetni, és nem volt rá fedezet. Gondnokával, Varga Józsi bácsival imádkoztak. Másnap a postás meghozta azt az összeget, amelyre szükség volt. Egy dunántúli pap, hallva az építkezés hírért, eladta az autóját, és annak az árát küldte el. Így épült hitből, adományokból a kommunista időben az otthon. „A gyülekezetnek el kell tartania az időseit” – mondta egyszer Szigeti István.

Kávéztunk a konyhában, esett ránk az eső. Merthogy a brigád a plébános távollétében előkészítés nélkül lebontotta a tetőt. A plébános kritikusan, de nyugodtan be-

Ökumenikus megbékélési istentisztelet a gerendási katolikus templomban 1986-ban

Álomban kapta az Úrtól a jelzést a tágas, valamikor uradalmi épületként működő plébánia szeretetotthonná építéséről. Esély sem volt arra, hogy engedélyt kapjon a viharsarki plébánia egy ekkora beruházásra. A tanácselnök megvallotta nekünk egy alkalommal, amikor hármasban beszélgettünk, hogy „fentről” azt javasolták, bontassa le az elkészült épületrészeket...

Trabantom sokszor kanyarodott a plébánia udvarára. A plébános úr általában vagy imádkozott, vagy dolgozott. Néha a tetőn járt – mint más a járdán –, és javította a csatornát, igazította a cserepeket. Maga által eszkábált szerkezettel körbefűrészelte a templomot, így szigetelte sajtá kezűleg. Máskor kosárban lógva festette a tornyot, miközben hívei a templom tövében kétségbeesve imádkoztak.

mátus, román ortodox, baptista, evangélikus) és hét gyülekezet képviselőiként kértünk bocsánatot Istentől és egymástól a történelem során elkövetett bűnökért. Mindezt a hatékonyabb misszió jegyében tettük. Máskor az üres csorvási parókián ima- és böjtnapot tartottunk gyülekezeteinkért és a községekért.

Szombat délutánonként a konfirmándusokkal átmentem a plébániakertbe focizni a katolikus hittanosokkal. István esketés után kilépve a templomból megjelent közöttünk. Gondoltam, hogy még várni kell rá, amíg bemegy a plébániára átöltözni. De ő a szilvafa alatt kigombolta a reverendát, letette a fa tövébe, és beállt a játékba. Időnként közös gyermekdélutánt tartottunk vetítéssel, igével, játékkal, énekléssel. Gerendáson éveken át havonta volt közös bibliaóránk. Nem

Szigeti István

szélt a helyzetről. Megosztotta velem azt is, hogy kántorának és néhány atyafinak nem tetszik ez az építkezés. Többek között az sem, hogy a szeretetotthonban kápolna is van, mert szerintük „misézni csak templomban lehet”. A kántor elvette a templomkulcsot, és „ellenajátosságot” tartott a templomban, miközben a plébános a kápolnában misézett. Erre én felháborodva mondtam, hogy ezt nem engedheti, hiszen ő a pap, és ezzel őt is megalázzák. Mire ő csendesen annyit mondott kávézás köz-

ben az esőáztatta konyhában: „Az alázatos embert nem lehet megalázni.”

Első telünk a gyülekezetben nehézségeket is hozott. A második babát vártuk, és a mínusz húszfokos hidegben elromlott a kutunk, nem volt vizünk, és kályháink is inkább füstöltek, mint melegítettek. Vasárnap délután nagy hóban mentem a presbiterekhez, hogy segítsenek autóval elmenni szerelőért, de senkinek nem volt alkalmas az időpont. Ő jutott eszembe, aki mindig imádkozott és dolgozott. Most is ezt tette. Elmentünk megrendelni a kűtfúrást, és eljött kitisztítani a kályháinkat.

Terhesgondozásra kellett vinnem feleségemet, de a Trabant nem akart „húzni”. Annyi ereje volt, hogy átpöfögött a plébánia udvarába. A kápolnában találtam rá barátomra, aki éppen gyászmisét kezdett volna. Beöltözve ült a gyülekezettel a templomban. Intettem, hogy maradjon, várok. Mégis kijött, azonnal odament az autóhoz, és rövid vizsgálat után megállapította a hibát: a gyertyakupak cseréjére van szükség. Kiszaladt a műhelyébe, és hozott. Közben a fehér miseruha besározódott. Sietett vissza, bepiszkolódott szent öltözetben kezdeni a misét.

Fizetést nem vett fel a gyülekezettől. Tulajdona egy ágy volt és egy elektromos orgona, amelyet a belgák hoztak neki.

Elkészült a szeretetotthon. Gondja volt arra is, hogy legyen lift az emeletre. A kápolnát el lehet érni járókerettel is. Hatvan személyes, padlófűtéses, komoly épület lett. A plébános nem rendezett szentelést, ünnepséget, táblát sem készített. Több alkalommal társasjátékokat játszott a lakókkal. Nagy nevetések zengették az épületet. Életük utolsó szakaszát az évtizedek alatt a helyiek közül is sokan ott töltötték, ahol nem csupán enni kaptak.

A szegedi klinikán látogattam meg barátomat. Úgy feküdt az ágyon, mint a Krisztus. Csendesen, alázatosan szenvedve. Finitben volt, tudta ő is. Nagy fájdalmai ellenére nem fogadott el fájdalomcsillapítót. Felajánlotta szenvedéseit gyülekezetéért és a faluért. Ekkor is, ott is mindent megbeszéltünk az Úrral és egymással. Néhány nap múlva elment. Ötvenhét éves volt.

Hiányzik. Sokszor mentem volna hozzá az elmúlt évtizedekben, ahogyan korábban is. Igaz ember volt. Szentlélekkel telve sok és jó gyümölcsöt termett élete.

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

Lyukasztó

Kapkodok. Félúton két nyári tábor között épp elmaradt feladatomat próbálom pótolni. Sietnem kell, hogy időben elkészüljek a heti hirdetések összeírásával, mert nemsokára kezdődik az istentisztelet. Gépelni, nyomtatni, lefűzni a papírt a hirdetőkönyvbe... Mindjárt kész, már csak gyorsan kilyukasztom, amikor...

Kicsúszik a lyukasztó a kezemből! Ráadásul szét is esik az egész, a kicsi papírpötytyök pedig betérítik a lelkesi hivatal padlóját. Négykézlábra ereszkedem, és elkezdem egyesével szedgetni. Kollégám ugyan javasolja a porszívó használatát, de az is időbe telne, mire behoznám és összeraknám a masinát. Inkább a kézi megoldás mellett döntök. Közben van időm gondolkodni.

Ha gyakrabban üriteném a lyukasztót, akkor most kevesebb papírpötyty gurult volna szét a szőnyegen. Néhány darabot pillanatok alatt összeszednék, de ennyit? El is határozom, hogy erre a jövőben odafigyelek majd. Nem fogom hagyni, hogy telítődjön a lyukasztógép a sok szeméttel!

Levonom e jelenetből a lelki tanulságot is. Így vagyunk a bűneinkkel is! Ha nem szabadulunk meg tőlük időnként, például havonta az úrvacsorai oltárnál, akkor csak gyűlnek, gyűlnek, míg végül kiborulnak, és betérítenek mindent. És akkor végre meg kell tenni azt, amire addig nem voltunk hajlandóak: meghajolni, térdre ereszkedni és egyesével szembenézni velük.

Ha idejében rendezzük őket, azaz beismerjük, megvalljuk Isten és embertársaink előtt, és bocsánatot kérünk vétkeinkért, akkor kegyelmet nyerünk, és tiszta lappal indulhatunk tovább. Ám ha erre nem vagyunk hajlandók büszkeségünk, keménységünk, vélt igazságunk vagy éppen az időszűke miatt, akkor később, amikor kiborul a csomag – mert előbb-utóbb úgyis

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

kiborul –, akkor sokkal nehezebb dolgunk lesz. Persze akkor is van bűnbocsánat, hiszen „irgalmas és kegyelmes az Úr, türelme hosszú, szeretete nagy” (Zsolt 103,8).

De minek várni a bűnvallással olyan sokáig, ha hamarabb is lehet szabadulni a bűn terhétől?

■ HULEJ ÉNIKÓ

Kárpátaljai impulzusok

Szemerei János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Régóta szerettem volna már eljutni erre a történelmünkben oly fontos szerepet játszó vidékre. A helyre, ahol magyar felmenőink Árpád vezetésével a Kárpát-medencébe érkeztek, de amelyet a trianoni békediktátum kiszakított az anyaország testéből.

Az összes elcsatolt terület közül itt volt és máig is itt a legnehezebb a magyarok és persze a többi ott élő ember élete. Fischl Vilmos lelkes kollégámmal és barátommal, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtítkárával osztottam meg ezt a vágyamat, aki nemcsak kötődik ahhoz a vidékhez, de rendszeresen fel is keresi. Lelkesített és bátorított, hogy nekem is mindenképpen el kell oda mennem, és felajánlotta, hogy egy alkalmas időben szívesen megmutatja a főbb nevezetességeket. Augusztusban valóra vált ez az ígélet.

Nyugati határaink kinyílásával lassan el is felejtettük már azokat az időket, amikor még órákig vártunk egy-egy pecsétre és a sorompó felnyitására. Kelet felé viszont még mindig ez a napi valóság. Ukrajna valamennyi határán mindennap többórás várakozással kell számolni; a magyar oldal még mindig a leggyorsabbnak számít a maga három-öt órás átlagával...

Megbizonyosodhattunk arról is, hogy arrafelé tényleg nagyon rossz az utak. Az autópark sokszínűsége szavak nélkül is jelezte, hogy egy gazdaságilag végletesen szétszakadt országban járunk. Szép számmal döcögnek még az utakon az egykori szovjet járműipar ismert, de nálunk többnyire már letűnt márkái, a szegénység miatt ott még le nem cserélt jó öreg kocka Ladák, a Moszkvicsok és Volgák, miközben egy szűk, meggazdagodott réteg nálunk is alig látható luxusterepjárókon közlekedik.

Az üzletekben van áru, de vásárlóerő alig. Az itthoni árakhoz képest nekünk ugyan minden olcsónak tűnt, az ottaniaknak viszont ezek az árak is horrorizáltak a jövedelmükhöz képest. Munkalehetőség alig van, mert az egykori gyárak és üzemek többsége bezárt, újak nem indultak. A megélhetési gondok, az összeomlott egészségügy, a szétszakadt szociális háló mellett az ország keleti részén zajló háború miatti félelem is sok fiatalot ösztönöz arra, hogy elhagyja a hazáját, és idegenben próbáljon boldogulni.

Emlékeztetes testvéri beszélgetésben lehetett részünk Zán Fábíán Sándornak, a Kárpátaljai Református Egyház

püspökének hivatalában. Kárpátalján minden bizonyosan neki lehet a legnagyobb rálátása az ottani magyarok helyzetére, ugyanis a régióban élő magyarság kétharmada a református egyházhoz tartozik. Nagyon komoly küzdelmet folytatnak a megmaradásért, a hitélet megéléséért, a kulturális identitásuk őrzéséért. A gyülekezeti élet mellett óvodákat, iskolákat, szociális intézményeket is fenntartanak, ingyenkonyhát üzemeltetnek, de a püspök elmondása szerint munkájuk és helyzetük is egyre nehezebb. Az utóbbi években nyolcmillió főre becsülik az Ukrajnából elvándorlók számát, akik között ott vannak a szülőföldjüket elhagyó magyarok is. A püspök úr némi iróniával így fogalmazott: „Olyan a helyzet, hogy csak az Isten és a nemzet bolondjai maradnak, akik küldetésüknek tekintik az ottmaradást...”

A többszörös kisebbségben sokféle elnyomás és diktatúra ellenére a hitüket és magyarságukat évszázadokon át hűséggel megtartó és gyermekeiknek továbbadó, de most az elmenetel mellett döntő kárpátaljai magyarokról is szeretettel és együttérzéssel beszélt. Elejtett egy hűség és érzékeny területet érintő mondatot is: „Tudjátok, mikor lesz a kárpátaljai magyarból ukrán? Amikor átlépi a magyar határt.”

A tendenciákat figyelve persze úgy tűnik, hogy a küzdelem hosszú távon reménytelen, de arra is utalnak jelek, hogy mégsem az. Azért nem az, mert a hűséges helytállást megáldja az Isten.

Amikor hazafelé jövet átléptük a határt, nemcsak az töltött el jóleső érzéssel, hogy szerencsésen megjártuk a hosszú utat, és hogy jó, hogy újra itthon lehetünk, hanem az is, hogy ezek a nehéz helyzetben élő emberek a maguk küzdelmével és helytállásával bennünket is erősítettek. Hiányait és nehézségeiket látva jobban észrevesszük, hogy mennyi mindenért van okunk hálát adni, miközben bennünk is felébredhet a felelősség irántuk. Gondolhatunk rájuk imádságainkban, hogy életfeltételeik javulhassanak, és hogy legyen elég hitük, erejük és reményük a napi küzdelmekhez, de azért is, hogy bennünk is nagyobb szeretet és empátia ébredjen feléjük. Segíthetünk is. Akár a személyes kapcsolatok felvételével, látogatásokkal, de anyagi támogatásukra is van lehetőség az egyházi és karitatív csatornákon keresztül.

Isten áldása legyen rajtuk és rajtunk is, hogy a látott és átélt nyomorúság is a javunkat szolgálja! ■

Szent István és az evangélikusok

Milyen felekezeti volt Szent István? Természetesen katolikus – vágjuk rá a választ, hiszen szentek a katolikus egyházban vannak. Akkor azonban Szent Máté, Szent Lukács, Szent Pál és a többiek is katolikusok voltak? Őket bizony már első ránézésre sem adnánk oda olyan könnyen. Valójában Istvánról is csak azt mondhatjuk el, hogy keresztyén volt.

Szent Istvánról még azt sem állíthatjuk, hogy a keresztyénség nyugati egyházához tartozott, hiszen megkeresztelkedése idején a gyakorlatban már évszázadok óta külön utakon járó keleti (görög) és nyugati (latin) keresztyénség sem vált még ketté hivatalosan – ez csak 1054-ben történt meg. Amennyiben evangélikusként egyben keresztyénnek is tartjuk magunkat, akkor Szent István ugyanannyira a „miénk” is, mint katolikus testvéreinké.

Úgy tanultuk, hogy István a nyugati keresztyénséghez csatlakozott, és országát is a római egyházhoz kötötte. Ez valóban így volt, uralkodása idején azonban a nyugati keresztyénség mellett a keleti is erőteljesen jelen volt országában. Szent Istvántól tíz oklevelünk maradt fent a mai napig: minden magyar középkorásznak, az egyetemi hallgatónak a tudományban megőszült professzorig megvan a saját elmélete arról, hogy ezek közül melyik a valóban eredeti. A legnagyobb egyetértés abban mutatkozik, hogy az egyetlen görög nyelvűről, a veszprémvölgyi ortodox apácának adott kiváltságlevélről állítható biztosan, hogy Szent Istvántól származik.

Talán ez a példa is jól mutatja, milyen erős pozíciói voltak a középkori Magyar Királyságban az ortodox egyháznak. Ez azt is jelenti, hogy az itt élők nem a reformáció idején találkoztak először azzal, hogy a keresztyénség többféle is lehet.

A középkori Magyarország nemcsak többfelekezeti, de többnyelvű is volt. Akik ma Szent Istvánra haragszanak (vannak jó néhányan), azok épp azt vetik első királyunk szemére, hogy a keresztyénség felvételével halálra ítélte a magyarság ősi, igaz, saját kultúráját, az „idegenek” befoga-

dásával pedig még inkább aláásta a nemzet egységét. Talán egy evangélikus lapban nem kell különösen bizonygatni, hogy az első „vád” mennyire igaztalan: számunkra a keresztyénség felvétele nemcsak azért fontos, mert ezzel integrálódhatott (és maradhatott meg) a magyar állam Európában, hanem mert Krisztus evangéliumát önmagában is értékesnek tartjuk számunkra és nemzetünk számára is. A második kritika azért áll gyenge lábakon, mert az udvarba érkező „idegen” lovagok és a falvakat benépesítő nem magyar telepesek ellenére a középkori állam nyelvében, kultúrájában is magyar maradt. Az „idegenek” pedig magukkal hozták azokat az államigazgatási, hadászati, gazdálkodási tapasztalatokat, amelyek sikeressé tették országunkat. Az egyház, a kultúra, az államigazgatás, a diplomácia nyelve ugyan latin volt, de tudjuk, hogy Mohács előtt az összes magyar király (nemcsak az Árpád-háziak, hanem a francia, német, cseh, lengyel származásúak is) értettek, beszéltek magyarul.

Az elmúlt száz év történelmének fényében meglepő lehet, hogy nemcsak a magyar, hanem a német evangélikusok számára is nagyon fontos volt Szent István, a magyar államiség és az azt évszázadok óta kifejező Szent Korona is. 1751. augusztus 20-án Vadosfán halálos áldozatot is követelő tömegverekedés tört ki, amikor a színevangelikus, artikuláris falu közepén, a dunántúli egyházkerület akkori székhelyén katolikus kápolnát akartak felszentelni. A botrányért súlyos árat fizettek a vadosfai evangélikusok: pénz- és börtönbüntetés mellett még az utódaikat is tiltották attól, hogy augusztus 20-án használhassák templomukat, akár hétköznapra, akár vasárnapra esett az ünnep. Évtizedeken át a legnagyobb sérelemként élték meg a vadosfai magyar evangélikusok ezt a szigorú tilalmat. Szent István napján ugyanis más evangélikusok úrvacsorai, ünnepi istentiszteletet tartottak – például a 19. századi, akkor még német többségű pesti gyülekezet is. A Tolna megyei Mucsfa templomában – amelyet német (sváb) gyülekezet épített és használt – a szószék

felett még ma is láthatjuk a fából kifaragott Szent Koronát.

Soknyelvű elődeink magyarnak érezték magukat – sokan még azután is, hogy a 19. század nacionalizmusa ezt több oldalról is megkérdőjelezték. Szent István az ő államalapító királyuk is volt, ezért tisztelték örökségét, ápolták hagyatékát.

Ma már nem jellemző, hogy istentiszteletre gyűlnék össze augusztus 20-án. A Szent Jobb-körmenet és a tűzijáték közvetítése között azonban érdemes egy pillanatra nekünk is megállni és hálát adni azért, hogy első királyunk elkötelezte magát és országát a keresztyénség mellett. Minden bűnével és hibájával együtt ezzel lehetőséget adott nekünk, evangélikusoknak is arra, hogy nemzeti hovatartozásunkon túl hitünket is megélhessük a Kárpát-medencében.

■ KERTÉSZ BOTOND

A szerző történész, az Evangélikus Országos Múzeum tudományos főmunkatársa

Szemben a hamis ideológiával

A Barmeni teológiai nyilatkozat üzenete

Adolf Hitler hatalomra jutásával egy időben Dietrich Bonhoeffer evangélikus lelkész és teológus (1906–1945) csatlakozik az egyházon belüli ellenzékhez. Szembefordul az egyház és az állam feltétlen együttműködésének igényével, és az elsők között ismeri fel a zsidókérdést. Ebben az időben, nyolcvanöt évvel ezelőtt fogalmazta meg híres mondatát, miszerint késznek kell lennünk „nemcsak a kerék alá került áldozatokhoz csatlakozni, hanem önmagunkat a kerék küllői közé vetni” („...nicht nur die Opfer unter dem Rad zu verbinden, sondern dem Rad selbst in die Speichen zu fallen”).

Dietrich Bonhoeffer 1936-os katekizmusának (*Konfirmanden-Unterrichtsplan [Zweiter Katechismus-Versuch]*) egyik érdekessége, hogy arra a kérdésre, melyek a legfontosabb hitvallásai egyházunknak, a következő a válasz: „A Kís és a Nagy káté, az Ágostai hitvallás, a Schmalkaldeni cikkek és a barmeni zsinat nyilatkozata.” Ez utóbbit sem a Magyarországi Református Egyház, sem pedig a Magyarországi Evangélikus Egyház nem sorolja hitvallási irataihoz, ám mindkét felekezetnek közös kincse, amely gyakori alapja és kiindulópontja az egyház és az állam kapcsolatát értelmező megnyilvánulásaiknak.

A *Barmeni teológiai nyilatkozatot* 1934. május 31-én fogadta el a barmeni zsinat – amely egyebek mellett példája a protestáns belső ökumené korai megélésének – a Hitvalló Egyház alapiratának. Ebben a zsinat szembehelyezkedik a náci ideológiával, a hatalomgyakorlásban megvalósult egyeduralkodással (Führerprinzip), annak egyházon belüli megvalósulásával (Reichsbischof), a politikai messianizmussal, valamint az antiszemizmussal. A Német Keresztényekkel (Deutsche Christen) szemben a nyilatkozat vallja, hogy „az egyházhoz tartozás nem függ sem a vértől, sem a fajtól, hanem egyedül a Szentlélektől és a keresztségtől”. Megfogalmaz-

ta, hogy a birodalmi egyházkormányzat pusztítja az egyházat az idegen előfeltételek érvényesítésével.

Két részletet emelünk ki most a hitvallásból.

Az első: „Elvetjük azt a hamis tanítást, hogy az egyháznak, igehirdetése forrásaként, Istennek ezen az egy igéjén

lehetne elsajátítania, és ezáltal az állam orgánumává kellene és lehetne válnia.”

Ebből következik a Hitvalló Egyház önállósága, amely nem csupán a birodalommal szemben, de a Német Keresztényekkel szemben is a saját teológiai és politikai pozíció elfoglalásának lehetőségét deklarálta.

FOTÓ: DPA

kívül és e mellett még más eseményeket és hatalmasságokat, alakulatokat és igazságokat is Isten kijelentésének lehetne és kellene ismerni.”

A fenti idézetben a teológiai gondolkodás igecentriskussága és elsőbbsége mutatkozik meg, szemben a korabeli általános vélekedéssel, amelyet Adolf Hitler démoni messianizmusa határozott meg. Igaz ez a háború, az erőszak és a gyilkosság sajátos kivételeinek értelmezésére is, amely a náci ideológiában megjelent.

Másodsor: „Elvetjük azt a hamis tanítást, hogy az egyháznak különleges megbízatásán túl állami módszert, állami feladatokat és állami tekintélyt kellene és

A nyilatkozat háború utáni recepciója végigkísérte az NSZK modernizálódását, hol kritizálta, hol támogatta a társadalmi folyamatok változását. Az NDK-ban pedig elsősorban a „másokért élő egyház” diakóniai szolgálatának, önálló Krisztushirdetésének alapjául szolgált.

Érdekes lenne annak vizsgálata, hogy a ma számos országban erősödő doktriner, identitáspolitikai vezetés kontextusában hogyan értelmezhető a nyilatkozat. Milyen üzenete lehet a politika által támogatott és gazdaságilag „jól tartott” egyházak számára?

■ OROSZ GÁBOR VIKTOR
Forrás: Köztes blog

Legyünk személyes és elérhető egyházzá!

Methodistaként tanul az evangélikus teológián
Borbíróné Balla Fruzsina

Sorozatunkban az Evangélikus Hittudományi Egyetem teológusi, lelkesi hivatásra készülő hallgatóit szólaltatjuk meg indíttatásukról, a szolgálattal kapcsolatos elképzeléseikről, céljaikról. Borbíróné Balla Fruzsina methodistaként tanul az evangélikus teológián. A harmadik évfolyamos, teológus-lelkész szakos hallgatóval elhívásáról, a fiatalok megszólításáról, ökumenéről és a misszió fontosságáról is beszélgettünk.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– **Miért választottad a teológiát?**

– Tizenhét évesen, érettségi előtt tértem meg. Ekkor nagyon erős, Istenhez kapcsolódó kötődésem volt, egy ifjúsági táborban éltem át. Énekelünk, imádkoztunk. Egyszer csak olyan érzésem lett, mintha valaki a vállamra tette volna a kezét. Akkor rájöttem: megérkeztem. Ettől kezdve járok ifjúsági alkalmakra és istentiszteletekre is. Ennek kapcsán éreztem azt, hogy szeretnék komolyabban szolgálni, elhívást éreztem a lelkesi szolgálatra.

– **A teológiai tanulmányaid alatt melyik terület vált különösen fontossá számodra?**

– A gyakorlati teológia, azon belül is a pszichológia. A gyermekekkel foglalkozás különösen is érdekel, így a fejlődés-

lélektan-órán tanultak számomra nagyon izgalmasak. Három éve házas vagyok, mi is tervezzük gyermekeket, így ezek az órák a saját életem más területeire is kihatnak.

– **Mivel szólíthatja meg ma az egyház az ifjúságot?**

– A fiatalok személyes, elérhető közösségre vágnak, ugyanakkor olyanra is, amelyik utánanyúl az embernek, ha szüksége van rá. A zene szerintem nagyon fontos eszköz. A methodista gyülekezetekben az ifjúsági énekek az istentiszteleteken is elhangoznak. Ezeket ki is szoktuk vetíteni. Szuplikációk alkalmával az evangélikus gyülekezetekben azt látom, hogy kevésbé élnek ezzel a lehetőséggel. A tradicionális énekek szépek, a tartalmuk is átgondolt, ugyanakkor az ifjúsági énekek szövege és dallamvilága sokkal közelebb áll a mai fia-

talokhoz. A kifelé nyitás, a misszió nagyon fontos. Fontos, hogy a gyülekezeteknek minél erősebb kapcsolatuk legyen a helyi településsel. Hirdessük meg az alkalmainkat, használjuk a közösségi médiát.

– **Methodistaként milyen az Evangélikus Hittudományi Egyetemen tanulni?**

– Egy-két kimondottan methodista tanegységen kívül minden tárgyunk megegyezik. Itt úgy tanuljuk a különböző dogmatikai téziseket, hogy megnézzük, hogy különböző teológusok egy kérdésről mit tanítottak. Az egyetem – az evangélikus alapelveket meghatározva – az önálló gondolkodásra igyekszik tanítani minket. Így szinte sosem tapasztalok ítélezést azért, hogy én az evangélikus alapelvektől – methodista voltomból adódóan – néhol eltérek.

– **Mit jelent számodra az ökumené?**

– Református lelkész keresztelt, a hitemet methodista gyülekezetben kezdtem el gyakorolni, szolgálni is a methodista egyházban szeretnék, ugyanakkor evangélikus egyetemre járok. Nem dogmatikai nézet miatt mentem a methodista gyülekezetbe, hanem azért, mert ott tapasztaltam meg olyan élő hitet, amelyhez ragaszkodni szeretnék. Az Isten előtt nagyon kedves dolog, hogy tudunk együtt gondolkodni, imádkozni. Hiszem, hogy Istenben egyik vagyunk.

– **Melyik a számodra különösen meghatározó bibliai igé?**

– „Az erőtleneknek erőtlenné lettem, hogy megnyerjem az erőtlenekeket: mindenkinek mindenné lettem, hogy mindenképpen megmentsék némelyeket.” [1Kor 9,22] Sok mindenből adódóan többször is az erőtlenségemet élem meg. Ez ugyanakkor az erősségem is: többször tudok beleérezni a másik ember helyzetébe, így képes vagyok megérteni a másikat és ennek alapján segíteni neki.

■ GALAMBOS ÁDÁM

FOTÓ: LUTHERÓZSA

Posztmodern és/vagy posztkritikai

Beszélgetés Bácskai Károllyal a bibliaértelmezés mai helyzetéről

Az iget tanulmányozás nehéz munka. A felületes bibliaolvasás gyakran vezet téves következtetésekhez Isten akaratával kapcsolatban. Éppen ezért döntő fontosságú bizonyos alapelvek ismerete ahhoz, hogy megértsük a Szentírás adott szakaszának valódi jelentését. A bibliaértelmezés mai helyzetéről kérdeztem lelkes munkaközösségi ülésre meghívott előadóinkat, dr. Bácskai Károly adjunktust, Evangélikus Hittudományi Egyetemünk Újszövetségi Tanszékének vezetőjét.

– A bibliakutatás szempontjából pezsgő 19–20. század után a harmadik évezred elején milyen újdonságok, kutatási eredmények születtek az újszövetségi írásmagyarázat területén?

– Az az igazság, hogy nincs új lelet, kézirat, amely alapjaiban megváltoztatna volna az eddigi status quót. A Nestle ugyan megérte a huszonnyolcadik kritikai kiadást, de ez még nem végleges, jobb

a huszonhetedik; tanulmányokban hivatkozásul, referenciaszövegnek ezt szokták megjelölni, nem az újabbat. [Az Újszövetség görög szövegének tudományos igényű kiadása: *Novum Testamentum Graece*; a szöveget sajtó alá rendező bibliatudósok nevééről Nestle–Aland-kiadásként is szokás emlegetni. – A szerk.] Konszenzuson alapuló új irányzat a teológiában mostanság nem született. Próbálkozások ugyan vannak, de

ezek egyelőre csak kutatói, szakértői fantáziából – ebben igen nagy a szabadság – indulnak ki. A teológusok a meglévőkhöz igazodnak, és gyakorlatilag minden irányzat ugyanazon megértési igényből indul ki. Ezt az ágas-bogas sokféleséget – van persze más megközelítési mód is – én két nagy irányba sorolom.

– Melyek ezek?

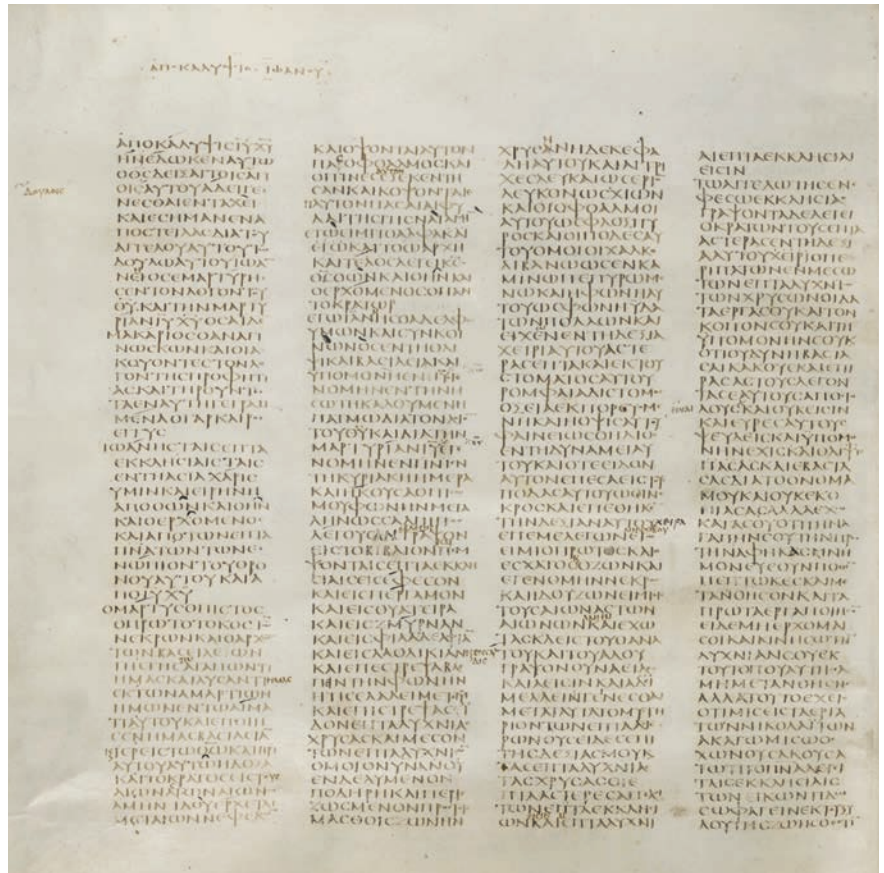
– Az egyik a *posztmodern*, a másik a *posztkritikai* bibliaértelmezés. A posztmodern irányzatnak olyan ikonikus alakjai vannak – többnyire kortársak, hetvennyolcvan évesek, általában amerikaiak –, mint Marcus Borg, John Dominic Crossan, Robert W. Funk, Gerd Lüdemann, Eugen Drewermann, illetve magyar viszonylatban ide sorolnám Jutta Hausmannt is. ►

Ebbe az irányzatba tartozik az a vonulat, amely a történeti Jézus kutatását helyezi előtérbe, annak is egy olyan hermeneutikai megvalósítását, amely vissza akar menni a zsidó Jézusig – gondolhatunk itt Vermes Gézára, aki munkáiban a zsidó Jézusra fókuszál, a zsidó történelem és teológia értelmezése szerint, ezzel megkérdőjelezve jó néhány alapelvet a keresztény tanításban. Ide sorolhatók azok az irányzatok is, amelyeket posztkolonialista, feminista irányzatként tartanak számon. Ezeket általában jellemzi egyfajta akadémikus egyháziatlanság, nehéz is lenne egyházunk gyülekezeteire erőltetni ezt a fajta bibliai megközelítést. Érdemes megjegyeznünk, hogy Gáncs Tamás testvérünk [a *Budapest-Kelenföldi Evangélikus Egyházközség igazgató lelkésze – a szerk.*] éppen ilyen posztkolonialista megközelítéssel kutatta Mária Magdolnát, s ezzel úttörő volt a doktori munkája, hiszen ilyen még nem volt Magyarországon.

A másik nagy irányzat a posztkritikai bibliaértelmezés. Olyan ikonikus nevek jelzik ezt, mint Mark Allan Powell – aki az egyesült államokbeli Ohio államban, Columbusban *Újszövetséget* tanít –, de ide sorolnám az ismert James Dunnt is, akinél Cserháti Márta kolleganónk tanult, s nála doktorált Angliában. Megemlíteném Udo Schnellét mint megbízható német újszövetségest, de a markáns posztkritikai vonalat mégis a spanyolok adják, mint José Antonio Pagola, Antonio Piñero, Jesús Peláez vagy Justo L. González, akiknek a műveit rögtön lefordítják angolra, vagy a szerzők eredetileg is angolul írják. Fontos megjegyezni, hogy a teológia nyelve mára egyértelműen az angol lett; ha meg is lennének világszínvonalon tanulmányok németül, ezeket azonnal angolra fordítják. Az előbb említett spanyol teológusok művei józan, jól olvasható, kritikai megközelítésű bibliaértelmezések. Meg kell itt említenem Walter Kasper és Joseph Ratzinger bíborosokat. Ez utóbbit XVI. Benedek pápáként ismerjük, aki – ezt kevesen tudják – kiváló rendszeres teológus és újszövetségi írásmagyarozó is. Egyszerűen, világosan szól és ír. Összefoglalóan azt tudom mondani a posztkritikai irányzat képviselőiről, hogy „egyházias hermeneutika” jellemzi őket.

– **S hova sorolnál minket, mai magyar lutheránus teológusokat?**

– Mi a nemzetközi teológiában nem képviselünk komoly súlyt, jóllehet néhány művet, kommentárt világszínvonalúnak tartok, de ezek történelmi múlt-

A Codex Sinaiticus – Sínai kódex – a 4. században keletkezett; a görög nyelvű, nagybetűs (majuszkula) szöveg hiánytalanul tartalmazza az Újszövetséget

tunkból fakadóan csak nekünk, magyaroknak jelentenek sokat, egy egészen más történeti háttérű országban, kontinensen ezek nem adják azt, amit nekünk nyújtani tudnak.

– **Az előbb említett két írásmagyarozati irányzatnak mi képezi az alapját?**

– Kezdjük akkor a posztmodernnel, melyet az egyértelműnek vett, rögzített igazsággal szembeni gyanakvás jellemez. Szembemegy a modern racionalizmusával, objektivitásával. Jó példa erre a modernsége az egyházunkban az 1960-as évektől vezető szerepet kapott, úgynevezett diakóniai teológia. Ez nagyon modern volt az eladdigi ásatag keresztteológiával, dicsőségteológiával szemben. Modernnek lenni azt jelentette, hogy nyitottak voltunk, sőt vagyunk – hiszen ez is a napjainkig ható egyik irányzat – mindenféle párbeszédre, mindent a történetkritika alapján magyarozunk, ismerve a textuálkritikát, a formakritikát, a redakciókritikát, amit keményen megköveteltek tőlünk teológiai tanulmányaink alatt. Gyülekezeti írásmagyarozati gyakorlatunk tulajdonképpen hosszú időn át ezekre épült, s ha valaki nem volt „elég modern”,

azaz nem írta bele cikkébe, tanulmányába, dolgozatába, hogy „diakóniai teológia”, akkor azt utólag, a megjelenés előtt még gondosan „beleszerkesztették”, hogy modern legyen.

A posztmodern azt nyilvánítja ki, hogy „na, ebből a szellemi falanszterből eleegünk van!” csak ne legyen semmi kötelező – többségi! – értelmezés, ami nekünk a szocialista-kommunista, „egy kaptafára gondolkodó” időből nagyon ismerős volt. A világ sokszínű, ezért sokféle értelmezés, individuális megközelítés lehetséges – ezt jelenti a posztmodern. Egyébként is egy normák nélküli társadalomban élünk, amelyben csak egy mindenki számára érvényes norma van – s ezt sajnos sokszor az egyházra is ki lehet vetíteni, s a posztmodern sem tud szabadulni ettől –, ez pedig a pénz. Ez persze abnormalis. Érthetően ez a teológusokat ingerli, válaszokat keresnek, hiszen benne élnek ők is ebben a világban. A posztmodernnek – amely pluralista, eklektikus, a hagyományos határokat feszegető, tulajdonképpen nem építő, inkább romboló, ahogy vesszük... – a lendülete érthető, hiszen vannak komoly európai uniós finanszi-

rozások is ebben, s bár tapasztalhatók a nagy látszatütközések, az eredmény vajmi kevés. Azt vallják, hogy a bibliai szöveg önmagában már nem hordozza azt az üzenetet, ami a ma emberének szól, hiába a kétszáz éve „kitermelt” sok-sok szövegmegközelítési tudományos módszer, melyek végül a teológiatudományban is használatossá váltak. Ezért azt vallják, hogy a biblikus üzenet megfejtése az olvasóban van, vagyis az a fontos, hogyan, miként olvassák a szöveget. Nőként – feminista teológia! –, férfiként? Azaz akként lesz értelme, amilyen kreativitással/olvasatban értelmezik a bibliai szöveget. Senki nem lehet a privilegizált szövegértelmezés birtokában...

A hagyományos magyarázat médiumait – úgymint szószerk, egyházi sajtó, biblikus-teológiai oktatás – fel akarják váltani újabbakkal, mint művészetek, film, digitális média, „okoseszközök”. Szükségesek ezek is, de nem tehetjük meg ezeket kizárólagosan! Marginális jelenségeket gyűjtenek össze az olvasók életéből, s azok mentén magyarázzák a textust, így akarva megtörni az egyetemes tendenciákat, azt igazolandó, hogy a szöveg végtelenül nyitott. Noha éppen a sokszínűséget hangsúlyozzák, ennek ellenére nehezen tolerálnak más iskolákat és módszereket! Nem ismerős ez nekünk valahonnan...? Sajnos ez a posztmodern irányzat olyan trendet képvisel, amelyből a Biblia szövegére és teológiai tartalmára vonatkozó őszinte érdeklődés hiányzik, s fonto-

sabb számára a magyarázat folyamata, sőt a magyarázó maga! Hiányzik ebből az irányzatból a teológiai-egzisztenciális döbbenet, megrendülés, az a bizonyos „metanoia”, vagyis a megtérés...

– **Mire következettethetünk mindebből?**

– Arra, hogy keresi magát a 21. század embere. Teológusként, tudósként is, módszertanilag is keresi, mert nincs semmilyen kényszer az előbb említetten – a pénzen! – kívül.

– **Mi a helyzet a másik táborral?**

– Nos, a fentieknek kvázi ellenpontja a másik, a posztkritikai irányzat. Olyan biblikus tudósok tartoznak ide, akik számára a szöveghez való visszatérés, annak elemzése minden tudományosságot megelőzve (!) áhítatot kelt, és Istennel való (élő) közösséget jelent: *the reality of God* – az Istennek a valósága. Vallják, hogy minden bibliai kutatás tévútra jut, ha erről az isteni jelenlétről, atmoszféráról megfeledkezünk. A bibliakutatás eddigi módszereit figyelembe véve ez az irányzat a kihagyhatatlan lényegre – *ultimacy* – akar koncentrálni. Nem az ad lökést a szöveghez való visszatérésnek, amit az eddig megismert kritikai módszerek megtesznek, hanem amit kihagynak, amit elmulasztanak vagy elmulasztottak megtenni! Ezek a teológusok nagyra értékelik más korok „posztkritikus” szellemeit: Órigenészt, Augustinust, Kierkegaard-t, Karl Barthot, Franz Rosenzweigot, és így tovább.

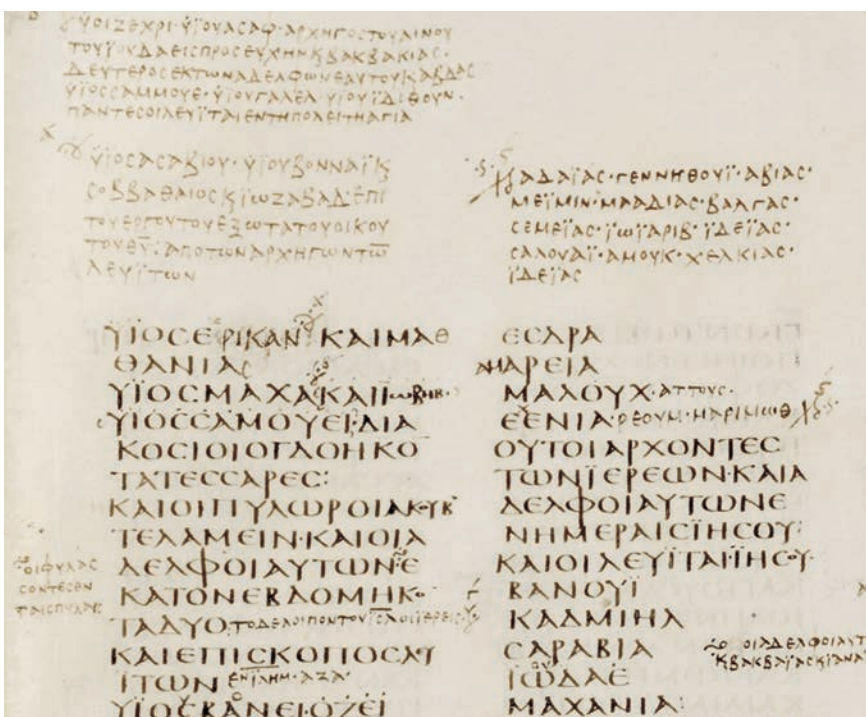
A posztkritikusok szövegközpon-túak, de nem gondolják, hogy egyetlen kulccsal minden mondanivaló vagy jelentés feltárható, megnyitható. Nem „szedik szét” a szöveget, mint a formakritika vagy az irodalomkritika, hanem a kánoni egységet veszik komolyan. Ezért a Bibliát úgy tekintik, mint alanyi jogon egy integráns, Krisztusra mutató szöveg-egységet, amelyben a kicsiny kiegészíti a nagyot, a nagy a kicsit, az új, a más, a különböző színek és konnotációk kiegészítik egymást. A posztkritikai értelmezés a bibliamagyarázatot csapatmunkának, közösségi feladatnak tekinti, nem pedig individuális, személyes kalandnak, afféle monológoknak. Számukra az exegézis nem szövegtan, nem egyszerűen a szöveg elemzése, hanem Isten-tan, az Isten-nel kapcsolatos tudomány. Az ilyen írás-magyarázó nyitott arra, hogy miközben ő elemzi a szöveget, aközben a szöveg eredeti szerzője, vagyis az Isten is „elemzeze őt”, azaz engedi, hogy személyesen megszólítsa, s így érte s ne csak róla szóljon a szöveg annak társadalmi vagy human értelmében. Amennyiben róla szól a szöveg, akkor azt teológiai értelemben teszi. A posztkritikai értelmezés mindig hármas viszonyt feltételez: szöveg, elemzés – közösségben, mert a megértés nem velem kezdődik! –, Isten. Ha ezek közül egy is kiesik, nehéz megfejtetni a szöveget.

– **Végezetül egy fontos kérdés: ha valaki nem teológus, akkor hogyan olvassa a Bibliát?**

– Pinchas Lapide mondja: „A Bibliát vagy szó szerint vesszük, vagy komolyan.” A ma embere nagyon biológiailag gondolkodik – karcsú akar lenni, fél a haláltól –, nem istenesen, azaz teológiailag, lelkileg. Ha csak biológiailag gondolkodik valaki, akkor a Biblia üzeneteit ezoterikusan fogja értelmezni, s esetleg azt teszi meg legfőbb üzenetnek – amiről szól ugyan a Biblia, nemi kérdések, táplálkozás s a többi, csak másképpen –, ami nem fő témája a Szentírásnak. A kereszténység tulajdonképpen az ember ösztönszerű lelki értelmezése mindenféle hókuszpókusz nélkül. Ha őszintén és komolyan, azaz természetesen olvassa valaki a Bibliát, akkor az ige „dolgozik benne” a Lélek által, Isten megismerteti magát napról napra egyre jobban, s ezáltal jobban megérti az ember önmagát s helyét a világban.

■ FRANKO MÁTYÁS

Forrás: Lutherrózsa – a Tatai Evangélikus Egyházközség hírlevele, 2018. nyár

FOTÓK: CODEXMANUSCRIPTS.ORG

Negyven éve hunyt el Ordass Lajos püspök

Isten tanúja

Hetven éve, 1948. szeptember 8-án tartóztatták le. Hatvan éve, 1958. június 24-én állították végleg félre az egyház vezetéséből. Negyven éve, 1978. augusztus 14-én távozott el közülünk. E három dátumnak nem csak Ordass Lajos evangélikus püspök életére nézve volt jelentősége: egyházunk történetében is határkövek ezek.

Ordasst 1945-ben választották meg a Bányai Egyházkerület püspökének. Szé-két rendkívül nehéz körülmények között foglalta el: a második világháború után itt maradt romokból kellett az országnak és benne az egyháznak is újjáépülnie, újjászerveznie magát. Mindezt pedig egyre nyíltabban egyházellenes – sőt egyház-üldöző – légkörben, miközben a szovjet megszállók által támogatott kommunisták egyre nagyobb befolyást szereztek az állam irányításában.

1948-ban, a kommunista hatalomátvétel évében került sor az egyházakkal szembeni leszámolás első nagyszabású hullámára. Ekkor távolították el azokat az egyházi vezetőket, akik leginkább akadályozták a bolsevik egyházpolitikának – az egyház totális kontroll alá vonásának – az érvényesülését. Az evangélikusok közül Vargha Sándor egyetemes főtitkárra, Radvánszky Albert egyetemes felügyelőre és Ordass Lajos püspökre sújtott le az államhatalom: koncepciók perben elítélték és bebörtönözték őket. Ezután egyházunkban is a Rákosi-féle diktatúrával együttműködő (kollaboráló) vezetés vette át a tényleges irányítást, amely – szintén törvénytelenül – Ordasst 1950-ben püspöki székétől is megfosztotta.

Miután 1950-ben szabadult a börtönből, Ordass a családjával az egyházból katasztrova, nélkülözésben élt. A politikai szelek megváltozásának köszönhetően 1956-ban rehabilitálták, majd a szabadságharc napjaiban a püspöki székbe is visszatérhetett. Ezzel egyházunkban rövid, másfél éves kegyelmi idő adatott. Olyan belső szervezeti és lelki megújulás indulhatott el, amely törekedett jóvátenni az elmúlt időszak terrorjának ordító igazságtalanságait, és amelyben az idegen, egyházellenes ideológia kiszolgálása helyébe újra Isten ígéje és evangéliuma kerülhetett – az egyházi vezetés szintjén is. Ez a kor-

szak ért véget 1958-ban, amikor az állam úgy döntött, ismét megvált Ordasstól, s helyébe sokkal „együtműködőbb” egyházvezetést segít.

Ordass püspök 1978. évi halála inkább szimbolikus, mint (egyház)politikai korszakhatár. Ekkor már évtizedek óta kényszerű visszavonultságban élt, de titokban – vagy inkább kimondatlanul és hallgatólagosan – ő volt a hitvalló keresztényi magatartás élő tanúságtéveje (mártírja!), az egyházat szorongató állammal együttműködő egyházvezetés élő lelkiismerete, Fabiny Tibor szófórdulatát kölcsönözve: a megállás szimbóluma.

Épp ezért halála nem a felejtés, az elnyomásba és belső megalkuvásokba való belenyugvás jelképévé vált, hanem ellenkezőleg: halálával elkezdődött Ordass emlékének és örökségének föl vállalása és ápolása. Először külföldön (például a Terray László vezette Nemzetközi Ordass Alapítvány által), majd a szocialista rendszer enyhülésével és összeomlásával idehaza is (például az Ordass Lajos Baráti Körben). Talán nem tévedünk nagyot, ha azt állítjuk: mára Ordass püspök történelmi szerepének értékelése vitán fölüli áll, igazságát és becsületes, egyházféltő kiállását, tanúságtételét ma már senki nem kérdőjelezi meg.

De miben is áll tulajdonképpen ez a tanúságtétel?

Ordass Lajos hittel vallotta, hogy nem az emberi taktikázások vagy a világi hatalom összekacsintásra csábító ajánlatai, hanem maga az Isten, a történelem Ura az, aki megtartja az egyházat. Vallotta, hogy neki mint Isten elhívott szolgájának kötelessége a rábízott felelősséget vállalni, nem futamodhat meg előle akkor sem, ha abból személy szerint hátránya, meghurcoltatása származik. Bizott Isten szeretetében még akkor is, amikor ő maga nem is látta, hogy mi miért történik

úgy, ahogy történik. 1949 karácsonyán, a szegedi Csillag börtönben katolikus pap rabtársainak elmondott ígehirdetésében így fogalmazott: „Ha most az egyház minden papját idezárnák is velünk együtt, Isten akkor sem jönne zavarba, hogy kikkel mondassa el a világnak a megváltó szeretet örömhírét.”

Ordass tanúságtétele tehát az Istenre mutat. Ez sugárzik minden ránk maradt írásából, munkájából, legyenek azok ígehirdetések, levelek, visszaemlékezések vagy személyes naplóföljegyzések. Ordass püspök életének, helytállásának, írásaiból tükröződő föltétlen hitének megismerése, tanulmányozása számunkra, az utókor számára is hitet erősítő élmény, Istenre figyelő tekintete pedig nekünk is irányt mutat saját harcaink megvívásában, az út „megfutásában”, mind egyházi életünk mai kihívásai, mind személyes életünk tekintetében.

■ ISÓ GERGELY

Igehirdetés Ordass Lajos sírjánál

Ordass Lajos püspök halálának negyvenedik évfordulója alkalmából megemlékezést tartott a Farkasréti temetőben augusztus 10-én az Ordass Lajos Alapítvány. Az alábbiakban dr. Fabiny Tibor világi teológusnak, egyetemi tanárnak a sírnál elhangzott igehirdetéséből közlünk részleteket. A teljes szöveg egyházunk központi portálján, az Evangelikus.hu-n olvasható.

Textus: „Te Péter vagy, és ezen a kősziklán építem föl az én anyaszentegyházamat, és a pokol kapui sem vehetnek rajta diadalmat.” (Mt 16,18)

[...] Igehirdetésem textusának keresése közben került elémm Ordass Lajos *Útravaló az év minden napjára* című áhítatoskönyvének pár héttel ezelőtti igéje és az ahhoz fűződő lelki olvasmány. Minden olvasmány olyan, mint egy tömör, sajátos „prózavers”. A formát tekintve a leginkább szonettre hasonlítható – mindegyiknek van egy hosszabb és egy rövidebb része. Mindkét rész az „Uram!” megszólítással kezdődik. Az első részben a püspök általános érvényű megállapításokat tesz, a második rész pedig egészen személyes. Szinte gyermeki naivitással vagy ifjakra jellemző lángolással vall az Isten- és Krisztus-szerelméről. Ezek az elmélkedések tisztaságukban, naivitásukban egyszerűen – szépek. Egyszerűek és ezért nagyszerűek. [...]

Ezt olvashattuk Ordass könyvében július 18-án: „Uram! Egyházunk mostani elesett állapotában sűrűn hallom a sóhajtatást: hiszen ha az egyház tagjai ma sziklaszilárd Péterek volnának! És mert sokszor hallom ezt, azért olvasgatom el újra meg újra János apostolod leveléből: »Az a győzedelem, amely legyőzte a világot – a mi hitünk! Ki az, aki legyőzi a világot, ha nem az, aki hiszi, hogy Jézus Krisztus az Isten Fia?» (1János 5,4-5) Mielőtt Péternek ezt az új nevet adtad, ő Isten Fiának vallott téged. Teelötted. De ezért a vallomásáért egyelőre még helytállni nem tudott. Látom: Te Péternek az új nevével együtt annak megfelelő bizalmat is ajándékoztál. Előlegezett bizalmat.

Amikor aztán bukdácsolás, alku, gyáva tagadás után olyan hitre jutott, amellyel Isten Fia voltodat az ellenséges világ előtt is meg merte vallani – akkor lett a sziklaember.

Uram!

A magam szívét társaim sok aggódásával együtt eléd teszem. Tudom: bizalmadat nem tagadod meg egyikünkötől sem, ha téged őszinte szívvel keresünk, és rád hagyatkozunk. Nem vagyunk sziklák. Soha azokká magunkat nem tehetjük. A hit erejét – Szentleked által – csak Te adhatod meg nekünk. Egyházad mostani nehéz küzdelmei között így tehetsz minket is sziklaemberekké.

Tégy azokká!”

Nézzük meg közelebről az ige és az arról szóló rövid elmélkedés tartalmát! Kőről is szól ez az igeszakasz? Péterről? Péter hitvallásáról? Krisztusról? Az egyházzól? A katolikus egyház szerint Péterről, mert lám, itt Krisztus kimondja, hogy az első számú tanítványra, Péterre alapítja az ő egyházát. Mi, protestánsok úgy szoktuk mondani, hogy Péter hitvallására, a Szentlélek sugallatára felismert állítására – „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia” – alapozza az egyházát. [...] Az igénk és a hozzáfűzött meditáció kapcsán készíttetést érezhetünk arra, hogy Ordass Lajost „sziklaemberként” jelenítsük meg itt az ő kőszirja előtt megjelent emlékezők számára. [...] Igen, több évtized távlatából, történelmi kényelemben élve mi is „sziklaembernek” látjuk és láthatjuk őt. Ordass azonban ezt mondja: „Nem vagyunk sziklák.”

Kedves Testvérek! Vitakozzanak bármennyit az egyháztörténetek vagy a bibliamagyarázók Mt 16,18-ról, én ma Ordass tanúságtévő áhítatának fényében arra szeretnék rámutatni, hogy felolvasott igeszakaszunkban nem egyszerűen Péter személyéről, nem is az ő hitvallásáról, még csak nem is Jézus Krisztus „szikla voltáról”, hanem a Krisztus cselekvéséről van szó!

Krisztus nélkül mi megpróbálhatunk vízen járni, de előbb-utóbb süllyedni fogunk. Megpróbálhatunk fogadkozni, hogy

majd hűségesen helytállunk, mégis csúnyán elbukunk. Megpróbálunk példává válni, ám a végén mégis szegyéntáblák leszünk. Tudjuk jól, hogy Ordass életének vezérigéje ez volt: „Aki mindvégig állhatatos marad, az üdvözül.” (Mt 24,13) Igen, itt a hűpomonéről, az „alulmaradás képességéről” van szó. Kecskeméthy István fordításában: „De aki mindvégig megáll, megtartatik.”

Ordass, bár atlétatermete volt, mégsem egyszerűen Krisztus atlétája volt. Küzdött, harcolt, de nem a saját erejéből. A saját erőből küzdők lehet, hogy győzelmet aratnak, de azok csak hőroszok maradnak. Akik a Krisztus erejével küzdenek, azok nem hőroszok, hanem tanúk. Hiszen erejüket, sziklaszilárdságukat is Krisztustól kapják.

Az egyház állapotát látva Ordass lelkéből egy sóhaj fakad föl: „...hiszen ha az egyház tagjai ma sziklaszilárd Péterek volnának!” Ordass jól tudja, hogy Krisztus nélkül Péterekként bukdácsolunk, és gyáva alkukat kötünk. Krisztus azonban előlegezett bizalmat ajándékoz nekünk, s az ő kegyelméből valóban „sziklaemberek” lehetünk! [...]

A hét első napján szíven ütött a *Rómaiakhoz írt levélből* a 11. fejezet 8. verse: „Adott nekik az Isten bódult lelket...” Pál Ézs 29,10-et idézi – szó szerint a Septuagintából. [...]

Kedves Testvérek! Ma, hetven, hatvan, negyven, harminc év után – másképpen bár, mint akkor – nem ül-e ránk újra a kábultság, az értetlenség, az álomkór szelleme? Jézus Krisztus Urunk újra és újra figyelmeztette az övéit: „Vigyázzatok!” Vigyázzon, aki áll, el ne essék! – mondja az apostol. Ordass Lajos vigyázó ember volt, Krisztus erejére hagyatkozó ember volt, ezért válhatott Péter és sok más apostol, tanú és vértanú mellett „sziklaemberré”.

Adja Isten, hogy csak egyes-egyedül Krisztus erejére és sohasem a saját erőnkre, még csak nem is a saját hitünkre hagyatkozva mi is a Krisztus által megformált sziklaemberek lehessünk! Ámen. ■

Békességet adó erős bástya

Szente Vajk evangélikusságról és hagyománytiszteletről

Két közkedvelt tévéműsor házigazdája, számos nagy sikerű színházi előadás szereplője, alkotója, és egyik arca volt az evangélikus hit- és erkölcstanoktatást népszerűsítő plakátnak, szórólapnak. Szente Vajk rendező, műsorvezető, színművész szakmai igényességének, vidám és kedves személyiségének háttérben ott áll az evangélikussága. Hogy miként, erről beszélgettünk vele Szegeden.

– Nemrég egy bulvárlapnak is büszkén és nyíltan beszélt evangélikus családi háttéréről. Most arra kérem, az *Evangélikus Élet* olvasóinak is meséljen lutheránus gyökereiről.

– A személyiségünk jó része az életünk során formálódik ki, de vannak jócskán olyan tulajdonságaink is, amelyeket úgy kapunk, hogy beleszületünk egy bizonyos családba, és meghatároz minket az ottani közeg. Meghatároz minket a környezet, ahová születünk, a vallásunk, az

egyházunkhoz való viszonyunk is. Velem is ez történt. Békéscsaba, a családom, az evangélikusság mind hatottak rám. A hit, a vallásosság sokakban megváltozik az évek során, van, aki később talál rá a hitre, mert nem olyan közegben élt gyerekkorában, de én szerencsésnek érzem magam, mert úgy nőhettem fel, hogy meghatározó volt az evangélikusság a családban. A nagymamám, Lantos Mártonné – hála Istennek, ő is él még, rendszeres olvasója egyébként az *Evangélikus Életnek* – hosz-

szú évtizedeken át volt presbiter, édesanyám a békéscsabai evangélikus szeretotthon vezetője, kialakítója. Az elmúlt évek munkájának köszönhető, hogy az intézmény mára már több száz embert lát el. Édesapám a békéscsabai evangélikus gimnázium igazgatótanácsának elnöke volt, most a Csabagyöngye Kulturális Központ vezetője. De nemcsak „hivatali” értelemben kötődtek ők az egyházhoz, hanem a mindennapok szintjén is.

– **Milyen volt egy háromgyerekes evangélikus családban a gyerekkor?**

– Az életünk része volt a vallásosság, a hit, eljártunk templomba, imádkoztunk, erre tanítottak minket kiskorunktól kezdve. Természetes volt, hogy megkeresztelttek bennünket, hogy konfirmáltunk, Áron öcsém még az evangélikus teológiát is

elvégezte. Az, hogy így nevelték minket a szüleink, ad egy támaszt az életünkben.

– **Az olyan időszakokban is, amikor például a Szegedi Szabadtéri Játékok színpadán rendez – mint éppen most –, és az interjú közben is százan szervezkednek, rohannak fel s alá?**

– Igen, ez békességet ad, de a háttérben; nincs feltétlenül szem előtt. Számomra mindaz, amiről az *Erős vár a mi Istenünk* énekünk szól, olyan, mint egy bátya. Jó tudni, hogy van nekünk egy ilyen erős bátyánk, miközben éljük az életünket, a mindennapjainkat, intézzük a mindenféle ügyes-bajos dolgainkat. Szerintem ez jellemző az evangélikus-ságra általánosságban is: hogy a hitünk mellett éljük az életet, végezzük a feladatainkat, és mindeközben ott van az alap, amelyre építhetünk. Kapaszkodónak is mondhatnám.

– **Ír, rendez, játszik, tévéműsort vezet – van ideje elcsendesedni olykor? Van igénye rá egyáltalán?**

– Ez a fajta nyüzsgés, pörgés nem valamifajta izgatottsággal, negatív érzéssel társul, ezek csodálatos dolgok. Az *Apáca Show* musical egy hatalmas produkció, de ha tudjuk, hogy mit miért csinálunk, akkor az kellő nyugalommal áraszt el, és nem kell hajkurászni a csendes percekre.

– **Az *Apáca Show*-t a Szegedi Szabadtéri Játékokon mutatják be, de a következő évadban a Budapesti Operettszínházban is látható lesz. Miért épp ezt a darabot választotta?**

– Tavaly csináltuk a *Shrek* című musicalt a Papp László Sportarénában, és mint ilyenkor szokás, a jogtulajdonos eljött megnézni. Annyira elégedett volt, hogy felajánlotta: választhatunk egy másik darabot is tőlük. Az *Apáca Show*-t a kétezres évek közepén mutatták be, és hatalmas sikert aratott, viszont több országban nem lehetett előadni, mert volt egy kitétel, hogy csak fekete színész nő játszhatja a főszerepet. Nemrég feloldották ezt a megkötést, így mi is bemutathatjuk. Nagyon szép a történet, és szabad kezet kaptam, új lesz a díszlet, új a rendezés, nem hasonlít majd a Broadway-előadásra.

– **Az *Apáca Show* cím olvastán sokakban a Whoopi Goldberg-féle film idéződik fel. Mit szeretett meg ebben a történetben?**

– Nagyon sok minden megvan ebben a darabban, ami egy sikeres előadáshoz kell. Elég jó receptnek tűnik a nagyszerű

zene, a káprázatos látvány, de a darab magvát egy lelki történet adja, egy lelki metamorfózis, amelyen a szereplők átmennek. A főszereplő vad, nyers és féltelen életet él, de egy váratlan helyzet miatt belekerül egy olyan közegbe, amelyet nem ismer. Idegenkedik a zárdaléttől, de egyszer csak az ő vad személyisége és a zárda merev világa elkezd közeledni. Ez a darab erről mesél: hogyan tudunk egymásra hatással lenni. Hogy a szélsőséges élethelyzetek azt is magukkal tudják hozni, hogy meg tudunk változni, meg tudjuk tenni ezt egy másik emberért vagy közös-

kálni, hogy okosnak lenni hasznos dolog. Ezek a műsorok tudnak adni, ezért jó csinálni őket.

– **Az evangélikus hitoktatást népszerűsítő plakáton való szereplést is ilyen megfontolásból vállalta el?**

– Fontosnak tartom, hogy a történelmünk nagy eseményeit ne felejtjük el – a reformációt sem, amely nagymértékben formálta Európa kultúráját, mégis keveset beszélünk róla. És direkt említtem most a kulturális életet, mert ezen nem csak a művészeteket értem. Minden évben kellene beszélni a reformációról,

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

ségért. És milyen érdekes, hogy amit mi elsőre rossznak, idegennek ítéltünk, abban lehet, hogy van egy csomó jó, őszinteség, tiszta szeretet.

– **Színházi munkái mellett a Duna Televízióban látható, *Magyarország, szeretlek!*, illetve *Honfoglaló* című műsorokat vezet nagy sikerrel. Mi pluszt, szeretet ad a televíziózás a színház mellett?**

– Lehet benne szeretni azt is, hogy az ezzel járó ismertséget bele lehet forgatni a szakmai tevékenységbe – de ennél fontosabb, hogy ezek tényleg klassz műsorok. A *Magyarország, szeretlek!* értékes, híres személyiségeket mutat meg olyan helyzetben, amelyben nem sokszor láthatjuk őket. Amikor például egy olimpiai bajnok izgul azon, hogy mennyire jártas a magyar irodalomban, történelemben. A *Honfoglalónak* meg azért örülök, mert vágytam arra én is, hogy legyen a televízióban egy olyan tudásalapú műsor, amely még mindig tudja azt kommuni-

ezért igyekeztem felhívni rá a figyelmet a magam eszközével.

– **Végezetül a különleges keresztnevről kérdezem. Első királyunk ősmagyar, pogány nevet kapta. Tud valamit a névválasztásról? Lehet hozzá köze esetleg az István, a királynak?**

– Édesapám választotta a Vajkot. Volt abban valami lázadás a részéről, hogy ősmagyar nevet adott, de a királydombi előadás előtt születtem, így nem befolyásolta a szüleimet a Szörényi-Bródymű. Ez az apró lázadás a nyolcvanas évek szocializmusának szólt inkább, amelyben nem volt szokás ősmagyar neveket adni a gyerekeknek. A gyerekkoromból emlékszem édesapám más lázadásaira is, arra, mennyire vágyott rá, hogy más legyen az élet, mint akkor a szocialista Magyarországon volt. És talán a történelem tiszteletének és szeretetének az egyik megnyilvánulása is volt ez a névválasztás.

■ KÉZDI BEÁTA

Múlt századi merengő

Augusztus: nagytarcsai vakáció

Akora délelőtti rekkenő hőségben a konyhakertgyomlálás szünetében testvéreim vidáman dagonyáztak az esővizet gyűjtő, színig telt hordóban. Vakáció ide vagy oda, a gyerekek nem játszhatták végig a napot. Míg az asszonyok brigádja nagy GEV-ládákba szedte a paradicsomot a „Lucsni-földeken” vagy az uborkát a „Paszoviszkán”, a férfiak többsége Pesten dolgozott. A gyerekeknek is ki volt adva minden napra valami munka. Így volt ez nálunk is.

Míg mi a zöldségágyásban téptük a gyomokat, Kács Pistának vizet kellett hordania a háztájiba. A brancs tagjai segítettek neki a locsolásban, hogy mihamarabb lemelessenek fürödni a Csík-patakra. Pista igazából az egyik Sipiczki család tagja volt, ám szülei a takács házat vették meg anno, így a Kács névvel különböztették meg a többi Sipiczkitől. A temetőnél már együtt voltak. A libasor végén Tarcsai Jani és Péter bátyám fejük tetején egy fateknővel szedték a lábukat. Az amúgy disznóöléskor használt méretes edény volt a csapat hadiflottája.

Bizony hadi, merthogy emberemlékezet óta folyt a harc a „szentvégiekkel”. A kenderföldelnél volt a határ. A Szilas-patak és a belétorkolló Csík-patak alsó szakaszán Balogh Misi volt a bandavezér. Nemrég örökölte meg ezt a rangot a hentes fiától, Pintér Pistától. Már is nagy feyelmet tartva dresszúrázta a „közlegényeket”. Tán ezért lett a beceneve Drisz. A határsértések rendszeresek voltak, és ilyenkor a csatazaj elhallatszott a focipályáig.

Aznap Drisz és serege a világháború után a falu határában talált töltényekkel és kézigranátokkal játszott. Kács Pista most nem a Vrskára vezényelte társait, mert ott sekély volt a víz, és sok volt a pióca is. Igaz, a déli oldal meredekében volt néhány vízipatkány, és azok hajkurászása is nemes harci feladat volt. Ám most a jóval messzebb lévő Stika-tóra igyekeztek, hogy a teknőflottát vízre bocsátva megkezdhesék a vízi ütközetek gyakorlását.

A nagy áradások alkalmával itt kiszélesedett patakot Nagyvárdi Paliról ne-

vezték el. Pali a szentvégi Tompa utcában lakott, de szabadúszó volt. Nem tartozott egyik bandához sem, ám mindkettőben elő-előfordult, méghozzá igen meghatározóan. Egy nagy zuhé után a felvégieliekkel együtt igyekezett fürödni. Hogy ő legyen az első, keresztülvágtatva a kukoricáson, rohanás közben letépte magáról az ingét, és egy jól sikerült fejessel tünt el a szürkésbarna színű, megáradt patakban. Mivel az eső telehordta iszappal a medret, Pali a tompa csobbanás után kapálózva próbált felbukkanni. Amikor a többiek beérték, dermedten állt a derékig erő lében. A ragadós, sötét iszappakolástól úgy nézett ki, mint egy hottentotta. Ettől kezdve lett e fürdőhely és Pali neve Stika.

Az 1964-es nagy árvíz idején a sodrás kimozdította helyéből a katonai hidat, és kiszélesítette a medret. Jó fejeseket lehetett ugrálni a kibillent híd korlátjáról. Mivel hamarosan helyreállították, és a medret is leszűkítették, így továbbra is a Stika-tóhoz jártunk, ahol, mint rendszeren, Kács Pista csapata – megunva a vízi háborút, mely egymás kiborogatásában merült ki – a teknő mellett a parton szártkozott. Ilyenkor Gádoros tanító néni

két rakoncátlan fia, Géza és Endre kalandregényekből vett ötletekkel ámitotta a fekete klottgatyás sereget. Nagy terveket szőttek, hogy majd Driszék csapatát legyőzve, a teknővel az ellenséges patak szakaszon áttörve elérik a Szilas-patakot. Átcsorogva a Dunán már mint kalózok indulhatnak a tengerek, kincses szigetek meghódítására.

Ekkor Kács Pista, éreztetve, hogy mégiscsak ő a vezér, kijelentette, hogy a nagy műveletre csak kipróbált legénységgel indulhatnak el. Kiadta a parancsot: az egyik hozzon egy darab szalonnát, a másik krumplit; megint másnak halakat, s volt, akinek meg békákat kellett fogni. Az így összebográcsolt „kölevesből” mindenkinek enni kell tűzpróba gyanánt.

A fürdésre nem alkalmas, de mélyebb patakmederben jó kapás volt, nyurga, szürkészöld csíkhalk és pikkelyesek úsztak benne. A Cápának nevezett helyen többnyire csíkok hemzsegtek, míg az egyik éles kanyarú mederszakasz a Bálna nevet kapta a vaskosabb, ezüstösen csillogó pikkelyesekről. Legendás történetek keringtek arról, hogy kinek-kinek mekkora óriáshal vitte el a cukorspárgára szerelt gombostűből készült horgát gilisztástul. Az amúgy mindössze nyolc-tíz centis csíkok a lúdtollból készült kapás-

jelzőt, de még a dugós pecákat is mélyen a víz alá rángatták, míg a pikkelyesek alig mozgatták meg az úszókákat.

Egyszer húsznál is több halat sikerült kifognunk. Kis vödrünkben hemzsegő zsákmánnyal szedtük mezítlábainkat a forró aszfalton hazafelé. Nagymamánk unszolásunkra halpaprikást készített belőle. Az erőteljesen mocsárízű-bűzű, hányingerkeltő készítményt elégedettséget színlelve kanalaztuk. Akárcsak a tyúkudvarunkon csapdázott, gerlékből készült levest annak idején. Túléltek ezt is, mint azt a korholást, amelyet édesanyánk az esti lavóros fürdés előtt zúditott ránk, miközben petróleummal átitatott ronggyal próbálta leoldani talpunkról az aszfaltról felszedett szurkot.

A piacolás és a mezőgazdasági munkák miatt a falusiak nemigen nyaraltak. Egyszer a termelőszövetkezet szervezett egy buszkirándulást a Balatonra. A nagytarcsai asszonyok ekkor mártották a lábukat először híres tavunk vizébe. Én viszont egyetlen legjobb barátom, Tóth Misi édesapja révén szinte bejártam az egész országot. Miska bácsinak ugyanis már a hatvanas évek közepe táján volt egy szép sötétkék Moszkvicsa, amelynek hátsó ülésén utazva részt vehettem a rendszeres családi kirándulásokon.

Siklós és Harkány fürdőjének meglátogatása azért is különleges volt, mert

FOTÓK: ARCHÍV

Dobai sógor, Tóth Gyuri bácsi, valamint Fényes Pali bácsi és családjaik is társultak arra a hétvégére. A siklói vár bebarangolása után a harkányfürdői gyógyvízben kötöttünk ki. Az asszonyokat eddig csak népviseletben láttam. Fürdőruhában a bőrük hófehér volt, de arcuk és a karjuk könyékig csokibarna. Öreg estig áztattuk magunkat a forró lében az augusztusi csillagos ég nyári háromszöge alatt.

A medence szélén egy póznára szerelt Orion tévékészüléken néztük a tánc-

dalfesztivál élő adását fekete-fehérben. Ez volt az élvezetek netovábbja. Közben néhány „táncos” lengyel sör legurult a férfiak torkán. Csikorogtak is a fékek és a kerekek, amíg elértünk és beparkoltunk vendéglátónk udvarára.

Másnap vasárnap lévén Miska bácsi szorgalmazására délelőtt templomba mentünk. Az akkoriban Mohács szórványaiban szolgáló Zászkaliczky Pál meg is volt rendülve a nagytarcsai evangélikusok példamutató kegyességén.

■ GYŐRI ANDRÁS TIMÓTHEUS

Az egymást szeretők közössége nem hal meg

Interjú ifj. Cserhádi Sándor szegedi lelkésszel

Gyülekezeteket bemutató sorozatunkban Szegedre érkeztünk a nyár egyik legmelegebb napján. A napfény városában ifj. Cserhádi Sándor, a Szegedi Evangélikus Egyházközség igazgató lelkésze fogadott, és mesélt a gyülekezet mindennapjairól. A közösség története mélyen gyökerezik a múltban, ma is sok ágat hajt, és fiatal hajtásaira is büszke lehet. Egyszóval Isten áldása van rajta. Ismerkedjünk meg vele!

– Szeged nem csupán lelkési szolgálatának színhelye, hanem a gyermekkorát is itt töltötte. Édesapja, dr. Cserhádi Sándor, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Újszövetségi Tanszékének professor emeritusa ugyanis még teológiai tanári megbízatása előtt itt volt parókus lelkész. Melyik a legelső szegedi emléke?

– Az első az, hogy édesapám, megérkezve a szegedi szolgálatba, kiemelt a Fiat 500-as kalaptartójáról, ahol éppen elfértem; olyan hároméves lehettem. Először tizenkilenc éves koromig éltem itt, és persze rengeteg emléket őrzök. 1971-ig itt, a gyülekezeti házban, ahol most ülünk, volt a lelkészlakás; számos kép még ebből az időszakból is bevillan. Az

1970. évi árvíz idején például a konyhaablakból láttam, ahogy a megemelkedett talajvíz miatt fűtőkben szaladgálnak a patkányok a parókiaudvaron... A gyülekezet életéből való legkorábbi emlékeim a gyerekkarácsonyok, amelyek szintén ebben a helyiségben zajlottak – akkor már ez volt a gyülekezeti terem. Aki tudott aranymondást mondani, az meggyújthatott egy csillagszórót a karácsonyfán; ezt mindig nagyon élveztem. Arra is emlékszem, ahogy az akkori egyetemista ifi tagjainak lábai között csetlebotlok kisgyerekként.

– **Hogyan érezte, a hetvenes években mennyire volt nehéz a lelkészcsalád élete politikai, illetve általános, egzisztenciális értelemben?**

– 1967-ben kerültünk ide. Gyerekfejjel nem sokat érzéltem az egyházra nehezedő nyomásból. Az első ilyen természetű emlékem, amikor a történelemtanárom, valószínűleg az én kedvemért, különőladást tartott a dialektikus és történelmi materializmus vallásfelfogásáról. Nem emlékszem, hogy ez különösképp bántott volna. Az persze más kérdés, hogy felnőttként, pláne lelkésszemmel mindez hogyan festhetett. Meglehetősen szerény körülmények közt éltünk, de a gyülekezet sem volt tehetős. Viszonylag kicsi, de nagyon odaadó és összetartó közösség volt. Mint lényegében mindenütt, a rendszer szempontjából érzékeny pályán vagy vezető pozícióban dolgozók nem vagy csak nagyon óvatosan ápolták a gyülekezettel való viszonyt. Ennél többet nem igazán érzéltem a gyakorló keresztény lét nehézségeiből. Engem sosem bántottak, piszkáltak. Lehet, hogy úgy tekintettek, mint aki eleve elveszett már a rendszer számára. Gimnazistakoromban, a nyolcvanas években pedig már kifejezetten menő volt lelkészgyerekeknek lenni, legalábbis a kortársaim körében. Olyan egzotikus volt. Akkor kezdődtek az egyházban az ifjúsági mozgolódások, a beatmiséken például tömve volt a szegedi jezsuita templom. A korosztályomban már egyébként is erősen éledezett a rendszerkritika. Volt osztálytársam, aki kijárt Lengyelországba, Szolidaritás-tüntetésre. Én magam tehát nem igazán éreztem a terhét annak, hogy lelkészcsaládban élek, a szüleim azonban ezt azért még máshogy tapasztalták. Az udvarunkra néző BM-es ház erkélyén állandóan kint állt a belügyes fiatalember, akit valószínűleg azért költöztettek oda, hogy nézze, kik jönnek bibliaórára. Nekik valószínűleg rosszul jött, hogy megcsérelődött a gyülekezeti ház és a parókia, mert attól fogva csak minket lehetett nézni. Néhány éve egyébként szembe találgoztam vele a Tisza-parton. Ő nem ismert meg.

– Bár ritkaság, de nem példa nélküli egyházunkban, hogy a lelkész édesapát lelkész fia követi a szolgálati helyén. Itt volt közben egy néhány éves intervallum, ami külön érdekessé teszi a stafétát átadását.

– Így van, nem is kicsi, és nem is egy lelkésznyi intervallum volt!

– **S mikor érett meg önben az elhatározás, hogy követi édesapját a szolgálatban?**

– Még itt, Szegeden, mielőtt behívtak katonának. A család akkor költözött Budapestre, mert édesapám az Evangélikus Teológiai Akadémián lett tanár.

– **Vágyott-e valaha is arra, megfordult-e a fejében, hogy itt, Szegeden legyen lelkész?**

– Nem, sőt! Amikor végeztem a teológián, és Harmati püspök úr behívott egyeztetésre, három helyet ajánlott megfontolásra. A háromból kettő az Alföldön, egy pedig dombok között, Tolna megyében volt. Ez utóbbit választottam, annyira vágytam egy kissé kevésbé lapos vidékre. Ha nem hívnak Szegedre kétszer is, nagyon erősen, akkor valószínűleg soha nem is kerültem volna ide. Édesapámra való tekintettel többen ragaszkodtak a személyemhez. Nagyon szerettem Majost és a környező falvakat, az ottani embereket, a bonyhádi gimnázium közelsége révén pedig a tanításba is belekóstolhattam. A második szegedi hívásra – ekkor már tizedik éve voltam Majoson – végül igent mondtam. A döntést, noha a mai napig hiányzik a tolnai vidék, nem bántam meg. Az én esetem nem igazolja a vélekedést, hogy akit már gyermekkorából ismer egy gyülekezet, azt lelkészként nem fogja komolyan venni. Talán a többéves intervallum is jót tett e téren. Van persze, aki Sanyikának szólít a mai napig – de kezdettől a lelkészüknek tekintettek.

– **Az édesapja örült, hogy ön is a lelkeszi szolgálatot választotta?**

– Tudni kell, hogy a szüleim soha semmilyen téren nem presszionáltak. Mindig utólag tudtam meg, hogyan érez édesapám a döntéseimmel kapcsolatban. Így azt is, hogy amikor értesült a lelkészi elhívásomról, az mekkora örömet szerzett neki. A szegedi meghívásomra adott igenlő válaszomat is hasonló örömmel fogadta.

– **Nagy múltú gyülekezet ez: szinte évre pontosan a reformáció idejéig megy vissza a története. Ez csodálatos örökség!**

– A szegedi evangélikusság valóban régi, maga a gyülekezet azonban fiatalabb: hivatalosan 1847-ben jött létre. Addig a hódmezővásárhelyi lelkész gondozta a szegedi híveket is. A lutheri tanok azonban valóban nagyon korán megérkeztek ide, lévén Szeged pezsgő kereskedőváros. Azok viszont, akiket általában a szegedi reformáció jeles alakjaiként tartanak számon, már inkább a helvét irányt követték. Önálló protestáns gyülekezet még sokáig nem létesült. Szeged komoly római katolikus város, egy nagy egyházmegye püspöki székhelye. Ennek köszönhetően sok a vegyes házasság, s így az ökumenikus nyitottság és rugalmasság már a családi körben megjelenik. A családok mindkét felekezet alkalmait látogatják. Szegeden viszonylag kevés evangélikus van. 2001-ben kétezer-hétszázán vallották magukat evangélikusnak, de akik még semmilyen módon nem kerültek kapcsolatba a gyülekezettel, azokat nem tudjuk megkeresni. Nagyjából nyolcszáz főt adminisztrálunk, aktív tagként pedig – aki egy hónapban legalább egyszer megjelenik valamelyik alkalmunkon – kétszáz-kétszázötven fővel számolhatunk.

– **Szeged élénk, színes egyetemi és kulturális központ, pezseg a szellemi élet. Milyen sajátosságai vannak még a közösségnek ebből következően azon túl, hogy családilag adott az ökumenizmus?**

– Ez mindenekelőtt a közösségünk összetételében mutatkozik meg. A mai

gyülekezetnek csak kisebbik része – talán egyharmada – mondható tősgyökeres szegedinek. Egy másik harmad a közeli Békés megye tradicionális evangélikus gyülekezeteiből, Orosházáról, Tótkomlósról, Békéscsabáról származik. A fennmaradó részhez tartozók pedig az egyetem és a különböző tudományos intézetek révén kerültek a városba. Sokszínűek vagyunk, és több tradíció találkozik nálunk, amit én kifejezetten előnynek élek meg. Rugalmasak, sok mindenbe bevonhatók, teológiai szempontból is nyitottak gyülekezetünk tagjai – és nem is csupán azok, akiket generációs szempontból általában annak szoktunk tartani. Az idősek például éppúgy kedvelik az ifjúsági énekeket, mint a fiatalabb korosztály. Sokat beszélgetünk, vitázunk, sőt évődünk nemegyszer. Közéleti kérdésekről is gyakran szó esik köztünk, és itt is megfigyelhető a már említett sokszínűség. Ha a nézetünk nem is mindig, de mi magunk nagyon jól megférünk egymással.

– **A közügyekről is szoktak tehát jóízűeket beszélgetni?**

– Bizony, így született például egy plusz gyülekezeti alkalmunk. Amikor beülök például bibliaórára, általában már javában folyik az élénk csevegés. Miután egymás után többször is előfordult, hogy hiába köszörültem meg a torkomat, vagy lapoztam nagy, jelentőségteljes mozdulatokkal az énekeskönyvet, indítványoztam, hogy legyen erre egy külön gyülekezeti fórum. Így született a gyülekezeti klub nevű alkalmunk. ▶

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Havonta egy alkalommal tartjuk, sőt talán nem is így kellene fogalmazni, hiszen nem a lelkész vezeti; én általában nem is vagyok jelen. Kéthetente kerül sor az asztali beszélgetésekre, ezt arra találtuk ki – most már több mint tizenöt éve –, hogy olyanok is eljöjjenek, otthonra találjanak nálunk, akik a bibliaórát tematikailag túl kötöttnek találják. Nagyon pezsgő, sokszínű társasággá lett; néha előfordulnak huszonévesek is, de a negyvenesektől a nyolcvanon túliakig minden korosztály rendszeresen képviselteti magát. Sok más felekezetű állandó tagunk van, és szinte mindig találni új arcot a terített asztal körbeülők között.

– **Lehet, hogy mindez a sok jó is oka annak, hogy viszonylag sok teológust adtak már az egyháznak?**

– Igen, az utóbbi években is akadt erre példa. Ha nem mondhatunk is mindenkit közülük a szó szoros értelmében szegedinek, de – többek közt – nálunk, a mi ifjúságunkban szocializálódtak. Az igazán nagy „felhozatal” azonban a korábbi időkre volt jellemző; inkább édesapám és különösen a Ribár házaspár szolgálatához köthető. Tapasztalataim szerint itt sem a szóbeli ösztökélés az, ami segít. Ha jó a közösség, ha Isten igéjére, egymásra és a bennünket körülvevő világra érzékenyen éljük meg ezt a közösséget, akkor időről időre lesz, aki a lelkészi pályát vonzóan találja.

– **Vannak hullámhegyek és -völgyek?**

– Vannak. Az ifjúsági életre például a legutóbbi időben inkább a völgy jellemző. Vagyunk persze, de a korábbi évekhez képest kevesebben. Részokat látok, de egészében nézve nem tudnám megmondani, mi ennek az oka; ahogy azt sem tu-

dom, hogy amikor igazán jól ment, akkor mitől működött. Őszintén szólva, sosem volt erre stratégiám; nem éreztem, hogy szükség van rá. Most aztán törnünk kell a fejünket. Hagyományosan két ificsoportunk is van, de ez elsősorban nem korosztályi alapon alakult így ki. Az egyik társaság a gyülekezetből, a hittanosokból, a konfirmandusok közül nőtt ki, a másikat jellemzően a szegeden tanuló egyetemisták, főiskolások alkotják. A két csoport közt idővel létrejött átfedések révén többen mindkét közösségben otthonosan mozognak. A megtorpanás talán annak is a következménye, hogy míg a tősgyökeres ifi évekig gond nélkül felszívta az újonnan konfirmáltakat, mostanra már akkorára nőtt a korosztályi különbség, hogy teljesen új alapot kellene vetni. Ez pedig min-

dig nehéz. Van egy kritikus tömeg, egy olyan létszám, amely alatt azok is elvesztik a kedvüket, lendületüket, akik egyébként szívesen jönnének. Mindenesetre nem esünk kétségbe, a görcsök csak rontanak a helyzeten. Sok olyan lehetőség van, amelyre építve tovább lehet lendülni a hullámvölgyeken. Az egyik ilyen a zene.

– **Miként?**

– Nagyon muzikális a gyülekezet, mindig remek orgonistáink voltak! Az ifiseink többsége játszik valamilyen hangszeren, vagy jó a hangja. Több-kevesebb rendszerességgel és változó összetétellel működik egy ifis zenekar, amely a családi istentiszteleteken és a szabadtéri alkalmakon szokott közreműködni, de adott már több önálló koncertet is. A pécsi gyülekezettől ellesett ötlet alapján havonta szervezünk komolyzenei koncerteket templomunkban, zenés vasárnapok elnevezéssel. Let-

tek nívós komolyzenei templomi koncertek, ahol áhítatot tartok, a gyülekezet szervezésében pedig zenés istentiszteleteket tartunk, és számos más zenés programunk van. Teológuskorom óta szeretem az énekelte liturgiát, örömmre a hívek is szeretik. Minden harmadik vasárnap tartunk ilyet. Családi istentiszteleteken pedig jókat gitározunk, énekelünk együtt.

– **Ön elismert személyisége a városnak. A templom külső falánál elhelyezett ételesdoboz híre országosan ismert mint az anonim adakozás jó és működő példája. De kapott egy kardot is...**

– ...tavaly vettem át, nagy meglepetés volt! A tárgy maga nem igazán illik a személyiségemhez; az egyik leányom vette gondjaiba. A megyei rendőr-főkapitánysággal való együttműködésért kaptam elismerésként, több más kollégámmal együtt. A rendőröknek sok olyan embert próbáló, kritikus helyzettel kell szembesülniük, amelyre lelkileg nagyon nehéz felkészülni. Elég, ha arra gondolunk, hogy az illetékes körzetvezetők azok, akiknek a hozzátartozókkal elsőként kell közölniük a tragikus híreket. Elsősorban ennek kapcsán tartottunk előadásokat, beszélgetéseket, de az úgynevezett lelki napoknak is rendszeres meghívottjai, előadói voltunk. A tavasszal nyugdíjba vonult megyei főkapitánnyal kifejezetten jó kapcsolatot ápolunk. Ennek is köszönhető az elismerés.

– **A kicsik pásztorolása és a kötelező hittan hogy fest Szegeden?**

– Nagyon nehéz terep egy Szeged méretű város a kötelező hittan tekintetében. Egyetlen gyülekezetre jut húsz-egynéhány általános iskola. Egy-két hitoktató nagyon nehezen tud eljutni valamennyi intézménybe, ahol ráadásul az ötven-hatvan érintett gyermek nyolc évfolyamon oszlik el. Azt szoktuk kérni, hogy ha csak lehet, a vasárnapi gyülekezeti hitoktatásra hozza el a szülő a gyermeket, legalábbis ott, ahol egy-egy fő esik egy csoportra. Ha ez nem sikerül, akkor természetesen igyekszünk megtartani az iskolai órát az egyérről is. Én csak nagyon kicsi részt tudok ebből a munkából vállalni, hiszen második éve egyedül lelkészkedem Szegeden, nagyon leköt a gyülekezeti munka többi területe. Hála Istennek, évek óta nagyon jó önkéntes hitoktatói közösség gondozza a vasárnapi, úgynevezett fakultatív gyermekmunkát, és már harmadik éve, hogy főállású hitoktatónk is lehet. Ősztől az egy főre jutó lelkészi terhek is enyhülni fognak, mert egy nagyon aktív, odaadó hatodéves hallgatót kapunk.

– Milyen segítségre lenne még szükség? Renoválás, felújítás most nem esedékes, látni valóan a templom és a többi épület is, hála Istennek, rendben van.

– Valóban mindenünk megvan az emberi erőforráson túl. Nagyobb beruházásra most nincs szükség. A templom fűtésének az ügyét szeretnénk megnyugtatóan rendezni, amit igyekszünk összekötni egy napelemes fejlesztéssel is. Régi vágyunk, hogy akadálymentessé tegyük a templomot. Ez itt építészeti szempontból nagyon nehezen megoldható. Van rá terveink, nehéz azonban ezeket a városképért aggódó hatóságokkal elfogadtatni. Mindenesetre most vannak biztató jelek. Voltak anyagilag nehezebb időszakai a gyülekezetnek, amióta itt vagyok, de rendeződött a helyzet. Ez persze némi áldozattal is járt. 1998-ban visszakaptuk a régi gyülekezeti iskola épületét, ami azóta Luther ház néven üzemel. Szép, belső udvarral, sportpályával rendelkező épület. Idősek otthonaként működött évekig, de 2010-ben, a törvényi feltételek nehezédtével bezárni kényszerültünk az intézményt. Tekintve, hogy az épület fenntartása anyagi szempontból lehetetlenné vált, a presbitérium úgy döntött, hogy bérbe adjuk a Luther házat. Szerencsénkre nagyon jó bérlőnk akadt: a pannonhalmi bencések költöztették ide a szakiskolájukat. A szerződés szerint hétvégi gyülekezeti eseményre, hittanórák-

FOTÓK: A SZEVEDI EVANGÉLIKUS EGYZHÁZKÖZSÉG ARCHÍVUMÁBÓL

ra, táborokra továbbra is használhatjuk az épületet. A bérbeadás óta érzékelhetően javult az anyagi helyzetünk.

– **Mennyire adakozók a szegedi hívek?**

– Csodálatos volt megélni, hogy amikor az anyagilag szűkös esztendő után kiadtuk a Luther házat, és azt hittük a presbitériumban, hogy csökkenni fog a tagjaink hozzájárulása, ennek az ellenkezőjét tapasztaltuk. Évről évre nő a gyülekezeti tagok anyagi támogatása, különösen a perselypénz tekintetében.

– **S érkeznek „új arcok” is?**

– Részben a kötelező hitoktatásból is jönnek gyermekek, szülők, tehát ennek van itt hozadéka, ezt a nyári napközi gyerektáborunkban is érzékeljük. Az egyetem és a sokféle intézmény révén

is bővülünk új tagokkal, noha tény az is, hogy távozik is vannak, akik külföldre mennek dolgozni, vagy az egyetemi évek után nem Szegeden folytatják az életüket. Kétévente tartunk konfirmációt, átlagban tíz-tizenkét fővel, és maga a felkészítés is kétéves nálunk. Így inkább érzik csapban magukat a gyerekek. A gyülekezetépítésre nincs egyébként kifejezett stratégiánk. Egy egymást szerető, támogató közösség, amely lelkiileg és szellemileg is folyamatosan stimulálva van, nem hal meg. Életben tarva ekképpen mindig újratermelődik a gyülekezet – én ebben a stratégiában hiszek. Keveházi Katalin, aki második ciklus óta a felügyelőnk [az egyetemi könyvtár főigazgatója; Keveházi László nyugalmazott lelkész leánya – a szerk.] és az egész presbitérium nagyon jó partner ebben. Az utóbbi években a tendencia az, hogy több a keresztes, mint a temetés. Ez nagyon örömteli, még akkor is, ha nem minden keresztesből lesz gyülekezeti tag, ha „csak” valamilyen kötődés miatt kéri itt a kereszteselést. Szeged olyan méretű és szerkezetű város, ahol az elöregedéstől nem kell félteni, hála Istennek, a gyülekezetet. Meg hát, mindig igyekszünk, és kitalálunk valamit, ami a közösség szempontjából pezsdítőleg hat...

– **...mint például a Tágas Tér!**

– Igen, ez ökumenikus összefogás eredménye, és remekül működik! Háromnapos fesztivál Újszegeden, a ligetben, sátrakkal, koncertekkel, előadásokkal. Teret akartunk teremteni, ahol a résztvevők egyszerűen jól, otthonosan érzik magukat. Nem a kifejezett misszió a cél, hanem hogy megmutassuk magunkat, akik és ahogy vagyunk – de persze ez is válhat misszióvá. Pontosan úgy van ez, ahogyan az egyén szintjén is. Elsősorban a személyiségével végez missziót az ember.

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

Gyórfy Lajos aktív gyülekezeti tag, fiatal presbiter. A Szélrózsán a Gábriel zenekarral fel is lépett. A közösségről kérdeztem. „Bonyhádi vagyok, de több mint tíz éve tartozom ide. Az egyetemi ifiben kezdtem csütörtök esténként. Tizenöt-húsz fős társaság sem volt ritka akkoriban. Jókat beszélgettünk, sokszor éjjel – nagyon jó közösség alakult ki. Együtt jártunk kirándulni, ebédelni, biciklitúrara, azt mondhatom, hogy szinte együtt éltünk. Ez a közeg nagyon megfogott. Közben a pénteki, másik ifibe is bekapcsolódtam. A nyári táborok augusztus harmadik hetében már hagyományának számítanak. Együtt járunk a Szélrózsákra, és kétszer is voltunk már Kirchentagon. Jellemző az ifinkre, hogy nagy a merítés, akár ötvenfős is lehet – és nagyon jól megvagyunk, együtt játszunk, beszélgetünk, túrázunk. A zene fontos számunkra, fellépünk a zenekar-

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

runkkal, karácsonyi koncertet adtunk, és a sportvonal is erős, szeretünk focizni, röplabdázni. Életre szóló emlékeket gyűjtünk ebben a közösségben.”

A „mégis” ereje

Könyvek szenvedélybeteg szülők gyermekeinek

Az Apa, anya, pia – Hogyan találhatják meg szenvedélybeteg szülők felnőtt gyermekei mégis a boldogságot? című kötet idén látott napvilágot a Magyar Máltai Szeretetszolgálat gondozásában. A kötet kézbevétele bátran ajánlható mind a laikusok, mind a segítő szakmában tevékenykedők számára. Már csak azért is, mert bár sajnálatos módon hazánkban is számos családot érint a szenvedélybetegség, a témával kapcsolatos magyar nyelvű szakirodalom mindeddig nem jelent meg.

A könyv kapcsán a közelmúltban az interneten megjelent cikk tanúsága szerint a szenvedélybeteg családban felnőtt gyermekek több mint harminc százaléka maga is függő lesz. Ugyanilyen arányban mutatnak pszichés zavarokat (szorongás, depresszió, személyiségzavarok) életük során. Továbbá a felmérések szerint a függők fele szenvedélybetegséggel – alkohol- vagy drogproblémákkal, szerencsejáték-függőséggel, étkezési zavarokkal – küzdő családból jön.

„Ha egy családban valamelyik szülő szenvedélybeteg, akkor ott szinte minden a szenvedélybetegség körül forog. [...] A szenvedélybeteg szülő életének középpontjában nem a gyermeke, hanem

saját maga, kábítószerre és annak használatára áll” – szögezi le a szerző a kötet legelején. Ettől a helyzettől pedig mindenki egyformán szenved: maguk a szenvedélybetegek és a családtagjaik egyaránt.

Hogy konkrétan milyen problémákkal, nehézségekkel kell szembenéznük, és mekkora terheket kell cipelniük az érintett családtagoknak, különösen is a gyermekeknek, az pontosan és világosan kiderül Waltraut Barnowski-Geiser kötetéből. A Németországban élő hatvanesztendős zeneterapeuta és – mindennapi munkája során pszichoterápiát is alkalmazó – természetgyógyász évek óta foglalkozik ilyen sorsú felnőttekkel és gyerekekkel.

Mikor lesz valaki „szenvedélybeteg”?

A WHO (Egészségügyi Világszervezet) szerint az az ember szenvedélybeteg, akire a következő nyolc pont közül legalább három egyszerre igaz tizenkét hónapon belül.

1. Amikor az illető erős vágyat vagy kényszert érez arra, hogy alkoholt vagy drogokat fogyasszon.
2. Amikor már nem az illető dönti el, hogy mikor kezd el alkoholt inni, hogy mikor hagyja abba az ivást, és hogy mennyit iszik.
3. Ha az illető nem fogyaszt drogot vagy nem iszik alkoholt, nagyon rosszul érzi magát – ezt nevezzük „elvonási tünetnek”.
4. Amikor az elvonási tünetek megszüntetése vagy elkerülése miatt valakinek drogot vagy alkoholt kell fogyasztania.
5. Az illetőnek egyre több drogot vagy alkoholt kell fogyasztania ahhoz, hogy a drog és az alkohol hatását még megérezze.
6. Az illető szinte szünet nélkül a drogra vagy az alkoholra tud csak gondolni.
7. Az illető sok olyan dolgot kezd elhanyagolni, amelyet korábban csinált, mert alkoholt kell innia, vagy drogokat kell fogyasztania, illetve az illető már csak drogokat fogyaszt vagy alkoholt iszik, és semmi mást nem képes csinálni.
8. Jóllehet az illető már nagyon rosszul érzi magát a drogok vagy az alkohol miatt, mégis tovább fogyasztja azokat.

Forrás: uj.kimondhato.hu/informacio

Waltraut Barnowski-Geiser: *Apa, anya, pia – Hogyan találhatják meg szenvedélybeteg szülők felnőtt gyermekei mégis a boldogságot? Magyar Máltai Szeretetszolgálat, 2018. Ár nélkül.*

A száznegyven oldalas kötetben különböző családtörténeteken keresztül mutatja be a szenvedélybeteg család működési mechanizmusait, amelyek a múltból erednek, hatnak a jelenre, és befolyásolják a jövőt is. A sorok olvastán világossá válik, hogy az ilyen családokban a mindennapokat áthatja a tabuizálás (vagyis a szenvedélybetegségről nem lehet beszélni), a szégyenkezés miatti titkolózás (amiről nem szólunk, az nincs is), a dolgok elleplezése kitalált történetek révén. Az ebbe a káoszba születő és itt felnövekvő gyermek éppen azt nem kapja meg, amire a legnagyobb szüksége lenne: az elfogadást, a feltétel nélküli szeretetet, a fizikai és érzelmi biztonságot.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Barnowski-Geiser könyve tehát minden, csak nem könnyed esti olvasmány, ezzel együtt bátran ajánlható mindazoknak, akik gyermekként maguk is megtapasztalták, milyen teher szenvedélybeteg szülők gyermekeként felnőni, illetve akiknek a rokonai, barátai, ismerősei körében vannak ilyenek.

Szerencsére e fontos kötet nem „csupán” megállapításokat fogalmaz meg, hanem reményt is ad, és ezzel eléri megfogalmazott célját, nevezetesen azt, „hogyan segítsen a szenvedélybeteg szülők már felnőtt gyermekeinek szembenézni saját gyermekkorukkal és annak terheivel”. Mindezt azért, hogy a sajnálatos módon nemzedékről nemzedékre öröklődő rossz életminták és hibás kapcsolati működés módok ellenére is ki-ki megvethesse az alapját egy olyan életnek és jövőnek, amelyben elégedettebb és elfogadóbb lehet önmagával és másokkal szemben is. Mert aki az érintettek közül szembe tud és szembe mer nézni a múltjával, az képessé válik arra, hogy elengedje értéktelenségének érzését, „megbocsássa” gyengeségeit, és őszintén örüljön minden erősségének (esetünkben például a szenvedés elviselése képességének, az érzékenységnek vagy az empátiás készségnek).

A könyvben található önismereti teszt, valamint a hétlépéses, a német kezdőbetűk alapján AVOKADO nevet viselő program és az ahhoz kapcsolódó megerősítő rituálé is – amely támogathatja a szenvedélybeteg családok gyermekeit a boldogabb élethez vezető úton, és használható terápia során is – hathatós segítséget nyújthat ehhez.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Az alkoholbetegségről óvodásoknak

Az alkoholizmus súlyos problémája a felnőttek számára is nehezen megközelíthető, nemhogy a gyerekeknek. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat azonban tett egy – tegyük hozzá, sikeres – kísérletet arra, hogy az óvodás korosztályt is megszólítsa. *Bolyhos* címmel jelent meg a nekik szánt kiadvány.

A kötet hiánypótló, hiszen a hazai ellátórendszer elsődlegesen a szülők felépülését, valamint az alkoholbetegek felnőtt hozzátartozóinak és barátainak segítségét célozza. Bár működik a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Fogadó Pszichoszociális Szolgálat – ahová érintett tizen- és huszoneveseket várnak –, ám a náluk fiatalabbakra jóval kevesebb figyelem irányul, annak ellenére, hogy a szenvedélybeteg szülő a kisgyermek számára is súlyos teher.

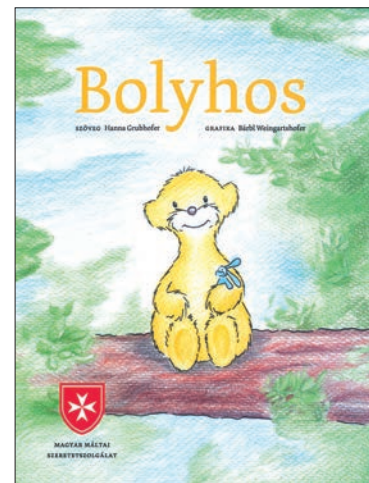
A könnyen olvasható, jól áttekinthető kiadvány elsődlegesen az óvodások nyelvén szól. A címszereplő, Bolyhos apja alkoholbeteg, és ez az egész családra hatással van. A nehéz témának a kicsik számára is jól érthető megközelítését a szöveg mellett – amely Hanna Grubhofer munkája, a magyar fordítás Frankó Andrásnak köszönhető – a Bärbl Weingartshofer készítette igényes illusztrációk is segítik.

E sorok írójában csupán egyetlen kérdőjel maradt a kötet olvasása közben, mégpedig a történetben szereplő felnőtt segítő, Annabolda kapcsán. Ha létezik is egy ilyen megértő segítő, mint ő, vajon egy kisgyerek, akinek a családjában azt kellett

megtanulnia, hogy a szenvedélybetegség olyan szegény, titok és tabu, amelyről még otthon sem beszélünk, tud-e és mer-e egyáltalán külső segítséget kérni? Hiszen az óvodás korosztály tagjai elsődlegesen minden problémájukkal a szüleikhez fordulnak, nem idegenekhez.

Mindenesetre ha mindkét nevezett feltétel megvalósul, azaz van hozzáértő felnőtt, és a gyerkőcök fel is keresik őt, akkor a *Bolyhos* című könyvecske hasznos segítséget nyújthat mind az érintett gyermekeknek, mind a segíteni kívánó szakembereknek.

■ G. Zs.

Hanna Grubhofer: *Bolyhos*. Magyar Máltai Szeretetszolgálat, 2018. Ár nélkül.

ILLUSZTRÁCIÓ: BUDAPEST ESÉLY NONPROFIT KFT.

Társasjáték a megkülönböztetés ellen

Lehetséges játékkal tenni a diszkrimináció ellen? A Budapest Esély Non-profit Kft. által kidolgozott társasjáték bemutatja, hogy igen! Az Egymásra lépni tilos! elnevezésű táblajáték célja, hogy tágabb perspektívából szemléljük a világot, hogy ne legyintsünk a minket körülvevő intoleranciára, hanem legyünk aktív és pozitív alakítói környezetünknek.

„Mindannyian az előítéleteink rabjai vagyunk, de legtöbbünk meg van győződve róla, hogy ő kizárólag a bizonyítékoknak hisz, és ezek alapján alakítja ki véleményét. Pedig ez koránt sincs így” – írta az emberi agresszivitást is kutató pszichológus, szociológus, Philip Zimbardo. Hogy ez mennyire igaz, azt az *Egymásra lépni tilos!* jól mutatja. Ez a játék ugyanis kimozdít minket a komfortzónánkból, és azokat az embertársainkat állítja fókuszba, akiket nap mint nap valamilyen megkülönböztetés ér.

„A játékosok igyekeznek elsőként megtenni a meghatározott útvonalat, eközben azonban nemcsak a szerencsésükre, de szellemi képességeikre utalva is haladnak, hiszen közel száz feladatkártya teszi próbára tudásukat. Utóbbiak révén zsetonokból kisebb vagyont vagy épp adósságot is felhalmozhatnak, befolyásolván ezzel a végeredményt – mondja a társasjátékról Lakatos Ildikó, a Budapest Esély Nonprofit Kft. Képzési és Esélyegyenlőségi Irodájának szakértője. – Nem csupán romák, fogyatékosok, menekültek,

hajléktalanok, idősek, nők, nagycsaládok, hanem szőkek, vörösek, kék szeműek, tájszóval beszélők vagy épp alacsonyok vagy túl magasak vagyunk. Lehet, hogy csak tele a kezünk szatyrokkal, és ezért kerülünk hátrányba egy ajtó kinyitásakor. A hátrányos helyzet nem a kor, nem, vallás vagy etnikai hovatartozás függvénye csupán, bárki bármikor kerülhet egyenlőtlen helyzetbe.”

A játékot kipróbálva gyorsan rádöbbenünk, hogy a megkülönböztetés mennyire hétköznapi. Nap mint nap elmegyünk ugyanis olyan tények mellett, mint hogy a nők átlagosan kevesebb fizetést kapnak, kevéssé van a köztudatban az is, hogy a nemzetiségeket vagy a fogyatékkal élőknek milyen jogok illetik meg. Az *Egymásra lépni tilos!* játékban előkerül a menekültek helyzete, az is, hogy a hajléktalanokat vagy a fogyatékkal élőknek milyen szabályozások védik/védenék. Játékos formában azt is megtudhatjuk, hogy az egyes világvallásokhoz milyen ünnepek, szokások kapcsolódnak.

„Az *Egymásra lépni tilos!* lényegében versenyjáték, céljait tekintve azonban jóval összetettebb. Nem titkolt célja az is, hogy játék közben okitsón, a feladatokban foglalt információk révén megismertesse a játékosokkal a hátrányos helyzetű személyek sokszor rejtett, az átlagemberével párhuzamos világát” – mondja Lakatos Ildikó.

A játékot kipróbálva elmondhatjuk: az *Egymásra lépni tilos!* az érzékenyítés eszköze, olyan szemléletformáló eszköz, amely felhívja a figyelmet arra, hogy bőrszíntől, nemtől, vallási meggyőződéstől függetlenül minden embert megillet ugyanaz a tisztelet.

„Fontos, hogy a kamaszok, fiatal felnőttek minél érzékenyebbé váljanak a másik ember iránt. Észrevegyék, ha valaki intoleránsan viselkedik, vagy lekezelő bármely kisebbség vagy nehezebb sorsú társadalmi csoport tagjaival. A következő lépés az, ha a kamaszok és fiatalok maguk tesznek azért, hogy minél kevesebb diszkrimináció érje a környezetükben élő speciális társadalmi csoportokat. Ehhez járul hozzá az *Egymásra lépni tilos!*” – mondta Lakatos Ildikó.

(Az *Egymásra lépni tilos!* játékot a Művészetek Völgye fesztiválon a taliándörögdi Tarisznya evangélikus udvarban mutatták be.)

■ GALAMBOS ÁDÁM

Siker, fény, csillogás? Dehogy!

Meztelenség, szex a világhálón – és a fiatalok

Tehetetlen, dühöngő szülők, kétségbeesett fiúk és síró lányok a rendőrőrsön. Hogy mi az előzmény? Néhány fotó. Sok kamasz azt hiszi, hogy teljesen elfogadott, rendben lévő dolog, ha a saját magukról készített intim képeket megosztják egymással, sőt a fiúk ezt el is várják a lányoktól – és közben mit sem tudnak arról, hogy a hatályos magyar törvények szerint az ilyen képeknek nemcsak az interneten való közzététele, hanem már a birtoklása is bűncselekmény.

Altalában sem a lányok, sem a fiúk nincsenek tisztában azzal, mi lehet a következménye, ha intim jellegű tartalmakat osztanak meg egymással. Mindenkinek tudnia kellene: ha a szerelem véget értével terjeszteni kezdi a képeket, azzal is bűncselekményt követ el – azzal is, de nem csak azzal. A büntető törvénykönyv vonatkozó passzusa sze-

rint ugyanis büntetett a tizennyolc évesnél fiatalabb személyről készült pornográf felvétel tartása is (lásd keretes anyagunkat a 37. oldalon). Márpedig tartás az is, ha valaki a telefonján, számítógépén tárolja az ilyen képet, tehát a meg gondolatlan tinédzsert gyermekpornográfia elkövetésével gyanúsíthatják, így lehet részese a fentebb vázolt rendőrőrsi jelenetnek.

Van a jelenségnek egy másik, sokkal kegyetlenebb oldala is, ez esetben szó sincs tudatlanságról, tájékozatlanságról; ezt már saját névvel is illetik: ez az úgynevezett bosszúpornó. Ebben az esetben tudatos szándék áll az áldozat megszegyenyítése mögött.

Nagyipari netes pornó

De hogyan jutott odáig a társadalom, hogy világszerte egyre nagyobb számban kell megbirkózniuk a rendőröknek az ilyen esetekkel? A fiatalok nem kapnak megfelelő tájékoztatást a szüleiktől, sem a társadalomtól, sem az egyháztól a szexualitás helyes, Isten által elrendelt módjáról. ►

Közben pedig a pornográf tartalmak könnyen hozzáférhető bármilyen eszközzel, a gyermekek egy része már hatéves (!) korában megismerkedik az ilyen jellegű tartalmakkal, és mire saját tapasztalatokat szerezne az intimitásról, már teljességében eltorzult az erről kialakult képe.

1997-ben, hat évvel azután, hogy a világháló megkezdte működését, még csak kilencszáz online pornóoldal volt elérhető. 2005-ben csak egyesült államokbeli előállítóktól nagyjából tizenháromezer-öttszáz pornográf film került az online felületekre. Mára már több millióra tehető azoknak a gyártóknak és pornóoldalnak a száma, amelyek közvetlenül a netes használat céljával állítanak elő és terjesztenek ilyen filmeket.

Egy mondás szerint bármiről legyen is szó, mozifilmről, sorozatról, képregényről, a legkedvesebb gyerekkori mesénkről, biztosan mindegyiknek létezik már pornográf változata.

Erőszak, emelkedő ingerküszöb

Az idei Szélerőzsa országos evangélikus ifjúsági találkozón *Tárgy vagy társ – Élés és visszaélés a szexualitással* címmel kerekasztal-beszélgetés járt körül ezt a témát is, három evangélikus lelkész – Deák László, Románé Bolba Márta és Szabó B. András – részvételével.

Deák László feltette a kérdést, hogy vajon miért nem álltak meg egy bizonyos mennyiségű film után a készítők. És erre rendkívül egyszerű és egyben ijesztő a válasz: mert olyan ez, mint a függőség, egyfajta drogról beszélünk. Az ingerküszöb folyamatosan emelkedik, egyre többre, egyre durvább tartalmakra van szüksége a fogyasztónak. És ezek a filmek sok esetben minden képzeletünket felülmúló durvaságot tárnak a néző elé, a másik fél – leggyakrabban a nő – kihasználásáról szólnak. Románé Bolba Márta szerint egyenesen videóra vett nemi erőszakról beszélhetünk.

Egy úgynevezett – az interneten elérhető – TEDx-előadásában dr. Gail Dines, a szociológia és a női stúdiók professzora, a pornóipar kutatója bemutatta hallgatóságának, hogy milyen erőszakos tartalmakkal találkozhat manapság egy kamasz fiú, amikor felmegy az internetre. Nem a kölcsönös szeretet, elfogadás és tisztelet az, ami elsődlegesen szembejön vele, hanem a másik megalázása, erőszak-

os, durva kihasználása a saját vágyainak a kielégítésére.

Kutatások szerint napjainkban három fiúból egy erős pornófogyasztónak tekinthető, azaz számolatlanul habzsolja a pornóvideókat. Az Egyesült Királyságban 2013-ban a *Pornhub* nevezetű pornóoldal volt a harmincötödik leglátogatottabb internetes oldal a hat-tizenéves gyerekek körében. Egy angolai vizsgálat arra is fényt derített, hogy a briteknél egy átlagos fiú csaknem kétórányi pornót néz végig hetente; az erős felhasználók négyötöde heti tíz óránál is több pornót fogyasztott.

Philip Zimbardo szociálpszichológus, szociológus és Nikita D. Coulombe pszichológus *Nincs kapcsolat – Hová lettek a férfiak?* című könyvükben kiemelik, hogy a fiúk a sokórányi pornó hatására szexuális tárgyként kezdik kezelni a barátnőjüket. A kutatásokból az is kiderült – a fiatal nők egybehangzóan állítják –, „a srácok azt akarják, hogy mi is megcsináljuk mindazt, amit a pornósztároktól láttak”. Holott ezeknek a filmeknek semmi közük a valósághoz.

A nagy hatású TED-előadásáról és *Make Love Not Porn (Szerelmeskedj, ne pornózz)* című könyvéről ismert Cindy Gallop publicista, reklámszakember szerint a fiatal férfiak nem képesek különbséget tenni a valódi nemi együttlét és a pornófilmekben látottak megisméltése között. A pornófogyasztók megváltozott szexuális ízlésről, kevésbé kielégítő párkapcsolatokról és a valódi életben tapasztalt intimitási és kötődési nehézségekről számolnak be.

Árucikk az ember?

Az online randizási szokásokról az egyik megkérdezett fiatal azt állította, hogy „olyan ez, mint az ételrendelés, csak itt egy személyt rendelsz”. Az ausztrál Burnet Institute's Center for Population Health (népegészségügyi központ) nemrégiben végzett, szexualitással kapcsolatos kutatása felfedte, hogy a heti rendszerességgel fogyasztott pornó szignifikáns összefüggést mutat a korán megkezdett szexuális élettel. Továbbá azt is tudni kell, hogy a tizenöt-huszonéves korcsoportba tartozó fiatalok fele kap el valamilyen szexuális úton terjedő megbetegedést.

A már említett, a Szélerőzsan tartott kerekasztal-beszélgetésben Deák László úgy fogalmazott: „Az ördög nem képes jó dolgokat teremteni, hanem az Isten jó dolgait

szerezné tönkretenni. A szexualitás Isten ajándéka, és ő ehhez készített használati utasítást is. De ki az, aki már hallott erről?” – tette fel a kérdést hallgatóságának, ám csupán két kéz emelkedett a magasba.

Mivel az internetes tartalmak könnyen elérhetőek, a fiatalok sokkal hamarabb találkozhatnak a szexualitással, mint ahogyan Isten eredeti tervét megismerhetnék ezzel kapcsolatban. Nem csak direkt módon fordulhatnak elő ezek a találkozások, amikor a kíváncsi fiatalok rákeresnek a pornográf tartalmakra az interneten. Ahogyan arra TED-előadásában Gail Dines is rámutatott, a média világa a lányokat a kiszolgáltatott, alávetett szerepre készíti fel.

Keresztényként ez az alávetettség ismerős lehet nekünk a bűnbeesés bibliai történetéből, olvashatjuk Isten szavait az asszonyhoz: „Az asszonynak ezt mondta: Igen megnövelem terhedet fájdalmát, fájdalommal szülsz gyereket. Vágyakozni fogsz férjed után, ő pedig uralkodni fog rajtad.” (1Móz 3,16) Ez a felbillent hatalmi viszony mint a bűnbeesés következménye jelenik meg.

A magazinokban, a reklámposzttereken, amelyekkel nap mint nap találkozunk, fiatal lányok fehérneműben, csábí-

KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓK

jenek meg a kapcsolatukban, amelyeket a pornóban látott. A pornó természetesen sok felnőtt életét is megkeseríti: rengeteg házasság szenved attól, hogy a férfi a pornó rabja lett.

Megmutatni Isten tervét a gyerekeknek

A gyerekek szülői felvilágosítását nem lehet elég korán kezdeni ez ügyben. Természetesen mindig az ő szintjükön, megfelelő szavakkal és kifejezésekkel. És persze a szülőknek fontos feladatuk, hogy példaértékű családi életet mutassanak gyermekeiknek, és lerántsák a leplet a pornó hazugságairól.

Deák László szerint pontosan tisztában kell lennünk azzal – s ez egyébként teljesen az ellentéte annak, amit a társadalom sugall –, hogy a szex nem az alapja egy párkapcsolatnak, hanem egy megismerési folyamatnak a csúcsa. Ha például egy házasságban az egyik fél betegsége következtében a házastársak hosszabb-rövidebb ideig – akár több évig – nem tudnak intim kapcsolatba kerülni egymással, az nem ad jogalapot a házastárs elhagyására. Az intimitás ajándék, szeretetkifejezési forma, de a nemi vágyak nem képezhetik a szerelmi kapcsolat legfőbb részét.

Képesek vagyunk harcolni a pornó ellen, de ehhez az kell, hogy a szülők figyelmét felhívjuk saját felelősségükre, hiszen gyermekük számára ők az elsődleges és leghitelesebb információforrás. Egyházként is tudatosítani kell az embereken, hogy az intimitás nem tabu, meg lehet mutatni Isten eredeti tervét a szexualitásról a gyermekeknek. Az őszinte és hiteles szavak többet érnek, mint ha az internetről származó információkból próbálják megismerni az ismeretlen és titokzatosat. A pornó nem szolgálhat tananyagként a fiatalok számára.

■ HARMATI DÓRA

tó pózokban hirdetik az adott terméket. Marketingesek között elterjedt mondás, hogy nővel, kutyával és gyerekkel bármit el lehet adni. A média világában a nő a férfi vágyainak a kiszolgálója – a fiatal lányok, akik ebben a médiázajban nőnek fel, azt fogják hinni, hogy ez a természetes viselkedési forma. A csillogó, kívánatos modelleket igyekeznek utánozni, ennek pedig egyenes következménye, hogy otthon készített erotikus felvételekkel szeretnék lenyűgözni a fiúkat. Közülük pedig sokan visszaélnék ezzel, és közkinccsé teszik az ajándékot az interneten.

Csak a felszín csillogó

A pornó társadalmi elfogadtatása hatalmas zsákutca, hiszen a pornóipar által kihasznált nők élete nem csupa fény és csillogás. „Aki figyelmesen olvassa a netet, az láthatja, hogy félévente öngyilkos lesz egy-egy híres pornósztárs” – jegyezte meg Deák László lelkész a Szélrózsá-beszélgetésben. A pornó által az ember elé vetített ideál hazug: azt sugallja, hogy ha így nézel ki, ha ilyen az alakod, akkor leszel boldog, akkor lesz hihetetlenül jó szexuális életed. Ennek azonban semmi alapja.

Bolba Márta felhívta a fiatal hallgatóság figyelmét arra is, hogy ne higgyenek el minden történetet, amelyet hallanak. Mert azok a fiúk és lányok, akik nagyon hencegnek a hódításaikkal, nem beszélnek a sérüléseikről és csalódásaikról, amikor összetörték a szívüket, vagy amikor teherbe estek.

A lelkész arról is beszélt, hogy nagyon nehéz egy bántalmazó kapcsolatban rádöbenni arra, ha az ember tárgyként van kezelve, nem társként. A legtöbb ilyen kapcsolatba belekerült ember nem is szembesül alávett szerepével. Egy alacsony önértékelésű nő, különösen, ha fiatal, nehezen fog nemet mondani, ha a fiú elvárja, hogy azok a dolgok törté-

Nem csak a pornográf képek megosztása büntett

A büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 204. §-ának 1. bekezdése így rendelkezik: „Aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyről vagy személyekről pornográf felvételt

- megszerez vagy tart, büntett miatt három évig,
- készít, kínál, átad vagy hozzáférhetővé tesz, egy évtől öt évig,
- forgalomba hoz, azzal kereskedik, illetve ilyen felvételt a nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tesz, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Mivel kezdődik az evangélium?

Odú teológiai műhely a Szélrózsán

„Több jel utal arra, hogy Jézus eredetileg azt gondolta, tanításával, példájával meg tudja győzni az embereket. Volt erre esélye? Ha nem, bennünket hogyan győz meg?” Sokak érdeklődését keltették fel ezek a sorok az idén júliusi Szélrózsa országos evangélikus ifjúsági találkozó programfüzetében.

A gonosz szőlőművesekről szóló példázatot a három úgynevezett szinoptikus – Máté, Márk és Lukács írása szerinti – evangéliumból ismerjük. Az egyik olyan kulcsfontosságú példázat ez, amelyet Jézus nem sokkal a Golgotára vezető útja előtt mondott el tanítványainak. Az Odú elnevezésű teológiai műhely a Szélrózsa találkozói pénteki napján ebből a történetből vett idézettel hívatott beszélgetésre: *„Utoljára pedig fiát küldte el hozzájuk, mert úgy gondolta: A fiamat meg fogják becsülni.”* (Mt 21,37) A témáról bő másfél óras, rendkívül impulzív beszélgetés alakult ki.

Az eszmecsere Karel Čapek *Az utolsó ítélet* című novellájának felolvasásával kezdte a műhelyvezető, Cserháti Sándor, a Szegedi Evangélikus Egyházközség igazgató lelkésze. Kugler, a kilencszeres gyilkos történetén keresztül a cseh író a bűn, a bűnösség-ártatlanság és az isteni, illetve emberi ítélet kérdéskörét taglalja. A novela után – amely jó alapozásnak bizonyult a beszélgetéshez – következett a tulajdonképpeni felvezetés. Vajon Jézus Krisztus kezdettől fogva tudta-e, hogy sorsa a megváltó halálról fog szólni? Mert ha igen, akkor a gonosz szőlőművesekről szóló példázat idézett mondata igen furán hangzik.

A lelkész arra is rámutatott: sok érdekes dolgot olvashatunk *Márk evangéliumának* elején. Például azt, hogy Jézus Krisztus elkezdte hirdetni az evangéliumot. De hát – tette fel a kérdést Cserháti Sándor – nem Jézus Krisztus halálával kezdődik az evangélium? A golgotai kereszt előtt hogyan lehet egyáltalán megtérésről és evangéliumról beszélni? Másrészt: ha Jézus tudta, hogy a nép nem fog megtérni, és nem hallgat rá, akkor miért tanította őket?

Márk egy későbbi fejezetben így fogalmaz: *„És tanítani kezdte őket, hogy az Emberfiának sokat kell szenvednie, és el kell vettetnie a vénektől, a főpapoktól és az írástudóktól, és meg kell öletnie, de harmadnapon fel kell támadnia.”* (Mk 8,31) Mi van akkor, ha Jézus csak ezen a ponton

döbrent rá arra, hogy meg kell halnia, mert másképp nem viheti véghez megváltó munkáját?!

A beszélgetés során a résztvevők sorolták a példákat a kérdésre, hogy vajon van-e evangélium nagypéntek előtt. Egy példa: Jézus meggyógyítja a bénát, és azt mondja neki: *„Fiam, megbocsáttattak a bűneid.”* (Mk 2,5) Vagy Zákheus története, amely ezzel a kijelentéssel zárul: *„Ma lett üdvössége ennek a háznak, mivelhogy ő is Ábrahám fia.”* (Lk 19,9) Sőt: maga Keresztelő János is már a megtérést hirdeti.

A felsorolt példákban megbúvó kérdésre (nagypéntek előtt Jézus hogyan bocsáthat meg bűnt, hirdethet üdvösséget és megtérést) a választ ott kell keresnünk – folytatta Cserháti Sándor –, hogy Jézus Krisztus mást tekintett-nevezett evangéliumnak, mint amit mi. A Megváltó Isten országának közeli beköszöntét nevezte annak, s erre meg lehet térni! Arról se feledkezzünk meg, hogy a tanítványok mind nagypéntek előtt tértek meg. Jézus ugyanis azzal akarta meggyőzni az embereket, amit tanított, amit olyan türelmesen és olyan színesen, olyan következetesen, érthetően újra és újra elmondott.

Kibogozásra váró csomó volt az egyre izgalmasabb teológiai disputában két további bibliai történet értelmezése. Az egyik az özönvíz története, vagyis hogy Isten miért pusztította el az embert. Erre egy nagyon érdekes gondolatmenettel dr. Csepregi András evangélikus lelkész válaszolt. Röviden: az emberiség a megsokasodott bűn, erőszakosság, gonoszság folytán már önmaga elpusztításának végső határára jutott el Nőé napjaiban, és Isten éppen hogy megmentette az emberi fajt és az élővilág egyedeit egy kiválasztott, igaz ember, Nőé által. De ígéretet is tett, hogy soha többé nem enged özönvizet zúdulni a földre.

Másodikként pedig Jézus pusztai megkísértéséről gondolkodtak együtt a beszélgetés résztvevői. *„Ezután felvitte az ördög, megmutatta neki egy szempillantás alatt a*

földkerekség minden országát, és ezt mondta neki: »Neked adom mindezt a hatalmat és dicsőséget, mert nekem adatott, és annak adom, akinek akarom. Ha tehát leborulsz előttem, tied lesz mindez.« (Lk 4,5–7) Jézus nem kérdez vissza: hogyan adhatná neki, ha nem az övé? Ehelyett az egy igaz Isten imádásáról és szolgálatáról beszél. Mintegy elismeri, hogy amit a sátn felajánl, az még az övé, és csak ezután érkezik el Isten uralma.

Az élénk beszélgetés tulajdonképpen – már sok irányba elágazva az eredeti evangéliumi történettől – arról folyt az Odúban ezen a délutánon, hogy kicsoda Jézus Krisztus, és kicsoda tanításának tartalma. Hogy valami egészen „új” és váratlan történik-e nagypénteken, vagy az teljesedik be, amiről Jézus mindaddig nyilvános működése során tanított. Sok értékes gondolatot kaptak az egybegyűltek mind a műhely vezetőjétől, mind egymástól arról, hogy ki miként látja Isten atyai voltát, milyen az ember mint szülő, és ebből hogyan következethetünk Istenre mint mennyei Atyánkra.

Több, szintén messzire vezető téma is előkerült: miként értelmezzük az apokaliptikus beszédeket? Vajon Isten hozza a földre azt a sok nyomorúságot, amely az utolsó időkben következik majd be? Vagy mi, emberek tesszük nyomorúságossá az életet a földön? Hogyan értsük a Hegyi beszéd egyes meghökkentő jézusi kijelentéseit? Hogyan lehetünk a fentiek fényében tökéletesek, mint amilyen mennyei Atyánk?

Summázva a tartalmas másfél órát, Cserháti Sándor így zárta le a teológiai műhelybeszélgetést: Jézus életét és küldetésének beteljesítését végignézve, a „nagy törés” nem a nagypénteki történetben van. Minden a megtestesüléssel kezdődik. János evangéliumának első fejezetéből tudjuk, hogy már a világ is a Logoszra (Igére) való tekintettel teremtett. Bár ahogyan mi, emberek Istent sokszor látjuk-láttatjuk, az szöges ellentétben áll azzal, amilyen ő valójában – ő valóban az, akinek Jézus Krisztusban bizonyul. Ez pedig nem a nagyhéten derült ki, ott „csupán” minden elmélyült.

■ S.-K. D.

Előnyt a hátrányból

Kötőszó-beszélgetések a Szélrózsán

A Kötőszó evangélikus közéleti blog 2015-ben azzal a céllal indult, hogy mi, evangélikusok megmutathassuk, mit gondolunk közéletéről, társadalmi kérdésekről, teológiáról vagy kultúráról. Az online jelenlétén túl a Szélrózsza országos evangélikus ifjúsági találkozón személyessé is tették a párbeszédet a blog szerkesztői: Élőszó címmel az esélyegyenlőség témájára felfűzött beszélgetéssorozatot tartottak.

A szombathelyi ifjúság sátrában gyűltek össze július 26-án, a délutáni nagy melegben a Kötőszó blog első, „Én mozgássérült szeretnék lenni!” című beszélgetésének résztvevői, közöttük mozgássérültek, hogy meséljenek pozitív és negatív élményeikről, tapasztalataikról vagy kis és nagy tanulságokról.

Először Koltainé Somogyi Lilla, aki maga is tevékenykedett segítőként a Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetségben, illetve Nagy Szabolcs, a blog egyik szerkesztője mesélt saját segítő élményeiről. Mint egyértelműen kiderült, a segítség egyik első mozzanata az, amikor a segítő és a segített rádöbben a közös egymásrautaltságukra.

Sokan megosztották történetüket a mozgássérülttáborokból. Gyakran előfordul, hogy egy elrontott manőver után kiesik valaki a kerekesszékből, vagy hogy a fürdetéskor a segítő a segítettrel együtt megcsúszik, és a földre kerül. Ezek azok a helyzetek, amelyek igazán megmutatják: a segítség nem azon áll vagy bukik, hogy mennyire tökéletes a nehezebb körülmények között élők ellátása, hanem hogy mennyire tud kialakulni ez az egymásért kiálló, bajtársi, testvéri viszony.

A jelen lévő mozgássérültek arról számoltak be, hogy a többségi társadalom tagjai egyre kedvesebbek és nyitottabbak, sőt olykor túlságosan is előzékenyek velük. Egy fogyatékkal élő férfi elmondta:

amikor egyetemre járt, gyakran segítettek neki a társai úgy, hogy feladatokat oldottak meg helyette, vagy egyes oktatók könnyebben átengedték bizonyos vizsgákon.

Erre válaszolt Fabiny Tamás elnökpüspök is, elmesélve egy történetet. Egy tanár megbuktatott egy mozgássérült tanulót matematikából. Az esetre több negatív visszajelzés is érkezett, de a tanár kitért a meggyőződése mellett: „Én nem értékelhetem máshogy a tanulót csak azért, mert mozgássérült. Nekem a teljesítményét kell vizsgálnom.” Fabiny hangsúlyozta: a kulcs ebben a történetben az, hogy nem a pedagógiai módszer a fontos – amelyet jogosan értékelhetünk pozitív és negatív módon –, hanem az, hogy a fogyatékkal élő emberek méltóságát kell elsődlegesen szem előtt tartani. Azt a fajta szemléletet kell kialakítani, hogy a fogyatékkal élő embernek is egyenlő lehetőségekkel kell bírnia, és ő is egyenrangú része Isten teremtett-ségének.

A beszélgetésben az a kérdés is felvetődött, mit tudnak tenni az egyházi közösségek azért, hogy ez a szemlélet kialakuljon az emberekben. Koltainé Somogyi Lilla kiemelte a Szélrózsát mint országos egyházi rendezvényt. Ezen a kezdetektől fogva természetes, hogy a fogyatékkal élők nem elszeparáltan vannak jelen, hanem a találkozó fősodrában. Ez egyszerre nagy élmény számukra – akik közül a legtöbben a külvilágtól elzárt szociális otthonokban élnek –, és kifejezetten fontos tapasztalat a gyermekeknek, akik azt látják, hogy a fogyatékkal élő emberek is Isten családjának a részei, és hogy az egyházi közösségeknek igenis e család lenyomatának kell lenniük.

A fogyatékkal élők részéről a legtöbb felvetés a munkaerőpiaccal kapcsolatban érkezett. Sok olyan munka van, amelyet fogyatékkal élő ember is el tud végezni, azonban sok vállalkozó dönt úgy, hogy nem foglalkoztatja őket. Az egyházi közösségek ebben állóvasok lehetnének, és példát mutathatnának mások számára. ►

Evangélikus fiatalok és a roma integráció címmel zajlott a második Kötőszó-beszélgetés kifejezetten olyan, egyházhoz kötődő fiatalokkal, akik maguk is érintettek, vagy régóta foglalkoznak hátrányos helyzetű gyerekekkel. Lőrincz Borbálát, a BAGázs Közhasznú Egyesület – szegregált romatelepeken élők szociokulturális hátrányainak felszámolásán dolgozó szervezet – projektkoordinátorát és az Evangélikus Roma Szakkollégium két egykori hallgatóját, Szabó Zsanett védőnőt és Virág Ádám szociológust Laborczi Dóra kérdezte.

Elsőként az integráció fogalmát járták körül, amelyet nagyon sok vita és félreértés övez manapság. Virág Ádám egy kutatásra hivatkozva kifejtette: teljesen mást jelent az integráció a többségi és a kisebbségi társadalmi normák szerint – a többségi elvárásoknak megfelelő viselkedés beilleszkedési nehézséget, szegregációt jelent hátrányos helyzetű gyerekek és fiatalok között, míg a többségi társadalom tagjai azokat a viselkedési mintázatokat és szokásokat ítélik el, amelyek a hátrányos helyzetű közösségeken belül az integráció feltételeit jelentik.

A beszélgetés zárásaként arra terelődött a szó, hogy ha a résztvevők befolyásos emberek lennének, min változtatnának az integráció érdekében. Lőrincz Borbála az oktatási rendszer átalakításával kezdené: bölcsődéskortól kezdve megfelelő színvonalú oktatást kellene biztosítani minden magyar állampolgárnak. Szabó Zsanett az integrációra fordított összegek egyenlőtlen elosztása ellen lépne fel, hogy a pénzek valóban oda menjenek, ahol szükség van rájuk, és ne főleg projekteken folyjanak el. Virág Ádám pedig azt hangsúlyozta, hogy fontos a döntéshozók felelőssége, de mindig oda kell tenni emellé azt is, hogy önmagában az állam és a támogatások nem tudják megoldani ezt a kérdést, mert ahhoz minden oldalról az egyén felelőssége is szükséges. Kiemelte azt is, hogy keresztény emberként kötelességünk is segíteni nehéz sorsú felebarátainkon.

Ezután a hallgatóság kérdései következtek, s ezeknek köszönhetően rendkívül élénk és érdekes beszélgetés bontakozott ki. Laborczi Géza evangélikus lelkész, a Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat leköszönő elnöke például

azt hangsúlyozta, hogy több olyan érintkezési terület kellene, ahol romák segíthetnek nem romáknak; receptre írná fel például, hogy több roma bébisitter dolgozzon többségi családoknál. Egy fogytékkal élő résztvevő pedig arról számolt be, hogy számára leírhatatlan élményt jelentett, amikor mozgáskorlátozott társaival együtt a leghátrányosabb helyzetű roma gyerekekhez jártak hosszú időn keresztül hétfőenként. A szegény gyerekek ragaszkodása és szeretete nagyon sokat adott nekik. A gyerekek pedig kitartást és erőt meríthettek a mindennapi küzdelemhez az ő példájukból.

*

Egyház és közélet viszonyát járta körül a harmadik beszélgetés a Szélerőzsa negyedik napján *Számít-e a szavunk?* – *Egyház a közélet útvesztőjében* címmel. A kérdező Laborczi Dóra, az Evangélikus Információs Szolgálat munkatársa volt, aki újságíró lévén kommunikációs szakemberként is szólt hozzá a témához. A vendégek dr. Fabiny Tamás elnök-püspök, Pröhle Gergely országos

Balról: Laborczi Dóra, Lőrincz Borbála, Szabó Zsanett és Virág Ádám

FOTÓK: A SZÉLRÓZSA FACEBOOK-OLDALA

Balról: Laborczi Dóra, Pröhle Gergely, Lukácsi Katalin és Fabiny Tamás

felügyelő és Lukácsi Katalin katolikus hitoktató, politikai aktivista voltak.

A beszélgetés az egyház és a politika kapcsolatát járta körül, azon belül is azt, hogy kell-e, és ha igen, mikor és milyen formában megszólalnia egy egyháznak közéleti témában.

„Fabiny Tamás püspök úr egy nagyon érdekes mondattal indította a beszélgetést: »Nem az a hír, ha a kutya megharapja a postást, hanem ha a postás a kutyát.« Az utóbbi időben több esetben is a média figyelmének előterébe került egyházunk különböző megnyilvánulásai miatt, amelyeket a beszélgetés résztvevői is feleltek. Lukácsi Katalin szerint a keresztény értelmiségnek kötelessége kritizálni az aktuális hatalmat. Fabiny Tamás szerint a lényeg, hogy a keresztény üzenetet mindig tartalmaznia kell a mondanivalónak. Pröhle Gergely felügyelő pedig elmondta, hogy a világi tisztségviselők feladata az, hogy közvetítsék ezt az üzenetet, hiszen a reformáció szellemi atyja, Luther Márton is felemelte hangját az igazságtalanságok ellen. Az egyház véleményformáló szerepe vitathatatlan a 21. században is. Nem mindegy, hogy milyen esemény hatására és milyen formában történik ez” – olvasható Márcz Samu beszámolójában, a Szélrózsa Facebook-oldalán.

Lukácsi Katalin így foglalta össze élményeit: „Tegnap Laborczi Dóra vezetésével a Szélrózsa országos evangélikus ifjúsági találkozón beszélgettünk Fabiny Tamás püspök úrral és Pröhle Gergely országos felügyelővel arról, számít-e a szava a keresztényeknek a közélet útvesztőiben. Dóra sok más kérdés mellett fölvetette, hogy bár sokszor hallgat az intézményes egyház – elsősorban az evangélikusokról volt szó, bár én fel-felvettem katolikus példákat –, mégis, Mesterházy Balázs lelkész ügyében szót emelt. [...] Fabiny Tamás válaszában hangsúlyozta, hogy ott kötelességük volt megszólalni, megvédeniük lelkészársukat, és örül, hogy megtették. Valamint sajnálatát fejezte ki, hogy a kormánytól független média Mesterházy és az egyház sorsával mit sem törődve emelte pajzsra a lelkészt és szavait. [...] A hallgatóság soraiból is kérdeztek minket. Bolba Márta evangélikus lelkész azt a kérdést szegezte nekünk, mi a kereszténydemokrácia, és mit jelent a keresztény értékek védelme, ami most bekerült az alaptörvénybe. A kérdésre Pröhle Gergely válaszolt elsőként, aki kiemelte, hogy számított erre a felvetésre, és válasszal készült, Szabó Magdára hivatkozva hitet tett amellett, hogy minden a magyar-keresztény kultúra része, ami a magyar reformátorok nyelvén születik,

és ember legyen a talpán, aki ebből szelektálni óhajt.

Nagy Szabolcs, a beszélgetés egyik szervezője és a *Kötőszó* blog szerkesztője azt a kérdést tette fel, hogy a második világháborúban példásan ellenálló norvég egyház mintája szerint a lelkiismeret szavát követi-e az egyház ma Magyarországon. Fabiny Tamás Ordass Lajos személyes tragédiájával válaszolt, akinek nem az fájt, hogy 1950-ben az állam koholt vádak alapján (valutaüzérkedés) börtönbe zárta, hanem az, hogy püspöktársai cserben hagyták és ők is megtagadták a püspököt.

A beszélgetés korábbi szakaszában Pröhle Gergely is beszélt arról a dilemmáról, hogy amikor megalkuszik az egyház az elnyomatás idején, mégis az intézmény működését biztosítja, amellyel lehetővé teszi azt, hogy az új generációk is csatlakozni tudjanak a közösséghez. [...] A nagy forrásokban égető kérdéseket beszélgettünk át, de a ránk, Krisztuskövetőkre nehezedő súly nem kell, hogy megijesszen bennünket. Kereszténynek, kereszténynek teherrel a vállunkon evangelizálhatunk igazán, hiszen sebzettségünkben is az élő Krisztust hirdetjük” – olvasható Lukácsi Katalin beszámolójában a *Facebookon*.

■ NAGY SZABOLCS – LABORCZI DÓRA

Füllentő Józsi bácsi

Nem tudom, hogy van ez, de úgy tűnik, ahogy telnek az évek, egyre kevesebb dologban leszek biztos. Tizenévesként olyan határozottan tudtam, hogy mi bűn, ki bűnös, és mi a jó, sőt tökéletes. Ma egyre gyakrabban gondolkodom el rajta. Itt van például a hazugság. És itt van a füllentő Józsi bácsi...

Józsi bácsit évtizedek óta ismerem. Lasú mozgású, jámbor ember. Mindenkiel tisztelettel bánik, legyen az ember, állat vagy növény. Emlékszem, amikor már menthetetlenül korhadt a kertünkben a cseresznyefa, és őt kértük meg, hogy vágja ki. Állt a fa tövében, sóhajtozott, hümmögött, az ujjaival szórakozottan cirógatta a törzset.

– Hogy lehetne megmenteni? – kérdezte. – Akár csak egy ágat. Ha megmet-szenénk alaposan. Akkor esetleg... Néhány rügyet átszemzek arra a fiatal fára. Ha mindenképp ki kell vágni, valamit akkor is átmentünk belőle.

És küzdött egy csomót vele. A fa végül kikerült, de a szemzés megmaradt. Ma is van egy cseresznyeága a meggyfánkban. (Aztán letagadta, hogy ő csinálta. Biztosan a férjem volt, csak nem emlékszem már rá – mondta. De ezt már megszoktuk tőle.)

Persze ez néha olyan körülményeskedésnek tűnik, az én hirtelen természetem nem mindig viseli jól. Neki viszont ilyen a vérmérséklete, és gyakran beigazolódik, hogy jó nekünk ez a hozzáállás.

A lovai is így kerültek hozzá. Sokáig lovardában élt Dongó meg Rakéta, aztán amikor kiöregedtek, húsárban hirdették meg őket. Józsi bácsi elhozta fuvaros lónak mind a kettőt. Nagy türelemmel betanított, hozzászoktatta őket az új feladathoz. Amikor meg nincs fuvar, az unokái lovagolnak a kövér Dongó és a komótosan lépkedő Rakéta hátán. Nem sietnek, nem kapkodnak. Olyan nyugodtak és megfontoltak lettek, mint az új gazdájuk.

És van Józsi bácsinak egy titka: időnként... lódit. Először azt hittük, csak szórakozott vagy feledékeny, de már gyanús, hogy nem.

Néhány éve a közeli városból került a faluba egy eladósodott család, Balog András meg a felesége, Kati. Riadt tekintetű, ágrólszakadt népek voltak. Mintha csak a szél fújta volna őket ide, olyan gyökértelenek. Ki tudja, milyen reményekkel jöttek. Itt olcsóbb az ingatlan, a ház mögött nagyobbacska kert is van, akár meg is lehet termelni ezt-azt, persze sok munkával.

Itt van mindjárt a szántás. Ha csak felássák a földet, bizony az is többnapos kemény munka. De Józsi bácsi *tevéde*séből megszántotta Dongóval meg Rakétával egy délelőtt a jövevények kertjét. Aztán bekopogott, és elnézést kért, hogy eltévesztette a helyet, ahol szántani akart, mert „ezek a földek ott hátul olyan egyformák”. Balog András csak nézett, aztán mivel szóhoz nemigen juthatott, csak kezét nyújtott Józsi bácsinak, aki attól kezdve jó ismerősként kezelte.

Bizony jól is jött az ismeretség, mert a vetés ideje igencsak közeledett, a jövevényeknek meg épp csak a mindennapira tellett, pedig a kukoricát bizony földbe kellett volna már tenni, hogy ősszel legyen mit aratni. Balog András röstelkedve ballagott át a szomszédba.

– Nagyon szégyellem – mondta –, de segítségre lenne szükségünk. Nem vagyunk járatosak az efféle dolgokban. Sose volt még földünk, azt se tudom, milyen magot szoktak venni és honnan, de a legrosszabb, hogy nem is nagyon telik rá most, hogy beszerezzük. Ha meg nem sérteném, szomszéd, ha kisegítene, megadnám ősszel az árát. Tudom, hogy magának nagyban van kukoricája. Biztosan ért hozzá. És azt is tudom, hogy nemigen ismerjük még egymást, szóval az is érthető, ha nem kapok bizalmat.

Már fordult volna ki az ajtón pirulva, de Józsi bácsi odalépett mellé, vállon veregette, aztán hátul a zsákokban megmutatta, melyik kukoricamag mit tud. Végül egy fél zsákkal a szomszéd kezébe erőltette, és megígértette vele, hogy ezzel és ezzel a sor- és tótávolsággal fogja elvetni, mert úgy lesz a legjobb.

Telt az idő, ha kapálni kellett, együtt kapáltak, ha elfáradtak, egy-egy kupicát lehajtottak a saját főzésű pálinkából. Ahogy jött a juhok ellésének ideje, Józsi

bácsi a nyájából hozott egy kisbárányt is dajkaságba a szomszédnak. Balogné, Kati megszeppenve karolta át a reszkető kis jószágot. Önfeledt mozdulattal simogatta, mint valami kisgyermeket, az meg odasimult a tenyerébe szelíden. Az asszony szinte könyörgően nézett a férjére.

– Mivel tartozunk? – kérdezte remegő hangon András.

De Józsi bácsi csak nevetett és legyintett.

– Á, ugyan! Ezért? – pukkadozott. – Nem szoptatta az anyja, ha otthagynom, elpusztult volna.

Aztán elmagyarázta, hogy csak a gondot hozta vele a házhoz, mert úgy kell ám cucliból táplálni az ilyent. Sok a baj vele, nem éri meg a fáradságot. És a bárány maradt. Szeretgették, cucliztatták vagy három hétig, de utána már ügyesen eszegette a szénát, majd a fűvet is.

Addigra már Balogék is tudták, hogy a szénát a lekaszált fű megszáritásával lehet létrehozni, sőt lassan – sok gyakorlással, bosszankodással és hátbaveregetéssel kísérvé – meg is tanultak a sarlóval, kaszával bálni. Fű nőtt bőven az árokparton is. A kis állat pedig sok örömmel járt, és szépen gyarapodott.

Felbátorodva csirkéket is vettek közösen. Józsi bácsi választotta ki a tíz legélet-erősebbet nekik. Öreg banánosládából lett a fészük, törött létrából a kakasülő, amelyen aludni szerettek. Kevéske dróthálóval körülkerítették a helyüket, ott kapirgáltak, pityegettek egész nap.

Múlt az idő, nőtt a bárány, gyűlt a széna, tollasodtak a csirkék, a kukoricát már nem kellett kapálni, olyan magas volt. Vidámabb lett az élet. A gyerekek is megbátoroztak. Balogék kislány unokája felmerészkedett lassan a kövér Dongó hátára. Józsi bácsi két fiú unokája pedig ügyesen vigyázott a kicsire, nem kellett aggódni. Két pöttöm lába úgy harangozott, mint valami lecsüngő virágfejek. Nem is nagyon kapaszkodott még, csak kacagott és nézelődött egyre. A fiúk fogták a ló kantárszárát meg a gyerek lábszárát, nehogy megriadjon a kislány, de a ló mindig olyan nyugodtan és egyenletesen lépegetett, mintha hímes tojást vinne: szinte elringatta.

A nyár gyümölcsei örökösen gazdagabban teremtek, mint ahogy Józsi bácsi családja el bírta volna fogyasztani őket. Mindig jutott a szomszédoknak is, és persze Balogék sem maradtak ki sohasem a jóból. Eper, cseresznye, meggy, málna, barack, szőlő, körte került az asztalra, és néha egy-egy tálka már nem üresen, hanem süteménnyel megrakva vándorolt vissza Józsi bácsiékhoz.

Eljött a betakarítás ideje. András meg Kati küszködtek pár napig a kukoricatőrrel, de egy délután Józsi bácsi véletlenül elnézte, hol is van a határ, és kombájnnal learatta az egészet egyben. Balogék azt se tudták, mit mondjanak. Hálálkodtak volna, ha szóhoz jutnak, de a szomszéd csak egyre gyűrögette a sapkáját lehajtott fejjel, pironkodva magyarázta, hogy mekkorát tévedett, és mennyire röstelli a dolgot. A kukoricát persze részarányosan elosztotta, és szólt, hogy be is hordja a göréba menten az utánfutójával, csak készítsék elő a helyet gyorsan. És érdemes lenne a csutkát összeszedni a kombájn után zsákba, mert az szanaszéjjel hagyja, pedig hetekig el lehet azzal fűtögetni télen, és teljesen ingyen van. A szárat meg,

ha gondolják, hogy nekik nem kell, elvinné ő a teheneknek télire. Természetesen kifizeti, csak úgy fogadhatja el.

Balog András már nem bírta tovább.

– Te Józsi! Mit akarsz te fizetni nekünk! Hát felszántottad a földünket!

– Az csak tévedésből volt – legyintett pirulva Józsi bácsi.

– Te adtál vetőmagot, hogy majd őszszel rendezzük.

– Á, arra te rosszul emlékszel. Én csak megmutogattam, milyenek vannak, meg hogy mire érdemes figyelni.

– Nem igaz! Egy fél zsákkal a hónom alá nyomtál. Elég lett az egész kertbe – vágott a szavába Balog András most már ingerülten. – Hát csak tudom?!

– Dehogyan tudod! – veregette vállon Józsi bácsi. – Na, ne búsulj! Hát én is öregszem – nevetett. – Nekem is mindent fel kell írni, mert különben kiesik – mutogatott a kobakjára. – Te se tudod már, hogy honnan lett vetőmagod, ugye, és rám akarod fogni. De én nem vagyok ám olyan, hogy elvegyem, ami nem engem illet, komám. Na, ha kicsit nem gondolkodsz rajta, majd beugrik, hogy is volt az tavasszal. Ne búsulj, ilyen az öregség

– veregette vállon a meglepetten tatógó szomszédot, azzal hazament.

De jött is vissza hamarosan a csordul-tig megrakott utánfutóval.

– Na, elkészítették a helyét? – kérdezte, mintha mi sem történt volna.

– Te Józsi! Elkészítettük, de csak nincs ez jól így. Mindig segítesz, mi meg semmit nem tudunk neked viszonzni – fogta meg a vállát András.

– Dehogynem, na. Hát épp az előbb kértem el a szárat a teheneknek.

– De mi megbeszéltük, hogy azt csak úgy adjuk. Nem fogadunk el érte egy forintot sem. Mert ez már mégiscsak sok lenne, hallod.

– Á, gondoltuk mi azt az asszonnyal. Aztán nem is pénzt adnék érte, hanem majd hozok át egy-két liter tejet naponta. Meg figyelj csak, itt van ez a zsák borsó is. Látod, ha a kukoricát darárod, tegyél bele egy-egy kisvödörrel. Jobban tojnak tőle a tyúkok.

És már ment is tovább. Pakolt, tanácsot adott, rendbe rakott. Komótosan, jámboran, kicsit lebegő járással, ahogy szokott.

■ FÜLLER TÍMEA

Mindennek rendelt ideje van

Amikor nagyobbacska gyerekként először olvastam végig a teljes Bibliát, komoly megpróbáltatás volt számomra néhány könyv belőle. Természetesen a történetek voltak a kedvenceim, és még a zsoltárok, amelyekben ugyan megdöbbenően őszinte volt a szerző akkor is, amikor a dühét, haragját, csalódottságát fejezte ki, mégis volt valami reménykeltő az egészben. De, mondjuk, *a Számok könyve* – vagy más címen *Mózes negyedik könyve* – és néhány kispapír írása nem kötött le annyira. A prédikátor Salamon könyve meg egyenesen elbizonytalanított. Mindenféle

felnöfttszöveggel volt tele, és néha nagyon elfáradtnak tűnt az, aki leírta.

Például egészen elszomorított a gondolat, hogy mindennek rendelt ideje van.

Éppen a nyarat búcsúztattuk. A nap még melegen sütött, de már hamarabb leszállt az este. A szántóföldeken még ott sorakoztak az aranyló bálák, amelyeken – ha nem volt a közelben felnőtt – nagyon jól lehetett mászókáználni és gurulgatni. A tücskök esténként éppúgy ciripeltek, mint a legforróbb napokon, és a sünök is ugyanolyan morgolódással döcögtek a kerten át, mégis megváltozott valami. Megérkeztek a tan-

könyvek és a füzetek, amelyeket be kellett fedni és táskába pakolni. Tudtuk, hogy aztán már jön a tanévnyitó a rémesen hosszú beszédekkel, amelyeket fegyelmezetten végig kell állni a hőségben, végül bevonulni az üvegfalú, modern iskola fullasztóan fülledt levegőjű termébe, egész nap ülni és csak estefelé játszani egy kicsit, ha marad rá idő a lecke megírása után.

Ezt jelenti hát a rendelt idő – gondoltam akkor, és igazán rossz ötletnek tartottam ezt az egészet. Aztán ahogy mégis elfogadtam a rendelt időt, észrevettem, hogy sok-sok jó dolog is rejtegetett ez. A könyvek és füzetek beborításánál sosem

költöttünk a készen kapható divatos holmikra, így szárnyalhattott a fantáziánk, hogyan lehetne egyedi és irigylésre méltóan szép az iskolai holmink külseje.

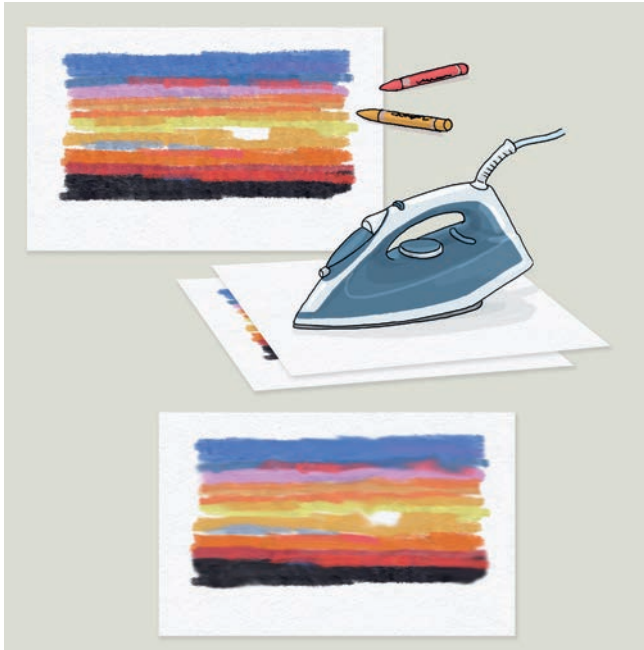
A tornacipőhöz előkerült a textilfilc, majd egy csöpp ecet, amellyel finoman öszszefolyattuk a színeket. A régi falinaptárak mesébe illő tájképei is jól jöttek a füzetborításhoz, hiszen amúgy mindig sajnáltuk őket a falra kitenni. A könyvekhez sima csomagolópapírt használtunk, amelyre plakátfestékekkel és krumplinyomdával pecsételtünk. De amikor volt vállalkozó szellemű – illetve nem hangosan tiltakozó – pici testvér az utcában, akkor előszeretettel bélyegeztük le a natúr színű borítókat az ő kis talp- és tenyérynyma- taival is.

A ceruzákra mintákat faragtunk bicskával, hogy majd ne cseréljük össze őket. A tolltartó cipzárára pompomdiszt készítettünk. A bicikliket felszereltük fényvisszaverő küllódíszekkel, hiszen ilyenkor már hamarabb érkezik az este.

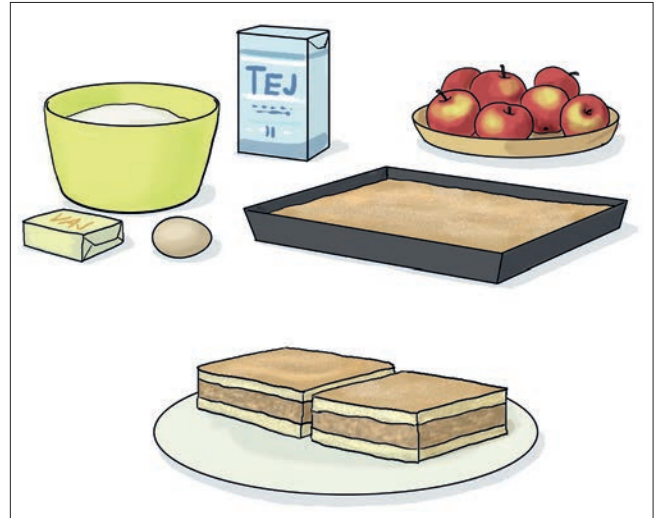
Hamarosan a korábban leszálló estének is lett jelentősége. Mert egész nyáron kinn voltunk az utolsó lehetséges pillanatig, és csak akkor mentünk be, amikor már nagyon veszekedtek velünk a szüleink, és rémesen csíptek a szúnyogok. Ilyenkor az ember már nem gyönyörködik a naplementében, hiszen mindenki őt siettet. Szeptemberben azonban a nap vége már fél nyolc körül érkezett – sőt a hónap végére fél hétkor –, így még minden esti tennivalóra kényelmesen volt idő utána is.

Naplementét nézni jó. Az ember a színkeverés gyönyörű kombinációit fedezheti fel minden este. Elképesztő a gazdagság, ami ilyenkor látható. A lilától a narancssárgán, kéken, vörösön és rózsaszínen át mindenféle variáció megjelenik. Mindennap más, és mindennap gyönyörű. És ennek a szépsé-

Vasalós naplemente. Zsírkrétával rajzoljunk csíkokat egy papírra, majd hajtsuk félbe, és vasalóval melengessük át. A színfoltok szépen összemósódnak, és igazi naplementés hangulatú képünk lesz.

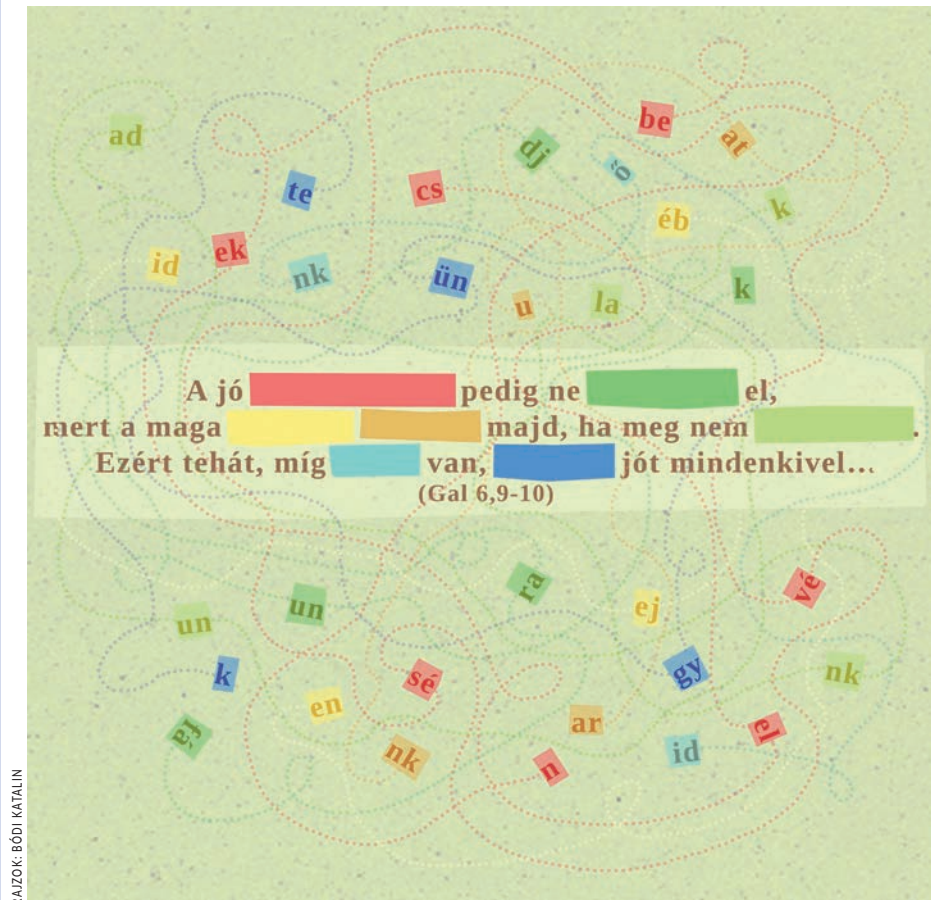
Almás pite. Hozzávalók: 50 dkg liszt, 15 dkg cukor, 1 dl tej, késhegynyi szóda, birkabúna, egy csipetnyi só, 25 dkg vaj, 2 tojás sárgája. Ezeket alaposan összegyúrjuk, vékonyra nyújtjuk (vagy lapogatjuk egy sütőpapíron). A tészta fele lesz a süti alja, amelyre nagy lyukú reszelőn almát reszelünk. Két evőkanál cukorral és egy kávéskanál fahéjjal meghintjük, majd befedjük a tészta másik felével, ez a süti teteje. Közepes hőmérsékleten (kb. 180 fokon) 20-25 perc alatt készül el.

ges természeti tüneménynek a megtekintése éppen ebben az időszakban van a legalkalmasabb időben. És persze jön a szőlőszüret, beérik a körte és az alma. Színesednek a levelek. Valóságos színkavalkád szemtanúi lehetünk ilyenkor.

Talán ezzel kárpótol minket Isten az elkezdődő tanév nehezen induló napjaiban. Nem tudom, de az biztos, hogy azóta minden időben keresem, vajon most minek lehet a rendelt ideje. Ha te is keresed, sok-sok eddig elrejtett ajándékre bukkanhatsz majd.

A Biblia arról is beszél, hogy az alkalmas időket milyen fontos észrevenni. Nemcsak a naplemente, az almás pite, a könyvborító-készítés, hanem a találkozások is értékes alkalmak, amelyeket jól kell kihasználni. Van, amikor adódik lehetőség egy barátság elkezdésére, egy kapcsolat ápolására, egy jó dolog megtételére, és van, amikor erre várni kell.

Kívánom, hogy legyen jó szemetek és értelmes szívetek, hogy az idő ne az ellenségetek, hanem a barátotok legyen. ■

RAJZOK: BÓDI KATALIN

Ha a megfelelő helyre teszed a betűket, elolvashatod az igeverset.

Hallhatóan evangélikus!

A Magyarországi Evangélikus Egyház félórása

Kéthetenként
hétfőn, 13.30-kor
a Kossuth rádió műsorán
Interneten: Mediaklikk.hu

Kövessen bennünket
az interneten is:
evangelikus.hu

Naponta aktuális tartalommal,
lelki táplálékkal, friss hírekkel,
érdekes interjúkkal, véleményekkel,
videókkal és képekkel várja Önt
a Magyarországi Evangélikus Egyház
hivatalos honlapja.

Egy kattintásra vagyunk Öntől!

Fogadóórát minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután 3 órától 5 óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.).

RADOSNÉ LENGYEL ANNA országosfelügyelő-helyettes,
a Déli Egyházkerület felügyelője

A nyugdíjas lelkészek szokásos bibliórája szeptember 7-én délelőtt fél 10-kor lesz a Deák téri gyülekezetben. Grendorf Péter tartja az előadást *A Tízparancsolat kortárs kontextusban – Mennyire félreértett vagy félreértelmezett a Dekalógus napjainkban?* címmel.

Jótekonysági koncert a kárpátaljai „elfelejtett” árvák javára. „...valahányszor megtettétek ezeket akár csak eggyel is az én legkisebb testvéreim közül, velem tettétek meg.” (Mt 25,40) A főtí Evangélikus Kántorképző Intézet Mandák kórusának zenei szolgálata szeptember 29-én, szombaton 16 órától a Pesterzsébet-Szabótelepi Református Egyházközség imaházában (1202 Budapest, Mártírok útja 149.). Igét hirdet Szeverényi János evangélikus lelkész. Az adománygyűjtés bevételét a kárpátaljai Beregszász és Nagyszőlős kórházaiban otthagytott gyermekek szükségleteire, illetve a nagydobronyi Irgalmas Samaritánus Református Gyermekotthon lakóinak javára ajánljuk fel. Információ: fb.com/szabotelep.hu.

KÖTŐSZÓ

Evangélikus közéleti blog

- Társadalom és egyház
- Kereszténység és közélet
- Krisztus és a 21. század
- A világ (nem csak) lutheránus szemmel

Kötőszó – Rákérdez,
következtet, összekapcsol.

Olvassa, kövesse és ossza meg!

kotoszo.blog.hu

Nem felel meg az elvárásaidnak?

Előfordult már veled, hogy csalódtál valakiben? Vagy dühös lettél rá? Egyszer megpróbáltam segíteni valakinek, aki súlyos személyes problémákkal küzdött. Egykor sikeres vállalkozása romokban hevert. Csekkjeit visszautasították, hitelezői üldözték, házassága válságban volt. Mindezekre ráadásként elbukott egy alkohol- és szerhasználat-

ellen, tanácsaim gyökeresen megváltoztatnák az életét. Miközben tanítani akartam őt, mégis ő tanított meg engem valamire. Fontos és nagyon értékes leckét kaptam, amikor ezt mondta: „Ha a boldogságod attól a képességedtől függ, el tudod-e érni, hogy valaki az elvárásaidnak megfelelően éljen, boldogtalan életre vagy ítélve.”

nöm? Mi a te boldogságod vagy boldogtalanságod forrása? Függetlenül másoktól, elsősorban attól, hogy megfelelnek-e az elvárásaidnak? Ahogyan nehézségekkel küzdő, ám bölcs barátom rámutatott, mások sosem fognak tudni megfelelni azoknak az elvárásoknak, amelyeket mi támasztunk nekik.

Ne érezd magad kellemetlenül, ha beleestél ebbe a csapdába. Sokan járnak hasonló cipőben, beleértve néhány fontos bibliai szereplőt is. Az *Apostolok cselekedetei* 15. fejezetében azt olvassuk, hogy Pál apostol és Barnabás között nézeteltérés támadt Barnabás unokaöccse, Márk ügyében, akit Jánosnak is hívtak. Márk korábban elhagyta őket egy missziós úton, emiatt Pál hűtlen emberként tekintett rá, és nem engedte, hogy további útjaikon velük tartson. Nyilvánvaló, hogy Márk nem felelt meg Pál elvárásainak.

Ezzel szemben Barnabás lehetőséget látott fiatal rokonában. Ő úgy döntött, hogy Márkkal marad, és bátorítja lelki útja során, hasonlóan ahhoz, ahogyan Saul (Pált) is kísérte sok évvel korábbi megtérését követően. Néhány évvel később Pál (Barnabás említése nélkül) ezt írja pártfogoltjának, Timóteusnak: „Márkot vedd magad mellé, hozd el magaddal, mert hasznomra van a szolgálatban.” (2Tim 4,11)

Két leckét tanulhatunk meg ebből. Egyfelől azt, hogy ha mások nem felelnek is meg az általunk támasztott elvárásoknak, ez nem azt jelenti, hogy Isten sem munkálkodik bennük. Lehet, hogy mi már minden tőlünk telhetőt megtettünk értük, és az Úr másokat fog melléjük állítani, akik segítik őket személyes útjukon. Másfelől azt, hogy bizodalunkat ne másokba, hanem egyedül Istenbe vessük. Nehémiás könyve (8,10) arra bátorít bennünket: „Ne bánkodjatok, mert az Úr előtt való öröm erőt ad nektek!”

Nem mintha perdöntő lenne, de ugye tudod, hogy ennek a Márknak tulajdonítjuk *Márk evangéliumának* a lejegyzését?

■ KEN KORKOW

Forrás: Monday Manna

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

rehabilitációs programban, és zugivás miatt kórházba került. Hónapokon át találkoztunk rendszeresen, de egyre inkább úgy tűnt számomra, hogy fölösleges időpocsékolás, amit csinálok. Dühös voltam rá – és magamra –, mert a tőlem telhető legnagyobb erőfeszítés sem hozott látványos eredményt vagy előremozdulást.

Miért nem hallgatott ez az ember a bölcs tanácsaimra?

Tanítani próbáltam őt, azzal a meggyőződéssel, hogy ha nem állna ennyire

Ez a barátom, számos nehézsége ellenére, egy rövid időre tanítómá vált, én pedig a tanítványává. Ezt az éles meglátását sosem felejtettem el, és alapvetően megváltoztatta hozzáállásomat azokhoz az emberekhez, akiket tanácsokkal látok el, mentorálok, és egy jobb élet felé irányítok, amelynek végső soron a Jézus Krisztussal való személyes kapcsolat a célja.

Te hogy vagy ezzel? Ismerős a helyzet, amellyel nekem kellett szembesül-

Új lelkész a nagyszénási gyülekezetben

Hivatalosan augusztus első vasárnapján kezdte meg szolgálatát a nagyszénási evangélikus gyülekezetben Győri Veronika Ágnes (*képünkön jobbra*). A lelkész nő Bács-Kiskun megyéből érkezett, korábban iskolalelkészként dolgozott a soltvadkertei Kosuth Lajos Evangélikus Általános Iskolában.

Győri Veronika Ágnes Celldömölkön érettségizett. Nagynénje akkoriban jegyző volt az alsósági gyülekezetben, elsősorban vele járt a különböző egyházi rendezvényekre, ő formálta hitét, és az ő indíttatására jelentkezett a teológiára, bár a Veszprémi Egyetem magyar-színháztörténet szakára, valamint a szombathelyi főiskola magyartörténelem szakára is felvették. Az előbbi

helyen halasztást kért, és a teológián kezdte meg tanulmányait abban a reménységben, hogy két év után párhuzamosan végzi a másik szakokat. De időközben megérlelődött benne az elhívás, hogy lelkész szeretne lenni. Hét éven keresztül vezetett Alsóságon vasárnaponként a gyermek-istentiszteleteket. Édesapja az alsósági gyülekezet felülvizsgálója, édesanyja presbiter.

A hatodéves képzést a budapestzuglói gyülekezetben töltötte Tamásy Tamásné mentorsága alatt. 2008-ban szentelték lelkésszé az alsósági evangélikus templomban, majd a bobai gyülekezetbe került beosztott lelkésszént.

■ *Forrás: Szeretleknagyszenas.hu*

A SZERZŐ FELVÉTELE

Bemutakozó szolgálat Ősagárdon

Ünnepi istentiszteletre gyűlt össze augusztus 12-én az Ősagárdi evangélikus gyülekezet. Eslényi Ákos távozása után – akitől július 29-én köszöntek el – Magyar Tamás helyettes lelkész kezdte meg munkáját bemutatkozó szolgálatával.

Az Ősagárdi gyülekezet nagy szeretettel fogadta új pásztorát. Nagy Tiborné felügyelő köszöntötte a lelkészt, és Isten áldását kérte mind az Ősagárdi, mind a legéneki gyülekezetben végzendő szolgálatára, valamint a gyülekezeti tagokkal végzett közös munkára.

■ RACSKÓNÉ LACZKOVSZKI ZSUZSANNA

Megtölteni ezer rászoruló gyermek iskolatáskáját

Az Ökumenikus Segélyszervezet munkatársai nap mint nap találkoznak olyan családokkal, amelyek számára a napi bevétel előteremtése is gondot okoz, így önerőből esélyük sincs kigazdálkodni az iskolakezdéssel járó jelentős kiadásokat. A legszegényebbeknél ez az időszak sokszor a reménytelen eladósodásról szól. A gyermekeknek a legnagyobb veszély pedig az, hogy megfelelő tanszerek hiányában szegyenkezve mennek iskolába, és ez meghatározhatja a tanuláshoz való viszonyukat, jövőjüket. Az Ökumenikus Segélyszervezet *Iskolakezdés együtt!* elnevezésű korábbi segélyakciói során átadott, személyre szabott tanszercsomagok nemcsak óriási örömet jelentettek a gyermekeknek, hanem valódi esélyt is nyújtottak a felzárkózásra.

2018-ban ezért hetedik alkalommal hirdet összefogást az Ökumenikus Segélyszervezet, hogy az adományozók jóvoltából ezer nehéz sorsú gyermek tanévkezdéséhez nyújthasson segítséget. A szervezet célja, hogy a fejenként tízezer forint értékű, egyéni szükségletek szerint összeállított tanszercsomagok már a tanévkezdés napja előtt eljussanak a rászoruló gyerekekhez.

A segélyszervezet akcióját a *segelyszervezet.hu/hu/iskolakezdes-egyutt* oldalon online adakozással, a 1353-as adományvonal hívásával, valamint banki átutalással is lehet segíteni. Az akció végén pedig minden adományozónak beszámolóút küldenek arról, kinek mire ment a pénze.

■ *Forrás: MÖS*

FOTÓ: FEKETE DÁNIEL / MÖS

Nigériai útinapló 3.

A Lutheránus Világszövetség Kölcsonös tanulás a vezetők cseréjén keresztül (Mutual Learning through Exchange of Leaders) elnevezésű projektjének a Magyarországi Evangélikus Egyházat érintő első lépéseként Fabiny Tamás elnök-püspök és Buda Annamária, az országos iroda diakóniai osztályának vezetője Nigériába látogatott. Útinaplójából – amelynek most a harmadik részét közöljük – képet kaphatunk a nyugat-afrikai országról és evangélikusainak mindennapjairól.

Jagampo. Megvan az „afrikai szürrealitásverseny” mai győztese, egy kisfiú, aki a főúton előbb a kátyúba fát ültetett, most pedig éppen egy másikba készül rizst palántálni. Ezzel egyfajta mesterseges lassítópontot hoz létre. Egy másik fiúcska talicskával áll az út közepén, ő is készül valamire. Kátyúznak.

Lehúzódnak az út szélére, szemben megáll egy másik autó. Püspöki „találkozó” útközben. Kicsi püspök nagy keresztrel, méretes zakóban, hatalmas mosollyal. Találkozásokat látunk mindenütt. A földiken, az utak mentén. Bármilyen találkozási helyre: kút, piac, templom, iskola, temetés, ellenőrzési pont.

Péntek. Ünnepe van, a ramadán vége. Mozdulni is alig lehet az utakon. Színes tömeg hömpölyög a mecsetek felé. Fegyveresek vigyázzák a rendet. Ünneplőbe öltözött kicsik és nagyok, férfiak és nők. Ami eddig „csak” színes volt, az most pazar mód színes, úgy tűnik, az élet lüktetésének kifejezése még tovább is fokozható. Az állami képviselők is igyekeznek imádkozni; a dugóban hatalmas konvoj közeledik, sok katona elől-hátul, sok fekete dzsip. A dzsip státuszszimbólum. Bármilyen az, ami nagy. Csak a nagy szegénység nem az.

Pásztorból pásztor. Nyugat-Afrika legnagyobb szemináriumába megyünk. Jelen van a teljes menedzsment, bár az ünnep miatt itt is szünet van.

A bibliaiskola volt az első kezdeményezés, 1976-ban alapították. Ennek az a funkciója, hogy felkészítse a gyerekeket az iskolára, majd a középiskolára. Ma is sokan a bibliaiskolában, a bibliolvasáson keresztül tanulnak olvasni, írni. Az állam által elismert képzőhely. Korábban Nyugat-Nigériában adták ki a diplomát, majd az egyház úgy látta, hogy szükséges egy lutheránus szemináriumot létrehozni mást is.

1985-ben alapították a meglátogatott intézményt. Jelenleg kétszázhat hallgatója van, a képzés angol nyelven zajlik. Ez Nyugat-Afrika legnagyobb angol nyelvű szemináriuma. Az a cél, hogy vonzó legyen az egész régió számára, nemcsak az országon belül, de Kamerun és Csád felé

is nyitni igyekeznek. A képzési rendszer a bolognai szisztémához hasonló. Doktori program még nincs. Igyekeznek megtalálni az iskola üzenetét, misszióját. A jövőben több fakultást terveznek.

Szoros a kapcsolat a szeminárium és az egyházvezetés között; ez a hallgatók ordinációja előtt a legintenzívebb. Különböző osztályok működnek, adminisztrációs és tanulmányi ügyekkel foglalkozó részlegek is vannak. Van, aki a lelki életért felelős. A hallgatók kisebb csoportokba szerveződnek, ezeket lelkész vezeti, ez az a fórum, ahol az egyéni, csoportos és iskolai problémák előkerülnek.

Az igazgató, aki öt hónapja vezeti az intézményt, elmeséli, hogy az ő évfolya-

ma volt az első, amely bibliaiskolás képzés után négy év szemináriumot is végzett. 1989-ben fejezték be, 1991-ben a gyakorlat után ordinálták őket. Muszlim családban született az igazgató, tizenhét éves volt, amikor megkeresztelkedett. A rokonságából járt egy fiatal a bibliaiskolába, az ő jegyzeteit olvasta. Tizenöt évig pásztorokodott, majd lelkipásztor lett.

A szemináriumban sokféle „világi” tudományt is – pedagógia, pszichológia stb. – oktatnak a teológiai kurzusok mellett. Két egyetemhez tartozik az intézmény, mert nem minden képzésüket akarták elismerni. „A világi ember is keresztény,

minden, amit teszünk, a hitünkől fakad” – mondja az igazgató. Könyvtára is van a szemináriumnak, 16 880 kötettel. A katalógus kézzel írott, hagyományos. Kísérőink megmutatják az üres „szerver-szobát”. Korábban adományként kaptak számítógépeket, de az örökös áramszünet miatt tönkrementek.

A lutheránus „juniorseminárium” középiskolaként funkcionál. Keresztelésük után a fiatalok bármilyen háttérrel jöhetnek ide, majd a képzés végeztével visszatérnek saját közösségeikbe. Működik egy óvoda is. „Vidéki egyházi közösségekből, vidéki háttérrel jönnek, nem tudnak tanulni, mert nincs pénzük, kihívás ez számukra. ▶

Fontos, hogy értük is imádkozzunk” – mondja a vezető. Már a kezdetektől van muszlim háttérű hallgatójuk is.

A Boko Haram vevű iszlamista terror-szervezet és az Iszlám Állam veszélyezteti a szeminárium hallgatóit is. Veszteségeik vannak. Sok mindenen mennek át az idejövők; a Jézusba vetett hit az, ami segít. Megosztják egymással az életüket, spirituális tanácsokat adnak egymásnak.

A kollégium kisebb házacskákból áll, ezekhez kapcsolódik egy konyhaépület, itt raknak tüzet a földön a diákok. Hagyományos módon főznek. A házak között a „mosdó”. Hatalmas a terület, kétszáz hektár. Egyházi tulajdon. Vannak családok hallgatók is, ők a gyermekeikkel laknak itt. A felségek háztartástan-oktatást kapnak. Mindenütt kecskék, szarvasmarhák, tyúkok. Láthatóan a campus valójában élet- és lakóközösség. A házak előtt ágyak moszkítóhálóval – mint előző nap megtanultam az önkéntesektől, ez a megfelelő eljárás.

A hallgatók középiskolákba és gyülekezetekbe mennek gyakorlatra, majd erről beszámolnak. A szeminárium templomában folynak az áhítatok, istentiszteletek, ez is a gyakorlat része. Harang nincs, egy fém kerétkarcsát kell megütni egy csavarkulccsal, ez az eszköz jelzi az órák kezdetét és végét is. A templomban nincs orgona, az együttes eszközeit látjuk: dobfelszerelést és a legkülönbözőbb hagyományos ritmushangszereket.

Van egészségügyi ellátóhely is. A higiéniés körülmények alapján mondhatom, csoda, ha az éppen maláriától szenvedő fiú nem kap el valami más betegséget is, de hat lány ül körülötte, hogy ne legyen egyedül. Az iskolatársai. Szünet van, de ők nem mentek haza, beteg társukkal vannak. Csak ülnek együtt. Együtt.

Az elemi iskolába megyünk. Négyszáz diák sorakozik fel az udvaron. Eléneklük az iskola és Nigéria himnuszát is. Nagyon helyesek. A kicsik lelkesen elől állnak, a kamaszok hátul, szájukat húzogatva kicsit, de énekelnek. Az iskolát 1998-ban alapították harminchét gyerekkel. Volt, amikor hatszázan voltak, de a Boko Haram miatt sok szülő nem meri már ideküldeni a gyermekét. Az iskolai egyenruha kék ing vagy blúz és sűrű nadrág vagy szoknya. A szabadidős viselet barna ruha a lányoknak (nagyon csinosak), barna nadrág és ing a fiúknak. (A maláriás fiú a gyengélkedőben az iskolai egyenruhájában feküdt.)

Ez bentlakásos iskola, az egyház tartja fenn, a diákok tandíjat fizetnek. Muszlim családok gyermekei is vannak a gyerekek között. Háromszor mehetnek haza a kollégisták egy tanévben, a szülők havonta egyszer jöhetnek látogatni. A diákok tíz százaléka megy teológiára. A kollégiumban húsz-negyven ágyas szobák vannak, a tanulók maguk mosnak, magukat látják el. Több mint hetven munkatársa van az

iskolának, az igazgatónő csodajelenség. Vékony, apró kis asszony, nagyon idős, kicsit nagyothall, szemüveget visel, és rettentően elegáns a nigériai ruhájában.

Menekülttáborban. Az álom folytatódik. Amíg várakozunk, életem egyik felejthetetlen óráját élem át. Sétálgatok a tábor kiszolgálóhelyiségei között. A fehér ember itt feltűnő. Sok a gyerek, azonnal elém penderedik egy, és szól. Nem értem, ő is mondja, én is mondom, és mosolygunk egymásra. Nyújtja a kezét. Nem tudtam, mit kell csinálni, gondoltam, kér valamit, de nem volt nálam semmi. Hát leguggoltam, és elkezdtem játszani a kezével. „Kerekecske, gombocská...” Mosolyog. Újra tartja a kezét, még egyszer, újra és újra, aztán jönnek a többiek. Már tízen, húszan vesznek körül, meg sem tudom számolni, kis fekete kezek jelennek meg felfordított tenyérrel és csillogó szemek. Mivel ramadán van, még itt is gyönyörűek a színes ruhák.

Aztán újabb kör: „Csíp, csíp, csóka”, a „ssss” susog, mindenhol a „hess, hess, hess”. A nagyobbak tolják elém a kisebbeket, játsszak velük is. Egyre többen vannak. Felállok. Az „Elvesztettem zsebkezdőmet” következik, körbeállítom őket, a tekintetükkel követik, mit kell csinálni. Dudorásznak, énekelgetnek, lépegetnek, és pont úgy, mint a magyar gyerekek, válogatnak, kinek a kezét fogják meg, sőt egy be is áll a kör közepére. Tudják pontosan, mit kell csinálni. Aztán a „Bújj, bújj, zöld ág” jön. Azonnal a ritmusra lépegetnek a kezeink alatt. Két kör után rájönnek a huncutságra. Ha nem mennek előre, irányítani lehet, hogy ki legyen a következő, aki a kaput tartja. Aki kimarad, az körülöttünk ugrándozik a ritmusra. Sok-sok csillogó szempár, nevetés, pici sírás, az jön a karomba.

Megjön a vezető, abbahagyjuk a játékot. Egy pillanat alatt csendben ülnek körülöttem, és figyelik őket is, amit a vezető mond, az ő sorsukról.

A tábor nyitáskor nyolcezer embert fogadtak be, jelenleg ezerkétszáz lakója van a tábornak. A Boko Haram elől, északabbról, innen három-négyszáz kilométerrel menekültek el. Mindenki nigériai, és mindenki magát látja el. Egy család egy sátorban él. Valamennyi rizst és kukoricát kapnak, minden másról maguknak kell gondoskodniuk. A területen veteményeznek; az itt lakók korábban is mezőgazdaságból és kereskedelemből él-

tek. Legtöbbjük muszlim. A Boko Haram őket sem kímélte. Volt, ahol az imábot is megölték. Az ima alatt történt a robbantás. Először a keresztényeket érte támadás, aztán a muszlimokat. A templomok és a módosabbak lakóházai és boltjai voltak az elsődleges célpontok.

Van egészségügyi részleg és imádkozóhely is a táborban. Amíg ott tartózkodunk, el is érkezik az ima ideje. A férfiak összegyűlnek, elvégzik a szertartást. Nem több mint öt perc, azután folytatódik az élet. (Az ima természetes része a muszlim mindennapoknak. Egyik este látom, amikor az imám hangja felcsendül az utcánkban, hogy a borbélytól kijönnek a férfiak, az üzlet előtt együtt végzik imájukat.)

A táborlakók remélik, hogy visszatérhetnek az otthonukba. Ha hírt kapnak, mennek haza. Ugyanakkor nagyon nehéz az újrakezdés, mert semmijük nincsen. Gyalogosan menekültek. Sokan elvesztették a férjüket, vannak teljesen árva gyerekek is, de mindig akad egy család, amely

kültek gyalogosan. A családjával él itt, két asszonnyal és tizenhárom gyermekével, nemrég született és húszéves is van köztük.

Egy katolikus templom udvarába fordulunk be. Hatalmas Mária- és Jézus szíve szobor a templom mellett. Továbbmegyünk az udvarban, hasonló sátrak tűnnek fel, mint az előző helyen. A templom udvara egy menekülttáborban ér véget. Itt él olyan lakó is, aki Kamerunból jött. Egy asszonynak, aki egyedül van három gyermekével, kötőgépe van, a gyerekeknek készít ruhát a hidegebb időre.

Fiatal pap vezeti a tábort, ő kísér bennünket. „2014-ben nyitottuk meg a tábort. Először három napra gondoltunk, aztán három hétre, aztán három hónapra. Most már negyedik éve működünk” – mondja. A helyi egyházközség elfogadja a helyzetet; van földje a közösségnek, a lakók onnan kapnak ennivalót. Muszlimok és keresztények vegyesen a menekültek. Volt közöttük konfliktus: a keresztények kirekesztették a többieket. A pap tanította

Szombat. Kamerun felé haladunk. A vörös, kemény földeken állatok legelésznek. Úgy tűnik, a természethangyák és a négy lábúak tudnak itt megélni a legjobban. Bár utóbbiaknak igen-igen vékony a horpaszuk, mindegyiknek látszanak a bordái. Az emberek nagyon nehezen élnek; errefelé még kreatívabbnak kell lenni az élelmiszer megtermelésében.

(Útközben magyarnyelv-lecke a püspök úrtól. Leírom, hogy ne felejtsem: nem „szorgalmi út”, hanem „szolgalmi”, ha „idejekorán” érkezünk, az a pontos érkezést jelenti, és az „ötödfél” négy és felet jelent, mert az ötödik a fél.)

Itt jó az út, egy magyarországi vidéki főúthoz hasonló minőségű, csak sok a kátyú. Kisebb szakaszokon a felezővonal is fel van festve, bár ez itt csak tájékoztató jelzésnek tűnik. A KRESZ-alapszabály itt: erő és gyorsaság. Táblák egyáltalán nincsenek. A városban láttunk közlekedési lámpát, de csak a tér strukturálását szolgálja. Yolában volt egy. Mutatóba.

Errefelé az épített környezet kicsit más. A házak négyzet alakúak, nem kör alaprajzúak, piciny szobácskák, kis, lőrészerű ablakokkal és egy ajtóval. Nagyon vékony, vert faluk van. A módosabbak házán fémtető: hullámlemez. A komolyabb házak tetőszerkezetét bambuszából ácsolják. Ezt az építés alatt lévő püspöki házban láttam; nem volt még plafon, de már benne laktak. A fotelból lehetett látni a tetőszerkezetet.

Megszokjuk a katonai ellenőrző pontokat. Változatos dekorációval jelzik ezeket: olajshordók befestve, gumiabroncsok, cementeszakok. A tájat gyönyörű fekete sziklatömbök keretezik, rajtuk írások, a politikai kampány részei. Ez a helyi óriásplakát. Olcsóbb, tartósabb. Lerobbant teherautó az út közepén. A háromszög mellett növénykupa is jelzik számunkra, hogy veszély várható.

Elérjük a Boko Haram által támadott első települést. A kíséronk férje innen származik, ő a szeminárium igazgatója, aki pásztorból lelkipásztor lett. Gyönyörű hegylancok előttünk, a párából izgalmasan bukkanak elő. Sűrűsödnek az ellenőrzési pontok. És a pálmafák.

Látva a tájat és megismerve a közlekedési viszonyokat, a menekülés szó is új értelmet kap. Amerre megyünk, jobbról balról jelzik, hogy ezt is lerombolta, azt is lerombolta a Boko Haram. Mindenütt veszteség, és mindenütt az élet.

■ BUDA ANNAMÁRIA

KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓK

gondoskodik róluk is. Itt is. Nagyon sok gyereknek ez ad esélyt az életre: hogy a tradíció szerint a jobb módúak befogadnak gyerekeket, akár családjaikkal együtt, ők a család „háza népe”.

Ez az egyik legjobb tábor, megfelelő munkatársi létszámmal. A gyerekekhez önkéntesek járnak be, próbálnak velük foglalkozni. Itt van a helyi egyháznak szerepe. Egy férfi mesél: a bátyját és annak feleségét is megölték a szeme láttára, ők éjjel mene-

meg őket arra, hogy a „kereszténységbe nem fér bele a kirekesztés”. Azóta megszűntek a konfliktusok.

Az egészségügyi részleget sokan magas vérnyomással keresik föl, amely aztán normalizálódik a nyugodtabb körülmények között. A részlegben szülősoba is működik, száz gyerek született itt az elmúlt négy évben. Ikreket szoptató anyával találkozunk, ők is itt születtek. Nyugalom érződik.

Evangelikus lelkész is kérdez majd az új tévés vetélkedőben

A világ számos országát már meghódította, most hazánkba érkezik a nagy sikerű Who's Asking? alapján készült tudásalapú vetélkedő Gundel Takács Gábor műsorvezetésével, amelyben hazai hírességek mellett egy evangélikus lelkész is kérdezi a játékosokat.

A Viasat3 új műsorában most az egész ország kérdezhet – a biciklis futár, a fodrász vagy éppen egy evangélikus lelkész is! Ebben a vetélkedőben nemcsak a kérdés fontos, hanem az is számít, hogy ki, hogyan és hol teszi fel. Az első benyomás mindent eldönthet. Külön öröm, hogy a reformációi emlékévé arcaként is megkedvelt Gundel Takács Gábor mellett az új kvíz-műsorban kérdezőként feltűnik majd Gáncs Tamás, a kelenföldi gyülekezet igazgató lelkésze is. De olyan hírességek, mint Ónodi Eszter, Rúzsa Magdi, Hajós András vagy éppen Scherer Péter is próbára teszik a játékosok tudását, akik a vetélkedőn akár tízmillió forintot is nyerhetnek.

A *Kérdező* augusztus 27-én, hétfőn 20 órakor indul a csatornán. A vetélkedő hat héten keresztül minden hétköznap este látható lesz.

■ E. É.

A kereszténység lesz a fő témája az Operaház új évadának

Ókovács Szilveszter főigazgató az MTI-nek elmondta, a Magyar Állami Operaház 2019/2020-as évadának kiemelt témája lesz a kereszténység. Beszél arról is, hogy az Operaház mellett az Erkel Színházat tovább modernizálnák. Ősztől folytatódik a *Gördülő Opera* nevű rendezvénytársaság sorozata is.

Hozzáfűzte: a tematikus évadban olyan darabokat fognak bemutatni, amelyek mélységében foglalkoznak a kereszténységgel. Nem csupán bibliai történetek ihlette primér művek tartoznak ebbe a körbe, hanem a kereszténységet éltető vagy vele egyúttal vitázó darabok is, mint pl. Wagner *Tannhäuser*. Az évadot 2020 májusában egy szintén keresztény tematikájú fesztivál zárja majd, „megágyazva” az ötvenkettedik nemzetközi eucharisztikus kongresszusnak, amelyet Budapesten rendeznek 2020 szeptemberében.

■ Forrás: MTI

A Szentföld fotósszemmel

Szentföld – magyar Szentföld címmel nyílt meg Kodrucz Sándor fotóművész kiállítása Répceszemerén. A száznegyven képből álló tárlat augusztus végéig tekinthető meg az evangélikus imaházban.

A kiállítás a Magyar Szentföld Alapítvány szervezésében jöhetett létre. Az alapítvány képviselőjében Németh Edit köszöntötte az érdeklődőket, aki rendhagyónak nevezte a bemutatkozást, többek között a helyszíne miatt is. Úgy fogalmazott: „Egy százhatvanhét éves imaház adott otthont ennek az eseménynek. Ez a hely is erős spirituális kisugárzással bír, hiszen ide az emberek azért járnak, hogy a Teremtővel spirituális kapcsolatba léphessenek. Azonban egy ellentmondásra

szeretném felhívni a figyelmet. Két emléktábla függ az imaház falain. Az egyik egy százéves évfordulóra emlékeztet, a másik egy ötszáz évesre. Az egyik a halálra, a pusztulásra, az értelmetlen rombolásra, míg a másik közvetlenül a szeretetre utal. Itt bent láthatjuk az I. világháború – vagy ahogy száz éve hívták: a nagy háború – répceszemerei áldozatainak emléktábláját. Kint, a falon egy tavaly felfüggesztett tábla a reformáció ötszázadik évfordulója előtt tiszteleg. [...]

Ahhoz, hogy ez a kiállítás létrejöjjön, három olyan emberre volt szükség, akik érzik egy hely szellemiségét, és képesek azt fejleszteni, formálni, gyarapítani, egyszóval: emelni. Szükség volt egy következetes polgármesterre, akinek több évtizedes, elkötelezett munkáját az egész település magán hordozza. Egy tehetséges fotóművészre, aki, miután már Magyarországon több évtizeden keresztül bizonyított, és több szakmai díjjal jutalmazták, új, választott hazájában, Izraelben is helytállt. Továbbá szükség volt a kiállítás megálmodójára és megvalósítójára, Pál Istvánra, aki munkájáért számos elismerést kapott – többek között Kemény Bertalan Falufejlesztési Díjat, Podmaniczky-díjat, Kós Károly-díjat –, és jelenleg is több projekt ötletgazdája és kivitelezője.”

■ Forrás: Kisalföld.hu

Négy egyház börtönlelkészei segítik a reintegrációt

FOTÓ: MERÉNYI ZITA / MAGYAR KURIR

A büntetés-végrehajtás kiemelt feladata a fogvatartottak társadalmi reintegrációjának elősegítése: ebben jelentős szerep jut a vallásgyakorlásnak, az egyházaknak. A négy történelmi egyház – a katolikus, a református, az evangélikus és az izraelita – harmincöt börtönlelkésze végzi jelenleg egyházi irányítás és felügyelet alatt, ökumenikus szellemben tevékenységét a hazai büntetés-végrehajtási intézetekben, amelyek mindegyikében biztosítva van a szabad vallásgyakorlás.

Idén nyáron rendezték meg harmadszorra – a reintegráció keretében – az országos fogvatartotti záródoklatot, amely a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága és a Honvédelmi Minisztérium Katolikus Tábort Püspökség közös szervezésében valósult meg. A záródoklaton az arra érdemes elítéltek lehetőséget kapnak, hogy a lelki feltöltődés reményében felkeressék Magyarország leglátogatottabb búcsújáráshelyét Mátraverebély-Szentkúton. A két éven belül szabaduló, alacsony vagy közepes biztonsági kockázatba sorolt, együttműködő és szabálykövető fogvatartottak részvételével zajló rendezvény évről évre komoly felkészülést és komoly munkát követel a büntetés-végrehajtás szakembereitől, de hatalmas élményt és lelki feltöltődést jelent a részt vevő fogvatartottaknak. Idén tizenhat börtön közel nyolcvan fogvatartottja lehetett részese a különleges eseménynek.

Az egyházak, felekezetek áldásos működése 1949-ig folyamatos volt a magyar-

országi börtönökben, amíg az akkori igazságügyi miniszter a börtönlelkészek tevékenységét meg nem szüntette. A magyar büntetés-végrehajtás egyes intézeteibe 1989-től, általánosan azonban a rendszerváltozás után, 1990-től léphettek be ismét egyházi szolgálat végzése céljából az egyházak és különféle felekezetek képviselői, valamint a missziós és karitatív szervezetek tagjai.

A magyar büntetés-végrehajtási szervezet a fogvatartottak vallásgyakorlására számos lehetőséget biztosít: évek óta megrendezett fogvatartotti programokkal, országos bibliavetélkedővel, imanapokkal, szentmisékkal, csoportfoglalkozásokkal, zenés és családi istentiszteletekkel, sikeresen adaptált nemzetközi kezdeményezésekkel, mint a börtönkursillo vagy a már három büntetés-végrehajtási intézetben működő APAC-részlegek kialakításával segítik a fogvatartottak lelki egyensúlyát, annak fejlődését.

A cursillo módszere a fogvatartottak eredményes reintegrációjához szervesen

illeszkedik. A mozgalom alulról szerveződő, a társadalom keresztényeit egymáshoz közelebb hozó kezdeményezés, amely építően szolgálja a társadalom érzékenyítését, a család összetartását és az egyén aktivizálását abban, hogy hasznos tagjává váljék a közösségnek. A lelkigyakorlat elvégzői a tapasztalatok alapján nem válnak visszaesővé, sokan a szabadulás után a civil cursillós közösségek segítségével munkát találnak, és visszatálnak a társadalomba, illetve nemcsak közvetlen lakóhelyükön, hanem más környezetben is képesek beilleszkedésre.

APAC (Association for the Protection and Assistance of the Condemned, magyarul: Szövetség az Elítéltek Védelmére és Támogatására) típusú részlegeket a Váci Fegyház és Börtön, a Pálhalmi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet (női fogvatartottak részére) és a Tiszalöki Országos Büntetés-végrehajtási Intézet működtet. E részlegekben – amelyekben a vallásgyakorlás és a családi kapcsolattartás erősítése a fő cél – intenzív egyéni és közösségi lelkigondozást biztosítanak az intézetek az egyházakkal, civil szervezetekkel és vallási közösségekkel való együttműködés keretében.

Az egyházi szervezetek nagymértékben támogatják a büntetés-végrehajtási szervezet reintegrációs céljainak elérését, továbbá segítik a fogvatartási részlegeken végzett szakmai munkát. A hit a rácsok mögött büntetésüket töltők számára kapaszkodót, egyúttal reményt és megnyugvást jelent, amely segíti emberi méltóságuk megőrzését és lelki felemelkedésüket. A börtönlelkészek együtt fáradoznak a reintegrációs tisztekkel, pártfogókkal, pszichológusokkal és utógondozó koordinátorokkal azon, hogy minél hatékonyabb legyen az elítéltek törvénytisztelő állampolgároként történő visszavezetése a társadalomba. A börtönlelkészek munkája nemcsak a büntetés-végrehajtásnak, hanem az egész társadalomnak fontos, mivel mindannyiunk közös érdeke, hogy a börtönben töltött idő után a fogvatartottak képesek legyenek közösségben és a közösséggért élni.

■ Forrás: Magyar Kurír

Anyanyelvi tábor a diaszpórából érkezetteknek is

Nyelvünk köt össze bennünket, ez a magyarság megtartó ereje – mondta Kárpátaljáról, Felvidékről, Észak- és Dél-Amerikából, valamint Ausztráliából érkezett általános iskolás gyermeket köszöntve Soltész Miklós (képünkön) augusztus 13-án Tatán, a Rákóczi Szövetség anyanyelvi táborában.

A Miniszterelnökség egyházi, nemzeti-ségi kapcsolatokért és az üldözött keresztények megsegítéséért felelős államtitkára felidézte Rákóczi Ferenc életútját, akivel tizenkét évesen ausztriai, majd csehorszá-

gi tartózkodása alatt „elfelejtették” a magyar nyelvet, és amikor visszatért szülőhelyére, nem tudott megszólalni az anyanyelvén, de később minden vagyonát és saját életét Magyarország szolgálatába állította.

Csáky Csongor, a Rákóczi Szövetség elnöke az MTI-nek elmondta, a táborban százharminc fiatalot fogadtak, a felvidéki és kárpátaljai gyerekek mellett most először vannak itt a diaszpórából érkezettek, akiknek nagy- és dédszüleik voltak magyarok. A táborban a Rákóczi Szövetség munkáját felvidéki magyar pedagógushallgatók segítik.

A Rákóczi Szövetség 1989 óta egyesületi formában működő társadalmi szervezet, amelynek több mint huszonötezer tagja van. Majdnem ötszáz Kárpát-medencei településen megtalálhatók szervezetei, és mintegy háromszáz középiskolában vannak ifjúsági csoportjai – ismertette a szervezet elnöke.

■ Forrás: MTI

ORATIO OECUMENICA

Urunk, Istenünk! Hálásan köszönjük neked a mögöttünk álló heteket, amikor több idő jutott a pihenésre, a családi közösségre, a baráti társaságra. Köszönjük, hogy megáldod szabadidőnket, pihenésünket, hogy testi-lelki feltöltődést is adsz az erőpróbák között. Add, hogy ne feledjük ezt, és a téled kapott új erővel tudjunk neki-kezdeni az előttünk álló munkaévnak.

Hálát adunk, hogy elküldted szent Fiadat, és általa üdvözítő kegyelmed érkezett hozzánk, amely újjáteremt minket, így megtapasztalhatjuk az igazi jóságot és gazdagságot.

Tudjuk, hogy te pont annyival terheled meg a teiedet, amennyit el tudnak hordozni. Köszönjük, hogy nem hitetlenségben élünk, hanem te adsz nekünk olyan célt, amelyre jó törekedni.

Áldd meg azokat, akiknek hivatása a tanítás és a nevelés, hogy szolgálatukat hűségesen végezzék azok között, akik szomjaznak az ismereteket; de azoktól se forduljanak el, akik nehezen értik meg, miért kell gyarapodni szellemileg és lelkileg.

Áldd meg a gyermekeket és a fiatalokat, akik új tanévet kezdenek. Adj nekik tudásszomjat és a kihívások iránti lelkesedést! Adj nekik olyan közösségeket, amelyekben egymást építik, és olyan tanítókat, akik lelkiismeretesen vezetik őket a jóra.

Állíts hű segítőt azok mellé, akik a társadalom peremére kerültek, akiket valamilyen betegség, csapás vagy embertelenség sújt. Azonban arra is kérünk, hogy ne azt az érzést erősítsd a szenvedőkben, hogy mindig másokra kell számítaniuk, hanem adj számukra a kilátástalannak tűnő helyzetben is hitet, hogy beléd kapaszkodva le tudják győzni nehézségeiket.

Kérünk, azoknak a szenttelenségét is törd meg, akik közömbösen nézik embertársaik gyötrelmét! Adj nekik szolgálatra kész szívet, és adj erőt ne csak a szánakozásra, hanem az igazi segítségre is! Ámen.

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Megbízott felelős szerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

FÜLLER TÍMEA – Gyermekneknek (f.timea.71@gmail.com),

TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu),

DR. ECSI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu),

KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu),

STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA – Életem igéje, Tallózó (evtallozo@gmail.com)

- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518

• Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu)

• Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.)

• Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN

• Árusítja a kiadó.

• Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletgép telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.

• INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

• Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

• Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.

• Címlapfotó: SÁROSI ZOLTÁN

9 770133 130004

Szentháromság ünnepe után 14. vasárnap

Ef 2,1–10

Az irgalomban gazdag Isten

Amikor ajándékot kapunk, izgalom fog el minket. Amikor új lehetőségek látszanak kirajzolódni előttünk, megtelünk reménységgel. Amikor kapcsolatokat építünk, kivirágzik köztünk a szeretet. Most azt az ajándékot kapjuk, hogy felismerhetjük az irgalomban gazdag Isten cselekedetét, és kapcsolatunkat a Szentlélek segítségével megerősíthetjük vele.

Pál apostol Isten szeretetének gazdagságáról áradozik, kegyelméről beszél. Pál apostol ír így, aki nem feledi a múltját. Emlékszik Saulra, aki meg volt győződve arról, hogy Isten ügyét szolgálja. Elindult, hogy vallása ellenségeit, a keresztyéneket üldözze, bebörtönözze. Elindult egy irányba, amely emberi gondolkodás szerint jónak tűnt. De Isten más életet szánt neki, így megállította őt a Damaszkusz felé vezető úton a feltámadott Jézus Krisztus. Ismerjük a pálfordulás történetét.

Múltunk. Valahogy, valamikor a mi életünk is elindult egy irányba; valószínűleg voltak időszakok, amikor Istentől távolodó irányba tartottunk. Emberi számítás szerint a siker, a gazdagság, a boldogulás útját keressük, ezzel nincs is semmi baj. Ebben támogatjuk gyermekeinket, unokáinkat is a legnagyobb jó szándékkal, minden tehetségünkkel.

De lehet – sőt nagyon valószínű –, hogy az irgalomban gazdag Isten egyszer csak életünk valamely szakaszán ellenkező irányba fordít, hogy valami egészen mást, jobbat mutasson. Meglehet, hogy mi is szembenéztünk már az író szavainak igazságával, amikor istenkapcsolatunkra reflektáltunk: „De az is lehet – s talán ez a valószínűbb –, hogy nem az Úr változtatta meg helyét az életedben, hanem lassan te távolodtál el tőle. Pedig Ő egészen közel áll hozzád. De te más irányba nézel.” (Simon András: *Szeretetközelség*, 39. o.)

Isten közbeszól. Egy ponton, életünk egy szakaszában megállít az Isten. Van, aki velem együtt vallhatja hálásan: többször is, újra és újra megszólított. S ha utunkat megváltoztatjuk, ha hallgatunk az útmutatására, akkor elképzelhető, hogy ugyanazt tapasztaljuk, mint Pál apostol, aki visszatekintve így fogalmaz az efezusi gyülekezetnek: „Titeket is életre keltett, akik halottak voltatok vétkeitek és bűneitek miatt [...], a harag fiai voltunk természetünkönél fogva...”

Nem kell megjednünk ettől a sarkos megfogalmazástól, a karakteres kifejezés igazságától. Szívesen gyengíteniénk, elvennénk az élet, nehezen emlékezünk elveszett voltunkra. De éppen ezen a sötét háttéren világít még jobban az Isten irántunk érzett megmentő szeretete, még csillogóbban ragyog az Isten életmentő kegyelme, Krisztus megváltó munkája.

Nem hagyta, hogy elveszünk. Megszólított, hívott, elhívott a vele való kapcsolatra. Krisztus megváltása által azt az ajándékot kaptam, hogy már megismerhetem az irgalomban gazdag Istent. Megújított életem, meglevenített istenkapcsolatom lehet. Ezt

KEPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

ajándékba kapom, nem függ az én eddigi életemtől. Lehet, hogy erre a megszólításra azóta figyelek, keresem a vele való kapcsolatot imádságban is. De lehet, hogy csak ritkábban hallok meg Isten hívó szavát.

Isten ajándékának továbblendítő ereje. Isten kegyelmének felséges gazdagsága lehet az enyém Krisztus által, de ez nem öncélú, csak engem boldogító ajándék, hanem azért adatott, hogy másokat is hozzá irányítsak. Hiszen ezt az új lehetőséget szabadon elmondhatom. Lesz, aki az én szavam vagy cselekedetem által kap bátorítást arra, hogy a kegyelemben gazdag Istennel való kapcsolatát szorosabbra fűzze. Krisztus-követésünket, keresztyénységünket leginkább az emberi kapcsolatainkban élhetjük és mutathatjuk meg. Itt oszthatjuk szét azt a szeretetet, amelyet mi is ajándékként kaptunk.

Hogyan? Tele ötlettel, bátorsággal, leleményességgel. „Mert az ő alkotása vagyunk, akiket Krisztus Jézusban jó cselekedetekre teremtett...”

■ IHÁSZ BEATRIX

Imádkozzunk! *Irgalomban gazdag Istenünk! Köszönjük neked, hogy kegyelmedet megmutattad Krisztusban. Hálásan fogadjuk el ezt az ajándékot tőled. Kérünk, bátoríts minket, hogy igazi evangélikusok, azaz a Krisztusról szóló örömezenet hívőivé lehessünk. Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (szeptember 2.) *Jézus mondja: Én vagyok az élet kenyere: aki énhozzám jön, nem éhez meg, és aki énbennem hisz, nem szomjazik meg soha.* Jn 6,35 (Zsolt 22,27a; Lk 17,11–19; Róm 8,[12–13]14–17; Zsolt 146) Egyre többen vannak ma, akik egészségi okokból nem tudnak elfogyasztani egy szelet puha fehér kenyeret. Krisztus beszéde azonban nem tartalmaz semmilyen káros összetevőt, így bárki fogyaszthatja, nem fog megártani. Sőt minden szava éltet minket. Nem is akárhogy: benne maradva, bűnbocsátó kegyelmét átélve többé már nem éhezünk meg soha, és nem keresünk más táplálékot. Minek is, hiszen úgy sincs jobb. Kérsz-e ebből a kenyérből?

Hétfő (szeptember 3.) *Téríts meg engem, hogy megtérjek, mert te vagy, Uram, az én Istenem!* Jer 31,18b (Ef 4,23; 5Móz 26,1–11; 3Jn 1–15) A megtérés szó jelentését úgy adhatjuk ma vissza, hogy megfordulás. Amikor teljesen új irányt vesz az életem, mert már Krisztust követem. Az utcákon suhanó járművek közül egyik sem tud önmagától irányt váltani. Kell a vezető beavatkozása. Így van ez a bűnre hajlamos ember szívével is. Magunktól a kárhozát felé tartunk. A valódi életváltozás csak akkor jön el, ha Isten megragadja a kormányt, és új útra terel minket. A baj csak az, hogy gyakran vagyunk vele szemben igen önző sofőrök. Isten viszont nem erőszakos: szelíden szólogat, és türelmesen várja a Jeremiáéhoz hasonló imádságunkat. Átadod neki a volánt?

Kedd (szeptember 4.) *Ő az Úr. Tegye azt, amit jónak lát.* 1Sám 3,18b (Mt 6,10, Gal 5,22–26; Zof 1,1–9) Éli főpap válaszolt ezekkel a szavakkal az ifjú Sámuelnek, amikor meghallotta tőle Isten ítéletének üzenetét. Vajon a nyugodt beletörődés szavai ezek, merthogy ez a helyzet már megváltoztathatatlan? Vagy éppen a közöny szólal meg, hogy ez engem nem érdekel? Nem tudni pontosan. De mindenképpen elrettentő példaként áll előttünk mai igénk. Éli nem keresi a bűnbánat útját, inkább mindent annyiban hagy, ahogyan eddig is. Isten azonban fel akar minket rázni a hamis békességünkben. Törvényében felmutatja bűnös és elveszett voltunkat, Krisztusban viszont felkínálja a menekülés lehetőségét is. Hagyod magad megmenteni?

Szerda (szeptember 5.) *Térjete meg, elpártolt fiaim! Meggyógyítlak benneteket, bár elpártoltatok. Itt vagyunk, eljöttünk hozzád, mert te vagy, Uram, a mi Istenünk!* Jer 3,22 (Gal 4,6; Filem 1–16[17–22]; Zof 2,1–7) Mi vár arra, aki elveszett és reménytelen helyzete ellenére mégis az Úrhoz kiált, és hozzá folyamodik? Gyógyulás. Hiszen a bűn, mint egy halálos betegség, felemészti egész valónkat. Talán sokáig tünetmentesek vagyunk, majd

megtanulunk együtt élni a kórral. Bármikor eljöhet viszont az a pont, amikor már nem bírjuk tovább. Az őszinteség és az őszszeomlás pillanata. Amikor már szinte felemészti a bűn terhe és a békesség hiánya. Ekkor pedig mint hosszú útról hazaérkező, elcsatangolt gyermek vallhatjuk együtt Jeremiással az Úrnak: itt vagyunk, eljöttünk hozzád. Jössz te is?

Csütörtök (szeptember 6.) *Végül pedig: erősödjétek meg az Úrban és az ő hatalmas erejében.* Ef 6,10 (Péld 3,25–26; 1Krón 29,9–18; Zof 3,9–20) Egy betegségből való felgyógyulás együtt jár a megerősődéssel. Amikor az ernyedt kar újra megfeszül, és a lábak is már újra stabilan állnak és járnak. A Krisztusban meggyógyult, egykor ítélet alatt lévő lélek is hasonló változáson megy át. De itt egy olyan új erőről van szó, mely nem a sajátom, hiszen külső forrásból árad. Tanítványként már nem a saját nagyságom, nem a magamba vetett hitem és lángoló vágyaim visznek tovább. Ezeket hátrahagyva inkább az Úrból merítek minden napon. A legtisztább megújuló energia, amely soha nem fogy el. Téged is ő erősít már?

Péntek (szeptember 7.) *Ne szóval szeressünk, ne is nyelvvel, hanem cselekedettel és igazsággal.* 1Jn 3,18 (5Móz 15,11; Jn 13,31–35; Hab 1,1–11) Mire indít az Úrtól kapott extra erő? Arra, hogy olyan dolgokra is képesek legyünk, amelyekre korábban nem. Mozifilmben illő szuperhőssé azért mégsem válunk. Viszont képesek leszünk igazán szeretni. Immár akár érdek nélkül is, a viszonzottság elvárása nélkül is. Akkor is, ha nehéz, akkor is, ha fáj, akkor is, ha semmi nem indokolná, akkor is, ha az ellenségemről van szó. Ez a szeretet pedig nem csak egy szép gondolat, hiszen Jézus a tevékeny megvalósítására hív. Megad hozzá minden eszközt, elének hozza a helyzeteket is, amikor gyakorolhatjuk mindezt. Már csak annyi a dolgunk, hogy felismerjük a helyzetet és végrehajtsuk a feladatot. Mersz így szeretni?

Szombat (szeptember 8.) *Jézus mondja: Nem ti választottatok ki engem, hanem én választottalak ki titeket, és arra rendelvelek, hogy elmenjétek, és gyümölcsöt teremjétek.* Jn 15,16 (Ez 34,30; 2Thessz 2,13–17; Hab 1,12–2,3) Ilyenkor, nyár végén minden gazdálkodó akkor igazán elégedett, ha kertjében minden meghozta a maga termését. Isten ugyanígy gyönyörködik bennünk, ha betöltjük a teremtésben elrendelt feladatunkat. Mégpedig azt, hogy a tőle kapott erő által megérleljük azokat a gyümölcsöket, amelyeket eltervezett számunkra. Ezen a héten vajon milyen volt a te terméshozamod?

■ NAGY GÁBOR

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

Forrásközelben

Egy püspök szolgálata sokrétű feladat, melynek maradéktalanul eleget tenni komoly fizikai és szellemi igénybevételt jelent. A legfontosabb része persze az igehirdetés. A prédikáció tartalmi mélysége, magasztos volta és a mondanivaló közérthetőségének igénye gyakran kerül ellentmondásba egymással. Gáncs Péter szolgálatában azonban ez a dilemma szinte sosem merült fel.

Az írások közéletisége jelzi, hogy **GÁNCSPÉTER** püspök nagyon is köztünk járó ember, akinek verbális pásztorbotja reménység szerint még sokáig terelget minket egyre kalandosabbá váló tájainkon.

308 oldal / 170 × 222 mm / keménytablás / 3500 Ft

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK
A WWW.LUTHERKIADO.HU/BOLT OLDALON.

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.
Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között.
www.lutherkiado.hu/bolt • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518
Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

Én adok a szomjazónak az élet vizének forrásából ingyen

BUDAPEST, DEÁK TÉRI EVANGÉLIKUS TEMPLOM | 2018. OKTÓBER 6., SZOMBAT, 10–16 ÓRA

PROGRAM

9.40: Közös éneklés *Smidéliusz Gábor és barátai* vezetésével

10.05: Köszöntés, ima – *Szemerei János*

„...AKI MÁST FELÜDÍT, MAGA IS FELÜDÜL”

– *miskolci evangélikus Luther kórus*

IGEHIRDETÉS: „ÉN ADOK MAJD A SZOMJAZÓNAK AZ ÉLET VIZÉNEK
FORRÁSÁBÓL INGYEN” (Jel 21,6c) – *Sándor Frigyes*

11.30: Bibliakörök, szekciók

Sándor Frigyes (templom)

Benkóczy Péter (gimnázium, alagsori terem)

Kis János (gimnázium, 12. terem)

Smidéliuszné Drobina Erzsébet (gimnázium, 14. terem)

Bence Imre (gimnázium, 16. terem)

Dr. Zsednai Józsefné (gimnázium, 18. terem)

Hulej Enikő (gimnázium, 21. terem)

Bencze András (gimnázium, 22. terem)

Rostáné Piri Magda (gimnázium, 23. terem)

Bozorády Zoltán (gimnázium, 24. terem)

Zólyomi Mátyás (gimnázium, 27. terem)

Győri Gábor (gimnázium, 28. terem)

Smidéliusz Zoltán (gimnázium, tornaterem)

Kiss Máté – imaközösség (gyülekezeti kisterem, I. emelet)

„ELVÉGEZTETETT” – A MEGVÁLTÁSTAN RÖVIDEN

– *Koczor György* (gimnázium, 26. terem)

MELANCHTHON – ÖTSZÁZ ÉVE WITTENBERGBEN

– *Iltzés Gábor* (gyülekezeti terem, I. emelet)

AZ EGÉSZSÉGES CSALÁD – *Tapolyai Emőke* *pasztorálpszichológus,*
szexuálpszichológus (gimnázium, díszterem)

MIT TEHETÜNK A NEM LÁTÓKÉRT?

– *Szemerei Éva* (Evangélikus Országos Múzeum, előadóterem)

12.45: Ebédszünet (az egyház szerény vendéglátást biztosít)

14.00: Tanúságtétel

MIT TETT VELEM AZ ISTEN? – *Miklós Tibor, Balczó András*

15.00: Istentisztelet úrvacsorával – *Gerőfiné dr. Brebovsky Éva*

IGEHIRDETÉS – „HA VALAKI SZOMJAZIK, JÖJJÖN HOZZÁM, ÉS IGYÉK!”
(Jn 7,37–39) – *Győrfi Mihály*

Gyermekfoglalkozás lesz a Kisdeák óvoda termeiben a Keresztény Önkéntesek Szövetsége az Ifjúságért (KÖSZI) vezetésével. Gyülekező az I. emeleten.